

**Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета студијског
програма Пословна економија
за 2022. годину**

Бијељина , март, 2023. година

Садржај

1. Основни подаци.....	3
1.1. Основни подаци о високошколској установи	3
1.2. Основни подаци о студијском програму.....	4
2. Увод	5
2.1. Историја и организација факултета/ студијског програма	5
2.2. Истраживање и научно-истраживачки и /или умјетнички рад.....	8
2.3. Везе с окружењем, привредом и социјалним партнерима	11
2.4. Финансирање факултета/ студијског програма.....	11
2.5. Статистички подаци	12
3. Провођење самоевалуације	13
3.1. Тим за самоевалуацију	13
3.2. Поступак самоевалуације	13
4. Стандарди за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија Републике Српске	15
4.1. СТАНДАРД 1: Политика обезбјеђења квалитета студијских програма.....	15
4.2. СТАНДАРД 2: Креирање и усвајање студијских програма	18
Захтјев 2.1: Структура студијског програма.....	19
Захтјев 2.2: Сврха и циљеви студијског програма	22
Захтјев 2.3: Наставни план и програм.....	26
Захтјев 2.4. Компетенције дипломираних студената	28
4.3. СТАНДАРД 3. Учење, подучавање и вредновање усмјерени на студента	30
4.4. СТАНДАРД 4. Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање.....	38
Захтјев 4.1. Упис студената	38
Захтјев 4.2: Оцјењивање и напредовање студената	39
4.5. СТАНДАРД 5. Људски потенцијали	42
4.6. СТАНДАРД 6. Ресурси и финансирање	49
4.7. СТАНДАРД 7. Управљање информацијама о студијским програмима	55
4.8. СТАНДАРД 8. Информисање јавности о студијским програмима.....	65
4.9. СТАНДАРД 9. Континуирано праћење, периодична евалуација и ревизија студијских програма	67
4.10. СТАНДАРД 10. Мобилност академског особља и студената	73

1. Основни подаци

1.1. Основни подаци о високошколској установи

Преглед	
Подаци о високошколској установи	
Назив високошколске установе	Универзитет у Источном Сарајеву univerzitet@ues.rs.ba
Назив чланице Универзитета	Факултет пословне економије Бијељина
Назив студијског програма	Пословна економија
Адреса, контакт телефони и факс Универзитета	Вука Караџића бр. 30, Источно Ново Сарајево, Град Источно Сарајево Контакт телефони: 057/320-330 Факс: 057/320-330
Адреса, контакт телефони и факс факултета (студијског програма)	Семберских ратара 1е, 76300 Бијељина Телефон: 055/415-200 Факс: 055/415-201
Интернет адреса и веб адреса Универзитета	univerzitet@ues.rs.ba www.ues.rs.ba
Интернет адреса и веб адреса факултета/ студијског програма	dekan@fpe.ues.rs.ba www.fpe.ues.rs.ba
Назив, број и датум акта о оснивању Универзитета	- Одлука о издвајању високошколских установа из Универзитета у Сарајеву број: 02-1188/92 од 14. 09.1992. године - Одлуке о издвајању високошколских установа из Универзитета у Сарајеву (02-1188/92 од 14.09.1992. и Универзитета у Мостару 02-1187/92 од 14.09.1992. и Универзитета у Тузли 02-1186/92 од 14.09.1992.) - Одлука о организовању универзитета у Републици Српској број: 02-1512/93 од 29.12.1993. године (овом Одлуком стављена је ван снаге Одлука о издвајању високошколских установа из Универзитета у Сарајеву број: 02-1188/92 од 14. 09.1992. године)
Пореско-идентификациони број (ПИБ) Универзитета	ПИБ 400592530000 ЈИБ 4400592530000
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01029606
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	Република Српска (односно Народна скупштина Републике Српске у име Републике Српске – Вука Караџића бр. 2, 78000 Бања Лука)
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Одлука Сената Универзитета о избору ректора Универзитета број 01-С-242-LXVI/19 од 05.06.2019. године
Број и датум дозволе за рад Универзитета	Дозвола за рад број: 07.023-3899/09 од 22.06.2009. године
Број и датум дозволе за рад студијског програма	Пословна економија (1. циклус) Дозвола за рад број 07.2-9485/07 од 25.12.2007. године

	издата од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске, касније замијењена Дозволом за рад број 07.023-3899/09 од 22.06.2009. године.
Број рјешења и рок важења акредитације Универзитета и студијског програма	<u>01/1.3.66-6/18</u> (пет година)
Одговорна особа за провођење самовалуације	Проф. др Весна Петровић, декан
Контакт подаци одговорне особе за реализацију посјете високошколској установи/ студијском програму	Проф. др Весна Петровић, декан Факултет пословне економије, Семберских ратара 1е, 76300 Бијељина, dekan@fpe.ues.rs.ba Тел: +387 55 415-200; Факс: +387 55 415-201

1.2. Основни подаци о студијском програму

Подаци о студијском програму	
Назив студијског програма	Пословна економија
Ниво студија (1 или 2 циклус)	Академске студије 1. циклуса
Назив излазне квалификације студијског програма у складу са законском легислативом	Дипломирани економиста – 240 ECTS
Начин извођења студијског програма и различитих облика организације студијског програма	Редовне студије. Настава се изводи у сједишту установе.
Датум почетка извођења студијског програма	Академска година 2007/2008.
Контакт подаци одговорне особе за реализацију посјете програму	Проф. др Весна Петровић, декан dekan@fpe.ues.rs.ba Тел: +387 55 415-200; Факс: +387 55 415-201

2. Увод

2.1. Историја и организација факултета/ студијског програма

Факултет пословне економије Бијељина настао је на темељима Више школе за спољну трговину чију је традицију и идеју задржао, надоградио и модернизовао пратећи савремене захтјеве и изазове. [Виша школа за спољну трговину основана је Одлуком Народне скупштине Републике Српске](#) број 02-887/93 од 21.07.1993. године. Дјелатност школе је било образовање стручњака у области спољне и унутрашње трговине, менаџмента, финансија, рачуноводства, осигурања, царине, транспорта, банкарства, пословних, статистичких и других информационих система, као и наставника практичне наставе из области пословне информатике.

Школске 1993/94. уписана је прва генерација студената на два основна смјера: „Спољна трговина“ и „Финансије“. Смјер Пословна информатика уведен је 1999/2000. године, а 2001/2002. основани су смјерови: „Менаџмент у осигурању“ и „Царине и шпедиције“.

[Факултет спољне трговине у Бијељини настао је трансформацијом Више школе за спољну трговину Одлуком Народне скупштине Републике Српске](#) бр: 01-484/05 од 28.07.2005. године, чиме је озваничен пријем прве генерације студената Факултета у школској 2005/06. години. [Рјешењем Министарства просвјете и културе од 27.10.2005. године о испуњености услова за почетак рада и обављања дјелатности у области високог образовања](#) настава се изводила на сљедећим смјеровима:

- Спољна и унутрашња трговина,
- Финансије и банкарство,
- Менаџмент у осигурању,
- Порези и царине,
- Међународни транспорт и шпедиција и
- Пословна информатика.

Примјеном Закона о високом образовању из 2006. године, Факултет спољне трговине интегрисан је Одлуком Управног одбора од 21.06.2007. године у Универзитет у Источном Сарајеву.

Настава по болоњском наставном плану и програму се изводи почев од школске 2007/2008. године на студијском програму Пословна економија, на три смјера:

- Финансије, банкарство и осигурање,
- Спољна трговина, порези и царине и
- Пословна информатика.

Факултет спољне трговине промијенио је назив у Факултет пословне економије Бијељина [Одлуком Управног одбора Универзитета у Источном Сарајеву](#) од 20.08.2009. године. Факултет је наставио баштинити вишегодишње искуство Више школе за спољну трговину у припреми кадрова за привреду и државну управу.

До преласка на болоњски наставни план и програм, када је ријеч о другом и трећем циклусу студија, на другом циклусу студија, магистарском студију студенти су стицали звање магистра економских наука, а на докторском студију израдом и одбраном докторске дисертације стицано је звање доктор економских наука. Од 2011. године, на основу [Дозволе за рад](#) и [Рјешења Министарства](#), на Факултету се изводи настава на другом циклусу студија, мастер студију, на три студијска програма:

- Међународна економија,
- Финансије, банкарство и осигурање и
- Дигитална економија.

Након завршетка другог циклуса студија лице стиче стручни назив мастер економије, уз навођење студијског програма на коме је стечено звање:

- мастер економије – 300 ECTS – Међународна економија
- мастер економије – 300 ECTS – Финансије, банкарство и осигурање
- мастер економије – 300 ECTS – Дигитална економија.

Факултет пословне економије је јединствен факултет у региону који: задовољава реалне потребе за кадровима свих горе наведених профила; испуњава очекивања заинтересованих кандидата који су завршили средње образовање економског, општег (гимназије) и информатичко-техничког усмјерења, као и оних који су завршили вишу школу економског и информатичког усмјерења и доказали се у пракси, за стицање образовних профила из исте области; пружа перманентно стручно образовање кадровима који раде у области за које се образују стручњаци на овом Факултету (осигурања, трговине, пореза, царина, шпедиције, транспорта, финансија, банкарства, пословне информатике).

На Вишој школи за спољну трговину дипломирало је укупно 1799 студената, а на Факултету пословне економије Бијељина звање дипломираног економисте стекло је укупно 1500 студената. Диплому мастера економије стекло је 100 студената, а Факултет је изњедрио и укупно 15 магистара економских наука и 13 доктора економских наука.

Од 2010. године Факултет се налази у новоизграђеној згради Центра за високо образовање у Бијељини гдје се наставни процес и административни послови обављају у модерно опремљеном простору који обухвата око 3 500 m² а чине га амфитеатри, учионице, кабинет информатике, библиотека и читаоница, кабинети професора и сарадника у настави, стручне службе Факултета, те просторије савеза студена, а који задовољава све потребе и захтјеве и прати токове модернизације наставног и научно-истраживачког рада.

У оквиру Факултета постоје наставно-научне јединице које чине декан са продеканима и наставници и сарадници у сталном радном односу, као и они у допунском радном односу и хонорарно ангажовани. Наставничка звања на Факултету су редовни и ванредни професори и доценти, а сарадничка звања су виши асистенти и асистенти. Административну службу чине секретар, стручни сарадници у области финансија, наставе, студентских питања, технички секретар, возач-курир, те службе за одржавање зграде. У оквиру Факултета функционише и тим за квалитет, а оформљен је и Научно-истраживачки центар за пословне иновације у оквиру кога функционише Одбор Центра.

Организациона структура Факултета је уређена у складу са [Законом о високом образовању](#), [Статутом Универзитета у Источном Сарајеву](#) и [Правилником о организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету](#). Орган руковођења на факултету за послове који се обављају на нивоу Факултета, као организационе јединице Универзитета, је Декан, а основни стручни орган је Научно-наставно вијеће Факултета.

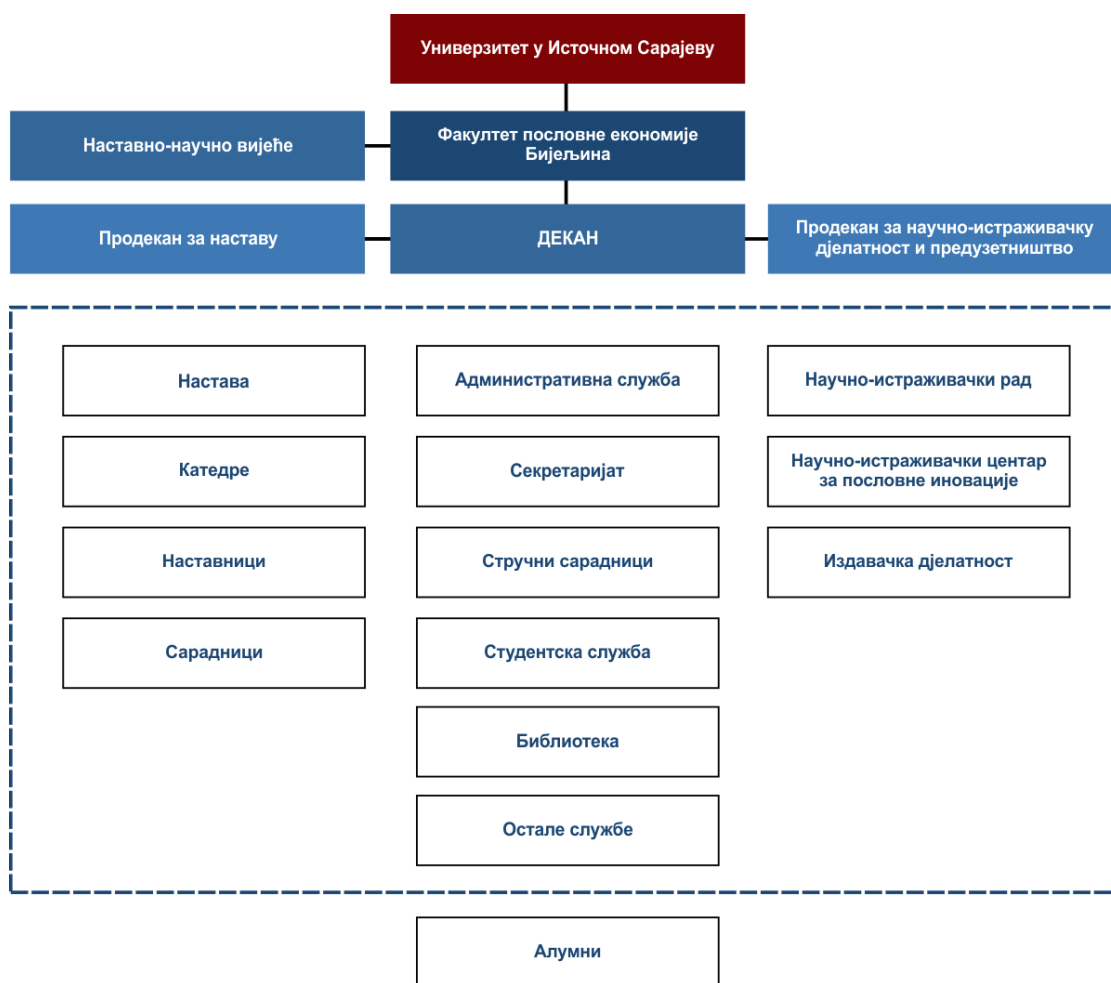
Декан Факултета се бира из реда запослених наставника (у звању ванредног или редовног професора) на период од четири године са могућношћу једног реизбора. Декану у раду помажу два продекана и то Продекан за наставу и Продекан за научно-истраживачку дјелатност и предузетништво. Протедекани се бирају из реда запослених наставника на период до четири године и мандат им траје док траје мандат и декану. Овакав менаџерски тим Факултета обавља све руководне и организационе послове на Факултету у складу са обимом и одговорношћу дефинисаним Законом и Статутом.

Научно-наставно вијеће Факултета чине наставници и сарадници стално запослени на Факултету и представници студената. У претходном периоду улога Вијећа се мијењала сагласно одредбама Закона о Универзитету или касније, Закона о високом образовању. Данас је Научно-наставно вијеће основни стручни орган Факултета који упућује приједлоге, мишљења и иницијативе Сенату

Универзитета у области наставе и научно-истраживачког рада. Наставници и сарадници Факултета пословне економије Бијељина распоређени су у оквиру следећих катедри:

- Катедра за теоријску економију,
- Катедра за финансије, банкарство и осигурање,
- Катедра за квантитативну економију,
- Катедра за маркетинг и менаџмент,
- Катедра за рачуноводство, ревизију и пословне финансије,
- Катедра за пословну информатику.

Катедре су организоване на нивоу Универзитета у складу са [Правилником о организацији и раду катедри на Универзитету у Источном Сарајеву](#) и [Одлуком о катедрама Универзитета у Источном Сарајеву бр. 01-C-380-I/15](#), при чему је Факултет пословне економије Бијељина матичан за катедру за пословну информатику и катедру за рачуноводство, ревизију и пословне финансије чији су руководиоци наставници са нашег Факултета.

Када је ријеч о студијском програму Пословна економија, настава се изводи од школске 2005/2006. године на следећим студијским програмима:

- Спољна и унутрашња трговина,
- Финансије и банкарство,
- Менаџмент у осигурању,
- Порези и царине,
- Међународни транспорт и шпедиција и
- Пословна информатика.

Студије у складу Болоњом се изводе од 2007. године на студијском програму Пословна економија, на три смјера:

1. Спољна трговина, порези и царине,
2. Финансије, банкарство и осигурање и
3. Пословна информатика.

Студиј првог циклуса траје 8 семестара, са укупно 240 ECTS бодова. Током прве двије године студија (четири семестра) сви студенти слушају и полажу 16 заједничких предмета, док се у трећој години студија студенти одлучују за један од горе поменутих три смјера.

Након завршетка првог циклуса студија на студијском програму Пословна економија, лице стиче стручни назив: Дипломирани економиста - 240 ECTS бодова.

Модернизација постојећег наставног плана и програма извршена је 2016. године.

2.2. Истраживање и научно-истраживачки и /или умјетнички рад

Факултет пословне економије Бијељина од 2007. године издаје категорисани научни часопис [Нови економист](#). Часопис излази два пута годишње. У часопису се објављују радови аутора из земље и иностранства. Часопис је модерно дизајниран, са еминентном поставком уредништва и са потпуно дигитализованим начином рада. Тренутно, часопис је категорисан као часопис друге категорије (24 бодов) [на ранг листи категорисаних научних часописа у Републици Српској](#).

Факултет пословне економије Бијељина је до сада организовао десет научних скупова [ЕКОНБИЗ](#). Након сваког скупа Факултет издаје Зборник радова и објављује радове на [web сајту скупа ЕКОНБИЗ](#). Први Интернационални научни скуп „Еконбиз“ је одржан 2013. године, на тему „Трендови развоја економије и управљање корпорацијама“, а одређене области у оквиру главне теме за писање радова су биле: Изазови нове економије, Развој финансија и финансијских тржишта, Иновирања и развој банкарског система, Управљање корпорацијама. Сваке наредне године теме скупа су пратиле савремене трендове, повећавао се број учесника као и број суорганизатора скупа. Неке од области из којих су до сада писани радови су сљедеће: Теоријска економија – макро и микро економија, Монетарна економија, Пословне финансије, Маркетинг и менаџмент, Информационе технологије, Квантитативна економија, Фискална економија, Информатичка економија, Предузетништво, Рачуноводство, ревизија и пословне финансије, и сл. Овај научни скуп је до сада окупио око 1 200 учесника из земље и региона, али и шире, са око 650 научних радова.

У оквиру скупа 2021. године одржани су и [Пословни сурети](#) које је организовао Универзитет у Источном Сарајеву, као члан Европске мреже предузетништва Републике Српске (ЕУНОРС), у сарадњи са Организационим одбором научног скупа ЕКОНБИЗ 2021. и партнерима из Европске мреже предузетништва Републике Српске и иностранства. [Десети ЕКОНБИЗ одржан је 2022. године](#) на тему „Економски изазови у условима убрзаних глобалних промјена“. Овај научни скуп окупио је 100 аутора и коаутора са 56 објављених радова. Уважени гост на пленарној секцији био је и проф. др Мирослав Јовановић са Универзитета у Женеви. Суорганизатори овог скупа, поред Факултета пословне економије Бијељина, били су: Економски факултет Универзитета у Београду, Економски факултет Универзитета у Нишу, Економски факултет у Суботици Универзитета у Новом Саду, Економски факултет Универзитета у Приштини са привременим сједиштем у Косовској Митровици, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, те Привредне коморе Републике Српске, Подручна привредна комора Бијељина, а скупу су присуствовали и многобројни учесници и гости из земље и иностранства, представници Градске управе Града Бијељина, представници академске заједнице економских и других факултета Универзитета у Источном Сарајеву, Београду, Нишу, Новом Саду, Крагујевцу, Приштини, учесници и гости из БиХ, Србије и региона, представници реалног сектора,

успјешни привредници, људи из праксе, са којима Факултет има изузетну пословно-техничку сарадњу, те представници академског особља, студенти и запослени Факултета пословне економије Бијељина.

Научном скупу ЕКОНБИЗ присуствују стручњаци из горе поменутих области, из земље и региона, али и из других европских земаља и из Русије, што се може видјети и из [Агенди за научни скуп који је одржан 2021. и 2022. године](#), а у оквиру 11. Научног скупа који би требало да буде одржан у јуну 2023. године, гости нашег Факултета ће бити професори из Снакт Петербурга, [Олга У. Трофименко](#) и са Кипра, [др. Panagiotis D. Kontakos](#), који ће учествовати на пленарној секцији.

У оквиру Факултета у марту 2022. године основан је [Научно-истраживачки центар за пословне иновације](#). Циљ оснивања Центра је унапређење привредног и друштвеног развоја кроз креирање амбијента за синергију технологије, економије, праксе, креативности, како би се омогућило генерисање и трансфер знања и пословних рјешења између академске заједнице и реалног сектора. Научно-истраживачки центар је мјесто за практичну обуку студената и алумниста Факултета у области научних и стручних достигнућа која могу да се примјене у раду локалних компанија, те да се искористе као одговор на потребе за иновацијама пословних процеса. Циљ је и унаприједити сарадњу са привредним субјектима, пословним партнерима, као и универзитетима из земље и иностранства, са посебним акцентом на међународну сарадњу, водећи рачуна о њиховим потребама и захтјевима, уз стварање могућности да се те потребе задовоље путем услуга и капацитета. Научно-истраживачки центар је одличан одговор на захтјеве привредних субјеката по питању ангажовања кадрова, представља спону између студената и алумниста и реалног сектора, што би могло имати повољан утицај на смањење стопе незапослености младих. Научно-истраживачки центар омогућава и одржавање пословних и истраживачких форума, као и округлих столова, семинара, едукација, који би имали за циљ размјену искустава, упознавање са добром праксом из земље и окружења, у циљу унапређења научних и стручних капацитета. Такође, циљ формирања Научно-истраживачког центра за пословне иновације је и унапређење ефикасности и ефективности научно-истраживачког рада и система иновација што студентима Факултета пословне економије Бијељина даје могућност да путем истраживачких пројеката допринесу рјешавању проблема са којима се сусрећу привредни субјекти у данашњем, јако изазовном, пословном окружењу. Такав приступ унапређењу образовања је неопходан како би се подстицали функционално учење са једне стране, те конекција пословних субјеката из приватног и јавног сектора са високошколским установама са друге стране. Овим би се утицало и на рјешавање неких од актуелних проблема са којима се високо образовање и друштвена заједница у Републици Српској суочавају, као што су: одлазак младих из земље због недовољно подстицајног окружења које им не ствара могућност да остваре своје пуне потенцијале, низак ниво сарадње научно-истраживачке заједнице са привредом, недовољно технолошких капацитета за идеје студената које се могу комерцијализовати, недовољна сарадња са партнерима у иностранству, недовољно развијени људски ресурси и технологија, одсуство системских рјешења која би водила студенте ка истраживању и иновацијама, уз искоришћавање резултата њиховог рада у пословне сврхе.

Корисници научно-истраживачког центра за пословне иновације су прије свега студенти свих циклуса студија Факултета пословне економије Бијељина којима се пружа могућност за побољшано научно и стручно усавршавање, затим запослени на Факултету пословне економије Бијељина, наставници и сарадници који ће такође имати прилику за научно и стручно усавршавање и напредовање. Корисници Центра ће бити и представници партнерских организација, јавних и приватних субјеката, предузећа, установа, институција из земље и иностранства са којима Факултет има закључен Споразум о сарадњи, затим алумнисти, свршени студенти Више школе за спољну трговину и Факултета пословне економије Бијељина којих до сада има око 3 500. Индиректни корисници Центра су и грађани Града Бијељине који могу да имају користи од унапређења привредног и друштвеног

развоја, затим основци и средњошколци којима се пружа прилика да студирају на Факултету који им може понудити савременији, технолошки развијенији научно-истраживачки рад и прилику за запослење кроз блиску сарадњу са привредним субјектима путем Научно-истраживачког центра који пружа могућност за увођење многих иновација у пословне процесе.

Центар је основан [Одлуком Сената Универзитета](#), у складу са одредбама [Правилника о раду научно-истраживачких центара](#), а [Одлукама Научно-наставног вијећа Факултета пословне економије Бијељина](#) именован је [Одбор и Руководилац НИЦ-а](#) који ради у сједницама и који је сачинио план активности који би требало да буде остварен у наредном периоду, након завршетка свих активности око опремања, а у складу са циљем оснивања дефинисаним у [Елаборату](#).

Једна од првих активности Центра јесте [Пројекат Подручне привредне коморе Бијељина под називом „Корпоративни Веб идентитет привреде“](#) који ће бити реализован заједно са Факултетом пословне економије Бијељина и Градом Бијељина, Одсјеком за локални економски развој и европске интеграције. Овај Пројекат подразумева израду бесплатних Веб сајтова за привредна друштва и има за циљ да помогне њихов развој, без обзира на дјелатност и капацитете предузећа, а студенти четврте године студија у оквиру предмета Електронско пословање учествоваће у изради веб-страница за привредне субјекте који су се пријавили на јавни позив.

Факултет пословне економије Бијељина је био учесник или носилац у преко 20 домаћих и међународних пројеката. Када је ријеч о домаћим пројектима, то су углавном пројекти чији је донатор Министарство науке и технологије, као и пројекти локалне управе у којима је један од партнера и наш Факултет. У оквиру тих активности на Факултету су одржавани и округли столови, а један од њих је био и [округли сто одржан 2018. године на тему: „Утицај образовног система Републике Српске на степен \(не\)запослености и одлазак младих из земље“](#). Факултет је био учесник Soft Skills академија у оквиру пројекта "E4U", а почев од 2017. године, сваке године учествује у пројекту Jelen Business Case Challenge који спроводи Центар за развој каријере Бања Лука и Економски факултет Бања Лука. Када је ријеч о сарадњи са локалном управом, Факултет је партнер који спроводи предузетничку обуку у [склопу пројекта „\(На\)учи и \(за\)ради“](#). Такође, Факултет је партнер и у неколико међународних пројеката у којима учествује Универзитет у Источном Сарајеву, а неки од њих су: [Erasmus+ пројекат „Development of part-time and short cycle studies in higher education in Bosnia and Herzegovina \(PARTISH\)“ – \(2020-2023.\)](#), [Erasmus+ пројекат „Promoting and Facilitating Collaborative Virtual International Learning in the Western Balkans Higher Education Institutions- \(COWEB\)“, 2022-2025. година](#), [Erasmus+ пројекат: Strengthening capacities for the implementation of dual education in BiH higher education – DUALSCI. 2019-2022.](#) и др.

Преглед реализованих и актуелних, домаћих и међународних пројеката, у којима је Факултет пословне економије Бијељина био носилац или партнер, од 2010. године до данас, се може [пронаћи овдје](#), а детаљан приказ резултата научно-истраживачког рада биће наведен и описан у наредним тачкама.

Наставници и сарадници Факултета у оквиру научно-истраживачког рада објављују уџбенике, монографије, научне радове у домаћим и међународним часописима, а учествују и на научним скуповима у земљи и иностранству, као и у домаћим и међународним пројектима. Приликом објављивања уџбеника и монографија наставника и сарадника, на основу [Одлуке Научно-наставног вијећа Факултета](#), Факултет пословне економије Бијељина се јавља као издавач.

Научно-истраживачки рад запослених евидентира се у апликацији [е-нир](#), а детаљнији преглед евиденције научно-истраживачког рада за Факултет пословне економије Бијељина, за протеклих пет година, може се погледати у [Картону е-нир-а \(преглед по групама\)](#) и у [Прегледу радова по ауторима](#).

2.3. Везе с окружењем, привредом и социјалним партнерима

Ослушкујући потребе тренутних и свршених студената, у функцији унапређења образовања кроз практично искуство и пружања прилике студентима да стечена теоријска знања примене у реалним радним условима, Факултет пословне економије Бијељина је од 2017. години почео са организовањем студентске праксе. Кроз студентску праксу студенти стичу нова искуства и видљиви су послодавцима, те је преко студентске праксе запослено између 50 и 100 студената нашег Факултета, а студентску праксу је за пет година одрадило више од 200 студената.

Факултет пословне економије Бијељина има укупно 70 закључених Споразум о пословно-техничкој сарадњи са јавним установама, фирмама, банкама, осигуравајућим компанијама, чије се одредбе реализују најчешће у виду студентске праксе, као и учествовања представника пословних организација на округлим столовима и другим активностима које организује Факултет пословне економије Бијељина.

Факултет је учесник и у пројектима које организује локална управа у циљу заједничког и координираног рјешавања кључних питања наше друштвене заједнице, у којима су [Факултет и Градска управа на истом задатку](#). Одржавани су округли столови у циљу изналажења рјешења за смањење стопе незапослености, спречавања одласка младих из земље, побољшању система образовања и његово усаглашавање и прилагођавање пракси и потребама тржишта рада. Факултет је у оквиру пројекта локалне управе држао [предузетничку обуку и пружао подршку у изради бизнис планова у циљу добијања подстицаја за мала и средња предузећа](#). Такође, у оквиру поменутих пројеката и студенти Факултета пословне економије Бијељина су били учесници разних [радионица, а једна од њих је била посвећена проблему одласка младих из земље](#), а студенти су имали прилику да одраде и [праксу у Градској управи Града Бијељина](#).

[Списак закључених споразума о пословно-техничкој сарадњи](#) биће обогаћен и новим споразумима у наредном периоду, а постојећи споразуми новим заједничким активностима.

Од значаја је и интернационализација Факултета, односно успостављање везе са другим факултетима у региону и шире, путем уговора о сарадњи, узajамног учешћа на научним скуповима и путем међународних пројеката. Детаљније активности из ове области ће такође бити наведене и разрађене у оквиру одговарајућих стандарда.

2.4. Финансирање факултета/ студијског програма

Факултет пословне економије Бијељина се финансира из Буџета Републике Српске, те из властитих прихода које углавном чине школарине и накнаде које плаћају студенти. Из Буџета Републике Српске (Фонд 01) се финансирају бруто плате запослених, трошкови превоза са посла и на посао и мањим дијелом текући расходи (уколико се ребалансом Буџета утврди постојање новчаних средстава). Све остале обавезе, као што су: рад преко норме, текући расходи, накнаде за чланство у комисијама, набавка опреме и слично, финансирају се из властитих прихода (Фонд 02) и средстава гранта (Фонд 03) остварених од пројеката са привредом и градском управом, од донација и суфинансирањем научног скупа.

Година	Буџет F01	Властита средства F02	Грантови F03	Укупан приход
2018	1.155.073,00	189.212,00	34.743,00	1.379.028,00
2019	1.257.108,00	170.400,00	3.000,00	1.430.508,00
2020	1.338.205,00	141.338,00	15.000,00	1.494.543,00
2021	1.289.835,00	166.428,00	7.340,00	1.463.603,00
2022	1.456.858,00	153.188,00	9.190,00	1.466.048,00

2.5. Статистички подаци

У овом дијелу су наведени основни статистички подаци о Факултету пословне економије Бијељина, о броју студијских програма, броју уписаних студената, о кретању броја уписаних и дипломираних студената за период од пет година, подаци о запосленом академском особљу и изборима у звање, те о ресурсима и инфраструктури. Ови подаци се шаљу редовно и републичком заводу за статистику, а уносе се и у базу података надлежног Министарства.

Факултет пословне економије			I циклус		II циклус		III циклус		
Број студијских програма:			1		3		0		
Укупан број студената по циклусима студија*:			331		94		0		
Број студената (на свим циклусима.)			2018/19.	2019/20.	2020/21.	2021/22.	2022/23.		
Број студената на Факултету			558	501	495	450	425		
СТУДЕНТИ И ДИПЛОМЦИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА (Пословна економија)									
Број студената (на свим год.)			2018/19.	2019/20.	2020/21.	2021/22.	2022/23.		
Број студената студија:			459	407	387	353	331		
Дипломирани студенти по академским годинама			2017/18.	2018/19.	2019/20.	2020/21.	2021/22.		
Број дипломираних студената			112	71	41	56	35		
АКАДЕМСКО ОСОБЉЕ									
Број обављених избора у научно наставна звања на студијском програму (унијети назив СП)			2018.	2019.	2020.	2021.	2022.		
Редовни професор			1	1		2			
Ванредни професор				3	1	2			
Доцент			1	1	1				
Виши асистент			1	2	2		1		
Асистент						1	1		
Лектор									
Укупан број обављених избора:			3	6	4	5	2		
Број академског особља на студијском програму у 2022.		Ред. проф.	Ван. Проф.	Доцент	Виши асс.	Проф ВШ	Предавач/ Наставник		Асист.
Стално запослени		6	5	3	6				2

Спољни сарадници	3		1				
Наставници са универзитета	2	3	2				
РЕСУРСИ И ИНФРАСТРУКТУРА*** - Факултет пословне економије							
Укупна површина зграде коју користи факултет (m ²)/ укупан број студената (свих циклуса)	7103/425=16,71					2021/22	
Укупна површина простора за извођење наставе (m ²)/ укупан број редовних студената (рачунате у овај број првоуписане и поновце, тј. финансиране из буџета + самофинансирајући. Не узимате у обзир апсолвенте и ванредне студенте у овај број.)	1064/245=4,34					2021/22	
Укупна површина простора за извођење наставе (m ²)/ укупан број ванредних студената	-					2021/22	
Укупан број сједећих мјеста за студенте у просторијама за извођење наставе/ укупан број редовних студената (рачунате у овај број првоуписане и поновце, тј. финансиране из буџета + самофинансирајући. Не узимате у обзир апсолвенте и ванредне студенте у овај број.)	1140/245=4,65					2021/22	
Укупна површина канцеларијског простора (m ²)/ број запослених (стално наставно особље + ненаставно особље)	978,80/(22+19)= 23,87					2021/22	
Број рачунара намјењених студентима за извођење наставе/ укупан број редовних студената	38/245=0,15					2021/22	
Укупна површина лабораторијског простора (m ²)/ укупан број редовних студената	-					2021/22	
Број сједећих мјеста у лабораторијама/ укупан број редовних студената	-					2021/22	
Број рачунара намјењених за рад стално запосленом особљу/ број стално запосленог особља (ненаставно и наставно)	60/(22+19)=1,46					2021/22	
Број кабина санитарних чворова/ укупан број редовних студената/ укупан број ванредних студената	10/245=0,04					2021/22	

3. Провођење самоевалуације

3.1. Тим за самоевалуацију

Тим за спровођење поступка самоевалуације именује Научно-наставно вијеће Факултета, а у саставу истог заступљени су наставници, сарадници у настави, представници административног особља и студената. На основу члана 61. [Закона о високом образовању](#) (Сл. гл. РС, бр. 67/2020) и члана 64. [Статута Универзитета у Источном Сарајеву](#), у саставу Комисије именоване [Одлуком Вијећа од 16.05.2023. године](#) налазе се сљедећи чланови:

1. Проф. др Весна Петровић, декан, предсједник
2. Проф. др Предраг Катанић, продекан за наставу, члан
3. Проф. др Мирела Митрашевић, продекан за научноистраживачку дјелатност и предузетништво, члан
4. Проф. др Срђан Дамјановић, члан
5. Проф. др Витомир Старчевић, члан
6. Доц. др Биљана Ковачевић, члан

7. Катарина Божић, сарадник за обезбјеђење квалитета, члан
8. Мр Биљана Станивук, члан
9. Наташа Тешић, ма, члан
10. Милијана Миловановић, ма, члан
11. Ања Рајак, ма, члан
12. Сузана Стевановић, ма, члан
13. Раде Божић, ма, члан
14. Срећко Илић, члан
15. Мирјана Зекановић, секретар, члан
16. Нела Бркић, стручни сарадник у наставу, члан
17. Вања Ђурић, стручни сарадник у наставу, члан
18. Јована Перић, представник студената.

3.2. Поступак самоевалуације

Приликом спровођења поступка самоевалуације и писања извјештаја, чланови Комисије су константно одржавали међусобне контакте. Извршена је подјела задатака по тимовима, а радна група сарађује са свим стручним службама и студентима Факултета пословне економије Бијељина, као и са [Канцеларијом за осигурање квалитета у саставу Универзитета у Источном Сарајеву](#).

Одговорности и задужења нашег тима огледају се у анализи укупног нивоа квалитета наше високошколске установе, а прате се:

- квалитет руковођења,
- квалитет наставних програма,
- квалитет наставног особља,
- квалитет процеса извођења наставе,
- квалитет студената,
- квалитет факултетске инфраструктуре и
- квалитет ваннаставних услова.

Поменути активности тим спроводи путем следеће процедуре:

- дефинисање плана и програма реализације пројекта,
- координација рада,
- изградња одређених стандардизованих процедура и праћење стандардних форми и листа за провјеру,
- надгледање сакупљања података и анализа података,
- сарадња и информисање одговарајућих универзитетских тијела о прелиминарним резултатима,
- израда Извјештаја о самовредновању студијског програма Факултета пословне економије Бијељина.

Током израде Самоевалуационог извјештаја периодично (по потреби) организују се састанци са професорима, сарадницима у настави, представницима администрације и студентима о процедури унутрашње контроле квалитета. Сврха састанака који се организују јесте припрема за спровођење дефинисаних планова и акција, с циљем да се путем истраживачких метода и механизма (анкета, упитника, интервјуа и сл.) дође до финалних закључака који ће представљати реалну слику укупног нивоа квалитета наше институције.

4. Стандарди за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија Републике Српске

4.1. СТАНДАРД 1: Политика обезбјеђења квалитета студијских програма

1.1. Политика осигурања квалитета обухвата цјелокупну документацију Универзитета која се односи на унапређење квалитета рада свих специфичних сегмената у наставном, истраживачком и умјетничком дијелу, као и у логистичким секторима (видјети линкове са документацијом Универзитета доступне на картицама: [Акти Универзитета](#) и [Квалитет – прописи и документи](#).

[Статут Универзитета](#) представља кључни документ који регулише функционисање Универзитета и који дефинише осигурање квалитета као сегмент функционисања Универзитета (страница 77, чланови 187-197). [Правилник о обезбјеђењу квалитета](#) дефинише детаљније област осигурања квалитета, поступке, улогу органа и остале надлежности и задатке на нивоу Универзитета и студијских програма.

Чланом 7. [Правилника о обезбјеђењу квалитета](#) дефинисана су два подручја вредновања, а то су подручје вредновања на универзитетском нивоу и подручје вредновања на нивоу студијских програма. [Правилником](#) су дефинисане улоге и надлежности Комитета (чланови од 9. до 13.) и Канцеларије за обезбјеђење квалитета (чл. 14. – 17.), као и сарадника за обезбјеђење квалитета који се именују на факултетима (члан 18.). Такође, [Правилник](#) дефинише и улогу Комисије за самовредновање у поступку самовредновања и оцјене квалитета.

У [Стратегији развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2021-2026.](#) осигурање квалитета је дефинисано као посебан циљ који је обрађен у оквиру Стратешке области 5. (странице од 43. до 47. [Стратегије](#)) гдје су дефинисане активности, индикатори, те циљне вриједности. Стратегијом су дефинисани циљеви у оквиру сљедећих стратешких области: интегрисани универзитет у окружењу, развој научноистраживачког и умјетничкоистраживачког рада, одрживост студијских програма, људски и материјални ресурси, јачање система интерног осигурања квалитета, међународна сарадња, те култура, умјетност и спорт. [Акциони план Факултета пословне економије Бијељина за период 2021-2026.](#) представља саставни дио Стратегије развоја Универзитета, и у њему су наведени стратешки приоритети за наредни период. Између осталих, могу се поменути и сљедећи документи у служби политике осигурања квалитета односно у служби унапређења квалитета рада Универзитета и студијских програма: [Правилник о самовредновању и оцјени квалитета](#), [Поступак извођења мјера за побољшање квалитета рада на Универзитету](#), [Поступак унутрашње провјере квалитета](#), [Правилник о студентском вредновању квалитета студија](#), [Измјене Правилника о студентском вредновању квалитета студија](#), [Правилник о међународној размјени](#), [Правилник о стручној пракси студената](#), [Правилник о раду научно-истраживачких центара](#), и сл.

1.2. Политика осигурања квалитета предвиђа учешће унутрашњих и спољашњих корисника система осигурања квалитета, што је дефинисано [Правилником о осигурању квалитета](#) (члан 6). Унутрашњи корисници квалитета су: студенти, наставници, сарадници, административно-техничко особље, а спољашњи: Влада РС, министарства, локална и државна управа, култура, здравство и друштво у цјелини. [Статутом](#) је предвиђено успостављање Комитета за осигурање квалитета, Канцеларије за осигурање квалитета, Етичког комитета. Члан 194. [Статута](#) прописује да Универзитет спроводи континуирано, најмање једанпут годишње, поступак самовредновања и оцјене квалитета својих студијских програма, наставе и услова рада.

Члановима од 9. до 13. [Правилника о осигурању квалитета](#) предвиђен је начин формирања, састав и надлежности Комитета за осигурање квалитета. [Комитет за осигурање квалитета](#) има 13 чланова и чине га представници наставног особља, административног особља и студената.

Наставници и сарадници путем сједница научно наставних вијећа учествују у управљању организационом јединицом, односно путем Управног одбора и Сената Универзитета, на основу

правилника о избору чланова Вијећа, Сената и Управног одбора.

Такође, представници оснивача привреде или друштвених организација су заступљени у Управном одбору Универзитета и именује их Влада Републике Српске. Студенти имају могућност да равноправно учествују у Комитету за осигурање квалитета (досадашња искуства су показала да су представници организација и привреде мање заинтересовани за активно учешће).

1.3. У контроли квалитета студијског програма обезбијеђена је активна улога студената и њихова оцјена задовољства квалитетом студијског програма. Демократска репрезентација студената осигурава се кроз студентско представничко тијело које се формира након тајног гласања свих студената Универзитета, а исто је регулисано [Статутом Студентског парламента](#).

Студенти, као унутрашњи корисници учествују у управљању Универзитетом кроз учешће у саставу Управног одбора и Сената Универзитета и у оцјењивању оних сегмената осигурања квалитета за које су компетентни, а то су прије свега оцјене предавачких способности наставника и сарадника који им одржавају предавања и вјежбе како је и прописано [Правилником о студентском вредновању квалитета студија](#).

Утицај студената на рад Факултета се одвија преко представника студената у Научно-наставном вијећу Факултета (члан 63. [Статута Универзитета](#)). У саставу Вијећа Факултета мора бити најмање 15%, а највише 22% чланова из реда редовних студената. Од укупно 24 члана Вијећа Факултета пословне економије Бијељина, 4 члана Вијећа чине студенти. Избор студената у Вијеће се врши у складу са [Статутом Факултета](#) а на основу интерног огласа који расписује Ректор. На овај начин студенти могу утицати на побољшање квалитета наставе, повећање ефикасности образовног и научног система, побољшање студентског стандарда, као и на остала студентска питања.

На Факултету пословне економије Бијељина, као и на нивоу осталих чланица Универзитета, спроводи се студентско вредновање квалитета студија. Помоћу студентске анкете, која се спроводи два пута у току једне академске године (зимски и љетњи семестар - члан 10, [Правилник о студентском вредновању квалитета студија](#)) на систематичан начин и анонимно прикупљају се ставови студената свих студијских програма Факултета о квалитету организације студија, наставног процеса, педагошком раду наставног кадра и функционисању служби Факултета. Резултати студентског вредновања се користе за редовно праћење и контролу квалитета наставног процеса и за вредновање квалитета наставничких способности приликом избора у научно-наставна звања (члан 3 [Правилника о студентском вредновању квалитета студија](#)).

1.4. У складу са [Правилником о студентском вредновању квалитета студија](#), студијски програми се преиспитују и контролишу од стране студената путем електронских студентских анкета крајем сваког семестра.

Резултати студентског вредновања користе се за редовно праћење и контролу квалитета наставног процеса, као дио опште политике у области осигурања квалитета на Универзитету. Спровођење студентског вредновања помаже [универзитетска канцеларија за осигурање квалитета](#) која пружа адекватну административну и техничку подршку у раду. Осигуравање повратних информација од студената и усмјеравање њихових сугестија, приједлога и критика, спроводи [Комисија за спровођење студентског самовредновања Факултета пословне економије Бијељина](#) коју Научно-наставно вијеће Факултета формира сваке школске године.

Извјештај о резултатима студентског вредновања садржи опште информације о анкетирању и поступак анкетирања, одзив студената (тренд), резултате анкете за студијске програме, службе, предмете и наставни кадар. Усвојен Извјештај о резултатима студентског вредновања доставља се Канцеларији за осигурање квалитета Универзитета, која припрема обједињен извјештај свих организационих јединица и упућује га Комитету, а касније Сенату Универзитета на дискусију и одлучивање о неопходним корективним или превентивним мјерама које се достављају свим организационим јединицама па тако и Факултету пословне економије Бијељина. Студенти се врло

позитивно изјашњавају о академском раду наставника и сарадника Факултета, према резултатима студентског вредновања. Укупна просјечна оцјена наставног кадра за период од посљедњих 5 година (10 анкетних периода од 2018. до 2022. године) је износила од 4,52 до 4,78, а укупна просјечна оцјена студија и служби за период од посљедњих 5 година (10 анкетних периода од 2018. до 2022. године) је износила од 4,18 до 4,4. Оцјене су дате на петостепеној бројчаној лествици (1-5). На страници Универзитета налазе се [Архива извјештаја о електронском анкетирању](#).

Оцјене које запослени добију приликом анкетирања се у складу са одредбама члана 3. [Правилника о студентском вредновању квалитета студија](#) и члана 81. [Закона о високом образовању Републике Српске](#) (Сл. гласник РС број 67/20) узимају у обзир приликом избора у научно-наставна и сарадничка звања.

Декан и продекан за наставу редовно анализирају студентску анкету и обављају разговор са професорима и сарадницима у настави који су лошије оцјењени. Такође, иницирају се промјене у силабусима наставних предмета на основу сугестија које дају студенти у електронској анкети.

1.5. Факултет пословне економије Бијељина тежи да заједно са осталим факултетима Универзитета, унапређује високо образовање по највишим свјетским стандардима, стварајући претпоставке да Република Српска постане дио европске зоне високог образовања и друштва знања. Образовање младих људи је темељ будућности земље, основа укупног развоја и напретка али, истовремено, и врло одговоран, захтјеван и племенит посао који захтијева стручне људе високог морала.

Мисија [Факултета пословне економије Бијељина](#) је да успостави највише академске стандарде и обезбједи стицање знања и вјештина у складу са пројектованим друштвеним развојем. Факултет својим наставним садржајима и примјеном савремених метода образовања повезаних са научно-истраживачким процесом, образује младе и квалитетне стручњаке у области пословне економије, финансија, банкарства и осигурања, спољне трговине, пореза и царина, пословне информатике, међународне економије и дигиталне економије. Они су оспособљени да својим знањем и вјештинама прате савремене свјетске трендове одрживог развоја и да одговоре новим изазовима.

У остваривању своје мисије Факултет се трајно определио на унапређење квалитета високог образовања кроз научно-истраживачки рад и развој, као и укључивање у јединствени Европски простор високог образовања. Визија Факултета пословне економије Бијељина је стварање модерног система високог образовања, упоредивог са одговарајућим факултетима у земљама региона и земљама Европске уније, заснованог на научно-истраживачком поступку стицања нових знања. Она укључује елементе континуираног унапређења образовања, научно-истраживачког и стручног рада. Мобилност студената и наставника треба бити више изражена, да се они боље оспособе за равноправно учешће у заједничком европском простору образовања и истраживања. Достигнут је и висок ниво партнерства са привредним субјектима и јавним сектором у Републици Српској, БиХ и региону. [Закључени споразуми о сарадњи](#) кроз директан контакт са тржиштем рада, потребама послодаваца и студентску праксу директно утичу на побољшање квалитета стечених знања и њихове примјене у пракси. Равноправно учешће у међународним пројектима и примјена добијених резултата у пракси ствара додатну оспособљеност свих учесника у процесу образовања.

Јачање истраживачког сектор је предвиђено примјеном [Правилника о раду научно-истраживачких центара](#), као и [прикупљањем научно истраживачких и умјетничких резултата](#). На основу поменутог Правилника, на Факултету пословне економије Бијељина, у марту 2022. године, [Одлуком Сената Универзитета](#) оформљен је Научно-истраживачки центар за пословне иновације, о чијем оснивању је претходно урађен [Елаборат](#).

Путем Стратегије људских ресурса за истраживаче која се односи на све студијске програме Универзитета, прецизирана је набавка и имплементација механизма за аутоматско откривање плагијаризма. Купљен је софтвер за плагијаризам ITENTICATE који је инсталиран у Универзитетском рачунарском центру и који омогућава тестирање 600 радова обима до 5000 ријечи на годишњем нивоу. Такође, Сенат Универзитета усвојио је у фебруару 2020. [Правилник о кориштењу софтвера за](#)

[детекцију плагијаризма на Универзитету у Источном Сарајеву](#). На Факултету пословне економије Бијељина контрола плагијаризма је вршена у поступку прегледа и одбране докторске дисертације.

[Правилник о поступку и условима избора академског особља](#) прописује неопходне услове везане за научно-истраживачки рад и стручно усавршавање наставног особља, у сврху избора у виша академска звања.

Правци интернационализације Универзитета и његових чланица детаљно су разрађени у документу [Стратегије интернационализације 2018-2023](#). Интернационализација студијских програма обезбјеђена је и кроз следеће акте: [Правилник о међународној размјени академског и административног особља и студената](#) и [Правилник о поступку признавања страних високошколских исправа, квалификација и периода студирања ради наставка образовања на Универзитету у Источном Сарајеву](#).

1.6. Студијски програми на Факултету пословне економије Бијељина се евалуирају на основу Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета, Студентске електронске анкете и додатних анализа које се спроводе на нивоу Универзитета или интерно. Факултет прикупља податке у оквиру годишњих извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета ради анализе властитих кључних перформанси и индикатора сваке школске године. Развој студијских програма у потпуности је компатибилан са [Политиком квалитета Универзитета](#) и у њој постављеним циљевима, гдје је стриктно наведена веза са испуњавањем захтјева према корисницима високог образовања.

За потребе спровођења различитих вредновања на Факултету се образује Комисија која координира и спроводи програме самовредновања и оцјене квалитета као и поступке спровођења евалуације наставе и услова рада од стране студената, и дјелују у правцу унапређења културе квалитета у подручју: самовредновања и оцјене квалитета, учешћа студената у праћењу квалитета рада и развоја индикатора квалитета. Комисије за осигурање квалитета на Факултету пословне економије су Комисије за израду извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета ([Правилник о самовредновању и оцјени квалитета](#), чланови 6 и 8), и Комисија за спровођење студентске анкете ([Правилник о студентском вредновању квалитета студија](#), чланови 7 и 9).

Самовредновање и оцјена квалитета (самоевалуација) се спроводи једном годишње крајем календарске године, што је у складу са [Правилником о самовредновању и оцјени квалитета](#) (члан 5). Форма и садржај извјештаја које доставља Факултет у складу су са чланом 12. истог Правилника.

У децембру 2017. године организована је и спроведена анкета међу послодавцима о задовољству дипломираним студентима Универзитета. Пракса је да се тематске анализе које обухватају анкетирање вањских корисника услуга Универзитета и његових чланица спроводе сваких пет година. Детаљни резултати су приказани у прилогу ([Прилог-Анкета послодаваца УИС](#)). Сврха истраживања је била да добије ставове и очекивања послодаваца и њихово вредновање квалитета кадрова који су дипломирали на Универзитету. Резултати истраживања, на првом мјесту, пружили су корисне податке за покретање расправе о правцима даљег развоја Универзитета, посебно наставне и научне дјелатности чија ефикасност директно зависи од степена успјешности сарадње са послодавцима. Такође, на Факултету пословне економије Бијељина је у току процес анкетирања послодаваца, јавног и приватног сектора, у сврху добијања повратних информација које ће бити од користи за модернизацију студијских програма и побољшање научно-наставног рада.

У складу са планом акредитације студијских програма Агенције и високошколске установе, до сада није било спољашње провјере квалитета студијских програма на Факултету.

4.2. СТАНДАРД 2: Креирање и усвајање студијских програма

Високошколска установа има успостављене процедуре за креирање и усвајање студијских програма који укључују студенте и све заинтересоване стране. Студијски програм има јасно дефинисане циљеве и сврху са елементима утврђеним законом. Савладавањем студијског програма студент

стиче компетенције које су у функцији квалитетног обављања стручне и научне дјелатности.
Захтјев 2.1: Структура студијског програма
<p>Процес креирања и усвајања студијских програма се врши на основу законских прописа и донесених подзаконских аката. Сходно тим прописима Научно-наставно вијеће Факултета утврђује приједлог елабората о оправданости извођења, и са наставним планом и програмом их доставља Сенату Универзитета на усвајање, који их након усвајања прослијеђује надлежном Министарству. Поступак се окончава именовањем Комисија за лиценцирање студијског програма која утврђује испуњеност услова за извођење новог студијског програма. На основу извјештаја Комисије Министарство доноси рјешење којим се утврђује испуњеност услова за почетак извођења предложеног студијског програма. Ако Комисија утврди одређене недостатке, односно констатује неиспуњеност услова за почетак извођења студијског програма, одређује се рок у којем је предлагач студијског програма дужан да отклони утврђене недостатке. Рјешење о одбијању захтјева за извођење студијског програма се може донијети уколико предлагач студијског програма не отклони утврђене недостатке у прописаном року. Високошколска установа, односно предлагач студијског програма, може почети са извођењем новог студијског програма након издавања рјешења о испуњености услова за извођење новог студијског програма и дозволе за извођење студијског програма од стране Министарства.</p> <p>Почетком 2007. године на Факултету спољне трговине је извршено лиценцирање првог циклуса студија, студијски програм Пословна економија и први упис студената извршен је у академској 2007/08. години. (Дозвола за рад број 07.2-9485/07 од 25.12.2007. године издата од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске, касније замијењена Дозволом за рад број 07.023-3899/09 од 22.06.2009. године. Студијски програм Пословна економија је наведен под редним бројем 2.)</p> <p>У оквиру процеса модернизације студијских програма који је 2016. године спроведен на Универзитету у Источном Сарајеву, извршена је и модернизација студијских програма Факултета пословне економије Бијељина. На првом циклусу студија је 2016. године усвојен модернизован Наставни план и програм (Одлука Сената Универзитета од 27.12.2016. године), док је на другом циклусу студија измјена извршена 2021. године, Одлуком Сената Универзитета од 28.10.2021. године. Сходно томе, обрасци наставног плана и програма првог циклуса студија, студијског програма Пословна економија су усаглашени са Универзитетским поступцима и обрасцима (Прилог: Наставни план и програм првог циклуса студија и Елаборат).</p> <p>У поступку креирања, усвајања и измјене студијског програма активну улогу имају наставници и сарадници, као и студенти. Сви наставници и сарадници Факултета пословне економије Бијељина су и чланови Научно-наставног вијећа (члан 63. Статута Универзитета). У саставу Научно-наставног вијећа Факултета налазе се и 4 студента која заступају ставове студената првог и другог циклуса студија, а преко којих студенти активно учествују у процесу успостављања и измјена у структури студијског програма. Својим радом чланови Вијећа активно учествују у поступку креирања и усвајања наставног програма (силабуса) сваког појединачног предмета наставног плана (Записник са сједнице ННВ). Усвајање силабуса, као и евентуалне промјене у циљу модернизације и унапређења је у надлежности Научно-наставног вијећа Факултета, односно Сената Универзитета (чланови 41. и 64. Статута Универзитета).</p> <p>Када је ријеч о измјенама студијског програма, промјена облика и начина извођења наставе врше се по поступку утврђеном за његово доношење. Студијски програм Пословне економије је, од формирања првог „Болоњског“ наставног плана (2007. године), имао неколико мањих промјена у наставним плановима и програмима, које су углавном биле организационе природе (укупно до 20 ECTS бодова). Поступак за покретање измјене студијског програмна на Факултету пословне економије Бијељина може одпочети иницијативом од стране било ког професора, сарадника у настави или студената. До сада су све иницијативе за промјену студијског програма биле инициране од стране руководства Факултета а на основу договора са свим професорима и сарадницима у</p>

настави, при чему су узимани у обзир приједлози студената добијени кроз студентску анкету или кроз приједлоге студената изнесене на сједницама Вијећа Факултета. Приликом предлагања измјена води се рачуна и о захтјевима послодаваца код којих су наши студенти запослени, а те податке смо најчешће добијали кроз рад Алумни организације Факултета пословне економије Бијељина.

Пошто су последње законске промјене, члан 26. [Закона о високом образовању РС](#) (Сл. Гласник РС број: 67/20) омогућиле да се лакше врше измјене у важећим студијским програмима, започете су активности у правцу измјена студијског програма Пословне економије, са посебним акцентом на Пословну информатику. Увођењем нових садржаја из области пословне економије и информационих технологија желимо да прилагодимо студијски програм Пословне економије тренутним захтјевима тржишта. Такође, у плану је и лиценцирање наставног плана и програма на енглеском језику, на другом циклусу студија, на студијском програму Дигитална економија, гдје је до сада настава била извођена на енглеском језику 2021. и 2022. године за студенте из Португала који су у оквиру ЕРАСМУС+ пројекта провели љетни семестар на нашем Факултету.

Кроз сарадњу са привредом и студентску праксу редовно се испитују захтјеви тржишта рада, потребе послодаваца за новим знањима и компетенцијама, као и нови изазови постављени на регионалном, европском и свјетском нивоу. Наши студенти успјешно завршавају постдипломске студије у иностранству, са стеченим компетенцијама проналазе запослења, а студенти из других земаља у поступку размјене студената, а на основу подударности наставних планова и програма, проводе семестар на нашем Факултету, прате наставу и полажу испите који им касније бивају признати на матичном Факултету.

2.1.1. Студијски програми су усклађени са научним и образовним стандардима и достигнућима одређене научне области, захтјевима сродних научних области у циљу стицања мултидисциплинарних знања, захтјевима тржишта рада и међународним стандардима, те професионалним стандардима тамо гдје је то примјенљиво.

На Факултету пословне економије Бијељина студије се изводе на два циклуса студија. На првом циклусу студије трају 4 године, док на другом циклусу, мастеру, студије трају годину дана (систем 4+1). Обим студија се изражава бројем ECTS бодова, у складу са законом који регулише област високог образовања:

- Студије првог циклуса вреднују се са 240 ECTS бодова.
- Студије другог циклуса вреднују се са 60 ECTS бодова и то тако да у збиру са првим циклусом студија износе најмање 300 ECTS бодова.

Наставни план и програм студијског програма Пословна економија Факултета пословне економије Бијељина темељи се на Болоњској декларацији и примјени стандарда ECTS бодовања. Факултет пословне економије Бијељина организује наставу на три одсјека:

- Спољна трговина, порези и царине,
- Финансије, банкарство и осигурање и
- Пословна информатика.

Наставни план и програм Факултета пословне економије Бијељина пружа квалитетно и стручно образовање, у складу са одлукама Универзитета у Источном Сарајеву. Студије првог циклуса студија студијског програма Пословна економија трају четири године (8 семестара, 240 ECTS бодова). Током прве двије године студија (четири семестра) сви студенти слушају и полажу 16 истих предмета. У трећој години студија студенти се одлучују за један од понуђених три одсјека: Спољна трговина, порези и царине, Финансије, банкарство и осигурање и Пословна информатика. У трећој и четвртој години студенти бирају изборне предмете из листе понуђених предмета, а у складу са важећим наставним планом и програмом.

Други циклус – мастер студиј је наставак првог циклуса студија, у складу са Болоњским процесом,

траје једну годину (2 семестара, 60 ECTS бодова) и организује се на три студијска програма: Међународна економија, Финансије, банкарство и осигурање и Дигитална економија.

Основна карактеристика усвојеног наставног плана и програма је усаглашеност са Болоњским процесом. На тај начин постигнута је рационализација и флексибилност наставних планова, као и побољшање ефикасаности и ефективности студирања. У складу са наведеним, студенти стичу теоријска и практична знања из области економије.

Од школске 2007/2008. године, наставна дјелатност на Факултету одвија се по [Наставном плану и програму](#) који је у складу са концепцијом Болоњске декларације.

На Факултету се спроводи стални мониторинг и повремена ревизија образовног процеса, како би се обезбедило да сви његови елементи буду у складу са најновијим тенденцијама и координисани на одговарајући начин, те да сваки елемент доприноси циљевима студија, чиме се уопштено гледано усавршавају и образовни исходи. Као главни алат Болоњског процеса примјењен је ECTS систем. Означено је оптерећење (наставно и индивидуално) студената и дефинисани исходи учења у сваком појединачном програму. Завршетком студија стиче се 240 ECTS бодова (а након завршетка и другог циклуса студија укупно 300 ECTS бодова у збиру са првим циклусом студија). Допунска исправа о студију је додатак дипломи и садржи стандардизовани опис типа, нивоа, контекста, садржаја и статуса студија, према нормама Европске комисије Вијећа Европе.

Студијски програм Пословна економија садржи сљедеће елементе неопходне за реализацију наставног процеса:

- назив и циљеви студијског програма,
- област образовања којој припада студијски програм (за све смјерове област образовања је друштвене науке, пословање и администрација и право; а смјер Пословна информатика једним дијелом спада и у област образовања инжењерство, технологија и грађевинарство),
- врста и ниво студија (први циклус академских студија),
- обим студија (4 године, 8 семестара),
- исходи учења ([дати су силабусу за сваки наставни предмет појединачно](#)),
- академско звање (дипломирани економиста – 240 ECTS),
- услови за упис на студијски програм за студенте из Републике и БиХ, односно иностранства (завршено четворогодишње средњошколско образовање и положен пријемни испит),
- листа обавезних и изборних предмета са оквирним садржајем (у [наставном плану и програму](#) су јасно назначени обавезни и изборни предмети са силабусима),
- попис основне литературе за студиј (попис литературе је дат [у силабусу за сваки наставни предмет појединачно](#)),
- начин извођења студија и полагања испита за све облике стицања високог образовања (настава и испити за све предмете се изводи уживо на Факултету),
- локације извођења наставе (Бијељина, зграда Универзитетског центра, улица Семберских ратара бр. 1 е),
- потребно вријеме за извођење појединих облика студија (дати су [силабуси за сваки наставни предмет појединачно](#)),
- предвиђени број часова за поједине предмете и њихов распоред по годинама (дати су у [силабусу за сваки наставни предмет појединачно](#)),
- бодовна вриједност сваког предмета исказана у складу са ECTS бодовима (дати су [силабуси за сваки наставни предмет појединачно](#)),
- бодовна вриједност завршног рада исказана у складу са ECTS бодовима (Завршни рад на Факултету се бодује са 4,5 ECTS бодова),
- услови уписа студента у сљедећи семестар, односно сљедећу годину студија, те предуслови за упис појединих предмета и групе предмета (услови уписа у наредну годину студија су дефинисани у важећем [Законом о високом образовању](#) по коме студенти у наредну годину студија могу пренијети 15 ECTS бодова (члан 75. Закона), а није дефинисана условљеност

- уписа наредне године студија полагањем неких предмета из претходне године студија),
- начин избора предмета из других студијских програма (имамо дефинисан само један студијски програм Пословне економије на првом циклусу студија),
- могућност извођења наставе на страним језицима (поједини наставници су оспособљени да изводе наставу на енглеском језику. На мастер студију, на студијском програму Дигитална економија 2021. и 2022. године извођена је наставу на енглеском језику за студенте из Португала у склопу ЕРАСМУС+ пројекта),
- услови за прелазак са других студијских програма (имамо дефинисан само један студијски програм Пословне економије на првом циклусу студија),
- силабуси наставних предмета (дати су силабусу за сваки наставни предмет појединачно и налазе се на [линку](#)),
- остала питања од значаја за извођење студијског програма.

Када је у питању структура студијског програма, треба нагласити да се на првом циклусу задржао модулари концепт студија. Тренутно на првом циклусу студија студенти се могу определијелити за један од 3 одсјека: [спољна трговина, порези и царине; финансије, банкарство и осигурање и пословна информатика](#). На првом циклусу студија студенти се опредјељују за један од смјерова уписом треће године. На првом циклусу студија прве двије године студија су заједничке за све изборне смјерове, али ови смјерови имају дио заједничких предмета и на трећој и четвртој години.

Када је ријеч о научним областима и пољима, сходно одредбама [Правилника о измјени Правилника о научним и умјетничким пблостима, пољима и ужим областима из 2010. године \(Прилог број 1\)](#), научно поље студијског програма Пословна економија који се изучава на Факултету пословне економије Бијељина је 5.2.0 Економија и пословање, а за смјер Пословна информатика и 5.8.0 Медији и комуникације (Ужа научна област 5.8.2 Информационе науке (друштвени аспекти).

Кроз сарадњу са привредом и студентску праксу редовно се испитују захтјеви тржишта рада, потребе послодаваца за новим знањима и компетенцијама, као и нови изазови постављени на регионалном, европском и свјетском нивоу. Наши студенти успјешно завршавају постдипломске студије у иностранству, са стеченим компетенцијама проналазе запослења, а студенти из других земаља у поступку размјене студената, а на основу подударности наставних планова и програма, проводе семестар на нашем Факултету, прате наставу и полажу испите који им касније бивају признати на матичном Факултету.

Захтјев 2.2: Сврха и циљеви студијског програма

Студијски програм има јасно дефинисане циљеве, те сврху и улогу у образовном систему

Приликом формирања студијског програма Пословна економија коришћена су и богата искуства других сродних факултета из земље и иностранства која су надограђена на постојећу структуру, а све у циљу да се што боље и потпуније одговори савременим потребама.

Сврха овог студијског програма јесте формирање високообразовног кадра за потребе привреде, државне администрације и школства. Дипломирани студенти по овом студијском програму, стичу висок ниво знања из области економије, који ће им омогућити да комплексније сагледавају питања из ове области и доносе адекватне одлуке и закључке. Друштвена оправданост произилази из потребе за даљим развојем струке у подручју економије, могу допринијети развоју друштва и појединаца у Републици Српској - БиХ. Квалитетно образовање које нуди овај програм представља темељ за цјеложивотно бављење економијом, а то је једна од битних елемената напретка сваког друштва. Подршка овом програму је у функцији подизања квалитета образовања и унапређење привреде и друштва у Републици Српској – БиХ, као и у функцији формирања младог професорског кадра у Републици Српској.

Програм је тако сачињен да обухвата пословну економију, као важну дјелатност која је од виталног интереса за наше друштво. Да би економија остварила своју улогу у друштву, неопходно је на високом нивоу образовати и ојачати кадрове који раде на том подручју људске дјелатности. Доказе о

оправданости оснивања ових студија треба тражити и у чињеници да се на овај начин пружа студентима Факултета пословне економије Бијељина приступ студијама Другог циклуса студија.

Циљ студијског програма је:

- постизање компетенција, академских знања и специфичних практичних вјештина потребних за обављање професије у области економије,
- оспособљавање за ефикасну примјену научних и стручних достигнућа,
- развој креативних способности, способности критичког мишљења и тимског рада, као и развој комуникације са стручном јавношћу,
- развој свјести о потреби перманентног образовања.

Сврха и циљеви студијског програма *Пословна економија* на Факултету пословне економије Бијељина јавно су доступни и на службеној интернет страници Факултета ([Наставни план](#)).

Циљеви студијског програма се усклађују са захтјевима одређене области и тржишта рада, привредног развоја и оквиrom квалификација. Студент који савлада студијски програм Пословне економије, стиче општа знања, вјештине и компетенције које покривају широке области економије, као и специјалистичка знања, вјештине и компетенције у главним областима пословне економије и стиче компетенције за:

- обављање послова књиговодства, ревизије, маркетинга и менаџмента у привреди,
- обављање разних послова у државној администрацији,
- обављање разних послова у спољнотрговинском пословању,
- обављање разних послова у банкама и осигуравајућим компанијама,
- обављање информатичких послова у рачунским центрима,
- извођење и реализацију наставног програма економије у средњим школама и факултету,
- праћење и коришћење научних информација,
- комуникацијске способности.

Сврха студијског програма је образовање студената за препознатљиве и јасне професије и занимања. Студијски програм обезбјеђује стицање компетенција које су друштвено оправдане и корисне.

Стеченим знањем дипломирани економиста након завршеног студијског програма пословна економија, треба да буде:

- оспособљен да као висококвалификовани стручњак за извођење наставе из групе економских и информатичких предмета на разним нивоима васпитања и образовања (од средњошколског до факултетског),
- оспособљен за обављање књиговодствених послова у привреди и државној администрацији,
- образован као стручњак за разне видове спољнотрговинског пословања,
- оспособљен као стручњак за разне видове послова у пореској управи,
- оспособљен за обављање разних послова у банкама и осигуравајућим компанијама,
- оспособљен за обављање разних информатичких послова у рачунарским центрима.

Вјештине које треба да посједује дипломирани економиста након завршеног студијског програма пословна економија, обухватају следеће:

- самостално обављање рачуноводствених и ревизорских послова у привреди и државним институцијама,
- самостално обављање послова у банкама, осигуравајућим друштвима, пореским институцијама, царини и међународном пословању,
- пројектовање и развој софтверских система различитог степена сложености,
- прикупљање, анализа и спецификација захтјева, те пројектовање и имплементација информационих система,

- пројектовање и имплементација база података, избор, конфигурација и управљање системима база података,
- планирање, спецификација, инсталација и одржавање рачунарске инфраструктуре,
- комуникационе и интерперсоналне вјештине,
- самостални и тимски рад.

Компетенције које треба да посједује дипломирани економиста – након дипломирања на студијском програму пословна економија, обухватају следеће:

- дефинисање основних економских принципа рада у привреди,
- дефинисање основних економских принципа рада у државној администрацији,
- дефинисање основних економских принципа рада у спољнотрговинском пословању,
- дефинисање основних економских принципа рада у пореској управи, банкама и осигуравајућим компанијама,
- дефинисање основних карактеристика потребних за увођење новог информационог система,
- вредновање ефеката који утичу на развој привреде и друштва,
- примјена стечених знања за идентификацију проблема у привреди,
- одабир одговарајућих метода и поступака у процесу анализе постојећег стања и предлагање праваца и циљева у сврху побољшања истог,
- анализирање односа економије и друштва,
- самостално планирање и провођење израде буџета у привреди и државној администрацији.

Циљеви студијског програма и исходи учења су упоредиви са истим и/или сличним програмима на високошколским установама у БиХ и иностранству.

Приликом лиценцирања првог циклуса студија студијског програма Пословна економија, те одређивања излазних квалификација по изборним модулима посебно се узима у обзир [Правилник о листи струковних, академских и научних звања](#) (Сл. гл. РС бр. 117/14) и [Правилник о измјени правилника о листи струковних, академских и научних звања](#) (Сл. гл. РС бр. 83/15) донесених од стране Министарства просвјете и културе Владе Републике Српске под чијом ингеренцијом је тада била област високог образовања. Све излазне квалификације су на листи академских звања. Уколико се приликом лиценцирања предложи Министарству излазна квалификација која није на листи струковних, академских и научних звања, те уколико Министарство позитивно оцјени Елаборат и лиценцира одговарајући студијски програм, исто је у обавези додати предложено звање на листу академских звања.

Студијски програм Пословна економија прати савремене свјетске токове и стање струке и науке у одговарајућем образовно-научном, односно образовно-умјетничком пољу и упоредив је са сличним програмима на иностраним високошколским установама у оквиру европског образовног простора. Веб адресе неких од високошколских установа на којима се изводе студије у области пословне економије су дате у наставку.

Универзитет у Бања Луци, [Економски факултет, Бања Лука](#)

Универзитет у Тузли, [Економски факултет, Тузла](#)

Универзитет у Београду, [Економски факултет, Београд](#)

Универзитет у Новом Саду, [Економски факултет, Суботица](#)

Универзитет у Нишу, [Економски факултет, Ниш](#)

Универзитет у Крагујевцу, [Економски факултет, Крагујевец](#)

Sveučilište u Zagrebu, [Ekonomski fakultet, Zagreb](#)

Sveučilište u Rijeci, [Ekonomski fakultet, Rijeka](#)

Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku, [Ekonomski fakultet, Osijek](#)

Univerza v Ljubljani, [Ekonomski fakultet, Ljubljana](#)

Univerza v Mariboru, [Ekonomski fakultet, Maribor](#)

У сврху доказа о подударности студијског програма у већем дијелу са студијским програмима који се изводе на акредитованим високошколским установама у земљама потписницама Болоњске декларације, дат је детаљан преглед наставних планова и програма сличних студијских програма на одређеном броју факултета, како слиједи у наставку.

Универзитет у Бањој Луци, Економски факултет

<http://www.fpe.ues.rs.ba/akreditacija2023/119EKF-BL-Nastavni-plan-I-ciklusa-studija-Ekonomija-2014.pdf>

<http://www.fpe.ues.rs.ba/akreditacija2023/139EKF-BL-Nastavni-plan-I-ciklusa-studija-Informatika-2018.pdf>

Универзитет у Тузли, Економски факултет

<http://www.fpe.ues.rs.ba/akreditacija2023/EFTuzla-Poslovna-ekonomija-2018-PE.pdf>

<http://www.fpe.ues.rs.ba/akreditacija2023/EFTuzla-Ekonomija-studijски-program-2020-21-final.pdf>

Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет, Крагујевац

<https://www.ekfak.kg.ac.rs/sr/studije/oas/oas-nastavni-plan/oas-nastavni-plan-2020/704-oas-modul-poslovna-informatika-2020>

<https://www.ekfak.kg.ac.rs/sr/studije/oas/oas-nastavni-plan/oas-nastavni-plan-2020/702-oas-modul-rac-posl-fin-2020>

<https://www.ekfak.kg.ac.rs/sr/studije/oas/oas-nastavni-plan/oas-nastavni-plan-2020/701-oas-modul-medj-ekonom-2020>

<https://www.ekfak.kg.ac.rs/sr/studije/oas/oas-nastavni-plan/oas-nastavni-plan-2020/698-oas-modul-finansije-2020>

Универзитет у Београду, Економски факултет, Београд (<http://www.ekof.bg.ac.rs>)

<http://www.ekof.bg.ac.rs/studije/osnovne/studijски-programi/finansije-bankarstvo-i-osiguranje/>

<http://www.ekof.bg.ac.rs/studije/osnovne/studijски-programi/medjunarodna-ekonomija-i-spoljna-trgovina/>

<http://www.ekof.bg.ac.rs/studije/osnovne/studijски-programi/poslovna-informatika/>

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет, Суботица (<https://www.ef.uns.ac.rs>)

<https://posinf.ef.uns.ac.rs/OAS2021.html>

<http://www.fpe.ues.rs.ba/akreditacija2023/EF-Subotica-2021-oas-finansijski-i-bankarski-menadzment.pdf>

<http://www.fpe.ues.rs.ba/akreditacija2023/EF-Subotica-2021-oas-racunovodstvo-i-revizija.pdf>

<http://www.fpe.ues.rs.ba/akreditacija2023/EF-Subotica-2021-oas-medjunarodna-ekonomija-i-biznis.pdf>

Економски факултет, Ријека

https://www.efri.uniri.hr/hr/smjer_financije/2164/345

https://www.efri.uniri.hr/hr/smjer_medunarodno_poslovanje/2167/347

Обезбјеђује се интердисциплинарност, мултидисциплинарност, те интернационализација наставног плана и програма, интеракција са професионалном праксом, реализацију практичне наставе и активно учешће студената у научном истраживању у оквиру студијског програма.

Саставни дио стечених знања и вјештина у оквиру наставног плана и програма студијских програма за први циклус студија је стручна пракса коју студенти обављају у 3. или 4. години студија. Стручна пракса се реализује у одговарајућим привредним друштвима и јавним установама, у јавном и приватном сектору. Студентима је омогућено учешће на научном скупу Еконбиз чиме се већ у току студија укључују у научно-истраживачки рад.

Захтјев 2.3: Наставни план и програм

Наставни план и програм студијског програма садржи листу и структуру обавезних и изборних предмета и модула и њихов опис.

Структура наставног плана и програма обухвата распоред предмета и модула по семестрима, фонд часова за извођење поједних облика наставе (активна настава) и ECTS бодове. [Наставни план и програм студијског програма Пословне економије](#) на Факултету пословне економије Бијељина налази се на сајту факултета. Сви предмети који се изучавају на студијском програму су приказани и у [Excel обрасцу](#).

Академске студије првог циклуса студија студијског програма Пословна економија које Факултет пословне економије Бијељина изводи за стицање академског звања (излазне квалификације) Дипломирани економиста – 240 ECTS, трају 4 годину и обухватају 8 семестра наставе која се изводи у облику: предавања, вјежби, семинара, консултација, стручне праксе, лабораторијске практичне наставе и истраживачког рада који је у функцији израде завршног (дипломског) рада. Прве двије године студија су заједничке за све студенте, а у трећој години студија се студенти одређују за један од три одсјека: Спољна трговина, порези и царине, Финансије, банкарство и осигурање и Пословна информатика.

Академске студије првог циклуса студија студијског програма Пословна економија на Факултету пословне економије Бијељина трају 4 године и обухватају 8 семестра, при чему сваки семестар носи тачно 30 ECTS бодова (а читав студијски програм укупно 240 ECTS бодова).

Опис предмета садржи назив, групу предмета, годину и семестар студија, број ECTS бодова, име наставника, циљ предмета са очекиваним исходима, знањима и компетенцијама, предуслове за похађање предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провјере знања и оцјењивања и друге податке.

Наставни план студијског програма са прегледом обавезних и изборних предмета, као и одговарајући наставни програми (силабуси) са јасно дефинисаним исходима учења, оквирним садржајем наставне материје (подјелене према броју седмица/ наставних јединица у склопу једног семестра) и списком обавезне и допунске литературе за сваки појединачни предмет доступни су на сајту факултета.

Наставни план омогућава да студент током студија у потпуности усвоји неопходна знања и стекне потешне вјештине и компетенције из области неопходне за професионално ангажовање. Сви облици активне наставе базирају се на интерактивној настави која се карактерише дискусијама о проблему који је тема наставне јединице, изношењем личног става који је поткрепљен теоријском или искуственом аргументацијом, уочавањем дилема које се односе на постављену тему и њиховим разрјешавањем.

Интерактивна настава, као савремена метода извођења наставе, омогућава студентима боље разумјевање програмске материје, усвајање знања, формирање сопствених ставова и усвајање постојећих научних доктрина.

Укупно ангажовање студената кроз активну наставу (наставно оптерећење) и самостални рад студента (индивидуално, студентско оптерећење), учење ван термина активне наставе, у сврху континуираног савладавања програмске материје, припрему колоквијума, испита и израду завршног рада, изражено је бројем од 240 ECTS бодова. Вриједност једног ECTS бода одговара, у просјеку, радном ангажовању студента од 30 часова.

Имплементација ECTS бодова извршена је према систему у којем сваки предмет може имати различит број бодова тако да је укупан број бодова у једној академској години 60. Број бодова за сваки предмет одређен је у односу на постављене задатке које студент треба да обави како би остварио циљ и исход учења.

У оквиру сваког предмета дефинисане су наставне активности релевантне за постизање циља и

исхода предмета и вријеме потребно за сваку наставну активност, тако да укупно радно ангажовање студената одговара броју бодова који припадају предмету. Студент остварује бодове предвиђене за предмет након завршног испита ([Правилник о студирању на првом циклусу студија](#)).

Методологија прорачуна ECTS бодова за предмете наставног плана студијских програма који се реализују на Факултету пословне економије Бијељина базирана је на основним принципима Болоњске декларације и препоручена је од стране Канцеларије за осигурање квалитета Универзитета у Источном Сарајеву. Универзитет нема свој Правилник о рачунању и додјеливању ECTS бодова предметима, али је [Акционим планом акредитације Универзитета у Источном Сарајеву](#) по препорукама Комисије за екстерну евалуацију 2019. године предвиђено његово доношење, уз активно учешће студената.

Методологија се огледа у сљедећем: За сваки од предмета наставног плана се процењује колико укупно сати рада (контакт сати наставе + самостални рад студента) је потребно за савладавање наставног програма који је одређен на основу дефинисаних исхода учења. У оквиру коришћене методологије израчунавања студенту је потребно укупно 180 сати рада за један семестар.

Затим се, уз консултације са представницима студената, одређује тзв. коефицијент студентског оптерећења S_o , то јест, однос између броја сати контакт наставе (предавање, вјежбе, итд.) и потребног броја сати да студент припреми и савлада презентовано градиво. У силабусу за сваки предмет је израчунато оптерећење студента.

Користили смо једнакост $1 \text{ ECTS} = 30$ сати укупног рада на предмету. При томе, треба напоменути да су поштована препоручена ограничења: максимално 25 сати контакт наставе у току радне седмице, односно 30 ECTS бодова у току семестра.

За сваки од предмета наставног плана одређују се одговарајуће предиспитне и испитне обавезе студената (присуство настави, колоквијум, тест, домаћи задатак, пројекат, семинарски рад..., завршни испит).

Удио сваке предиспитне односно испитне обавезе, сходно њеном значају, јасно је дефинисан (процентуално) у оквиру наставног програма датог предмета.

Предмети на студијском програму Пословна економија дијеле се на основне, стручне, уско-стручне и стручно-апликативне, комплементарне и опште. Списак предмета и њихово разврставање приказани су у [Excel обрасцу](#) који је у прилогу.

У структури студијског програма Пословна економија на првом циклусу академских студија, заступљене су сљедеће групе предмета у односу на укупан број ECTS бодова:

- основни – 33%,
- стручни – 20%,
- уско-стручни и стручно-апликативни - 35%,
- комплементарни – 0% и
- општи – око 12%.

Изборније предмете студенти бирају у 3. и 4. години студија. Листа изборних предмета садржи двоструко већи број предмета у односу на број предмета који се бира. Изборни предмети пружају прилику студентима да афирмишу своје склоности и определијење према појединим областима које су предмет студентовог интересовања, а у наредном периоду наставни план и програм ће бити обогаћен већим бројем изборних предмета.

Наставним планом студија првог и другог циклуса утврђује се најмање 20, а највише 25 часова наставе седмично, односно најмање 600, а највише 750 часова годишње, од чега на првом циклусу студија, од 600 часова 50% до 60% су предавања, а остало су вјежбе и други облици активне наставе.

У структури студијског програма *Пословна економија* на првом циклусу академских студија, студенти су у сваком семестру равноправно оптерећени са 25 часова наставе седмично.

Семестар	Часова предавања	Часова вјежби	Часова предавања %	Часова вјежби %	Укупно
1	16	9	64%	36%	25
2	15	10	60%	40%	25
3	16	9	64%	36%	25
4	15	10	60%	40%	25
5	16	9	64%	36%	25
6	16	9	64%	36%	25
7	16	9	64%	36%	25
8	15	10	60%	40%	25
укупно	125	75	62.5%	37.5%	200

Саставни дио наставног плана и програма студијских програма *Пословна економија* за први циклус студија је стручна пракса коју студенти имају у 3. или 4. години студија. Стручна пракса се реализује у одговарајућим привредним друштвима и јавним установама. Стручна пракса се вреднује са одређеним бројем бодова у укупној оцјени за предмет из кога студент изабере да обавља студентску праксу. Погледати примјер силабуса предмета Увод у програмирање.

Облици провјере знања и оцјењивање:

За полагање испита неопходно је освојити 50 бодова од чега 50% бодова на завршном испиту и лабораторији. Ако су студенти били на стручној пракси у некој фирми и урадили семинарски рад везано за послове које су обављали, могу добити 5 бодова на испиту.

Похађање наставе	5	Стручна пракса - рад	5	Завршни испит	45
Активност на настави	5	Семинарски		Лабораторија	45

Факултет пословне економије Бијељина је планирао да ове године изврши измјену наставног плана и програма студијских програма *Пословна економија* за први циклус студија тако што би студенти за обављену стручна пракса у трећој и четвртој години студија добијали по 3 ECTS бода. Такође, планирана је и измјена наставног плана и програма студијских програма *Пословна економија* за први циклус студија тако што би повећали број изборних предмета у трећој и четвртој години студија.

Захтјев 2.4. Компетенције дипломираних студената

Савладавањем студијског програма студент стиче опште и предметно-специфичне способности које су у функцији квалитетног обављања стручне, научне и умјетничке дјелатности. Опис квалификације која произилази из студијског програма мора одговарати одређеном нивоу Европског оквира квалификација и бити повезан са стандардима квалификација.

Савладавањем студијског програма *Пословне економије* студент стиче сљедеће опште способности:

- анализе, синтезе и предвиђања рјешења и посљедица;
- овладавања методама, поступцима и процесима истраживања;
- развоја критичког и самокритичког мишљења и приступа;
- примјене знања у пракси;
- развоја комуникационих способности и спретности, као и сарадње са ужим социјалним и међународним окружењем;
- професионалне етичности.

Савладавањем студијског програма Пословне економије студент стиче сљедеће предметно-специфичне способности:

- темељно познавање и разумијевање дисциплине пословне економије;
- рјешавања конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака;
- повезивања основних знања из различитих области и њихове примјене;
- праћења и примјене нових достигнућа у струци;
- развоја вјештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;
- употребе информационо-комуникационих технологија у овладавању знањима одговарајућег подручја.

На нивоу студијског програма израђена је матрица исхода учења која је саставни дио документа [Наставни план и програм](#). Матрице компетенција за седам група предмета омогућава увид у међусобну усклађеност исхода учења на нивоу студијског програма и на нивоу свих предмета који се изучавају током студија на начин да исходи учења сваког предмета морају придоносити исходима учења на нивоу циклуса студија, те да сви исходи учења на нивоу циклуса морају бити остварени кроз различите предмете.

Исходи учења су дефинисани у силабусу за сваки наставни предмет, а у складу са неком од постојећих методологија користећи различите хијерархијске нивое учења (чињенично знање, разумијевање, примјену, анализу/синтезу, вредновање и креирање). Одређивање исхода учења процес је у којме треба кренути од врха и прво одредити исходе учења студијског програма, модула, групе предмета, предмета и на крају наставних цјелина (јединица). С друге стране, провјера квалитета процеса одређивања исхода учења иде у супротном смјеру, од наставних јединица до програма. Прожимање и усуглашавање ова два процеса кључни је фактор за осигурање квалитете образовног процеса. Усмјереност на остварене исходе учења доводи нас до компетенција које се могу разумјети као остварени исходи учења вредновани кроз способност студента да самостално примјењује знања и вјештине у пракси. Квалификације темељене на компетенцијама значе да је особа квалификована за обављање посла у специфичном пољу или занимању. Исходи учења помажу да корисници (студенти, наставници, послодавци) боље разумију које се посљедице или резултати очекују на крају процеса образовања. Исходи учења помажу наставницима да јасно дефинишу одређени број исхода, које желе постићи предавањем на одређеноме студију те у складу са тим одаберу наставне садржаје, затим да одаберу примјерене методе подучавања, којима ће остварити жељене исходе и примјерене начине праћења студентскога напредовања, те начине провјере и вредновања исхода. Исходи учења помажу студентима да боље разумију што се од њих очекује и што могу очекивати од поједине наставне јединице или предмета. На крају, исходи учења помажу да потенцијалним студентима и послодавцима буде јасније што ће студент по завршетку студија знати и моћи радити. Приступ дефинирању и писању исхода учења мора одражавати сврху и контекст у којем се исходи остварују. Исходи учења требају бити написани тако да свима буду једнозначни и недвосмислени те да је јасно и како их се вреднује (мјери и оцјењује). Исходи учења треба да буду усмјерени на студента. Наставник самостално одлучује до ког нивоа жели и може довести студенте, узимајући при томе у обзир тип предмета, положај предмета у цјелокупном студијском програму. Исходе учења врло је важно ускладити с ECTS бодовима и сатницом наставе, како би студент био адекватно оптерећен литературом и писаним радовима. Треба процијенити колико је студенту потребно времена да би свладао понуђено градиво у односу на број ЕЦТС бодова. Исходи учења представљају знања, вјештине и способности који се остварују током образовања. Студенти треба да знају што се од њих очекује и што могу очекивати од појединог предмета. Студенти треба да одаберу стратегије учења за одређену врсту испита (нпр. есејски задатак). Треба препознати потребу цјеложивотног учења. Наставници треба да процјене што се све жели постићи подучавањем, одаберу наставне садржаје те методе подучавања и учења у складу с исходима учења, одабиру начин праћења рада и напредовања студената те начин провјере и вредновања остварених исхода учења.

4.3. СТАНДАРД 3. Учење, подучавање и вредновање усмјерени на студента

Факултет пословне економије Бијељина подстиче и обезбјеђује учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента.

3.1. На студијском програму Пословна економија примјењују се савремене стратегије активног учења и подучавања које у фокус процеса образовања стављају студента. Поред теоријске наставе из сваког предмета се изводе и вјежбе са студентима. За поједине предмете вјежбе се изводе у компјутерској лабораторији са 30 рачунара, при чему сваки студент ради на посебном рачунару. Настава се изводи путем презентација, директног приступа потребним апликацијама и интернет страницама, преузимања актуелних економских, банкарских, берзанских података из званичних националних и међународних база података и релевантних официјелних веб сајтова, а све с циљем креирања директне везе између теоријског и практичног знања код студената.

У пандемијским условима рада, изазваним присуством вируса "COVID-19", на основу одлуке Сената Универзитета у Источном Сарајеву и инструкција Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, а у складу са [Правилником о организовању и извођењу наставе путем електронских платформи на Универзитету у Источном Сарајеву](#), на Универзитету у Источном Сарајеву креирана је јединствена платформа за онлајн одржавање наставе <https://elearning.ues.rs.ba/>. Наставни кадар Факултета пословне економије Бијељина овладао је и успјешно имплементирао у наставни процес електронски облик одржавања наставе, што је у одређеној мјери задржано и након окончања пандемијских услова рада, као допуна класичном облику одржавања наставе, с циљем олакшања приступа наставном материјалу за студенте који из оправданих разлога нису у могућности да редовно присуствују класичној настави на Факултету. У ту сврху урађено је [Упутство за коришћење платформе](#) које студентима описује начин приступања, креирања налога, скидања материјала, као и учешћа у видео конференцијама. Као примјер је дат приказ постављених материјала за предмет Економика предузећа са прве године студија на студијском програму Пословна економија.

С намјером интензивирања активног стицања практичног искуства и знања код студената, у складу са [Правилником о стручној пракси студената Универзитета у Источном Сарајеву](#), Факултет је потписао споразуме о организовању стучне праксе са одређеним пословним субјектима из јавног и приватног сектора (Прилог – [Списак потписаних споразума о пословно-техничкој сарадњи](#)). По том основу, студенти треће и четврте године Факултета пословне економије Бијељина обављају студентску праксу, о чему воде дневник студентске праксе, који контролише и овјерава додијељени ментор праксе (Прилог – [Примјер попуњеног Дневника студентске праксе](#)), а све у циљу обогаћивања

стечених знања практичним искуством.

3.2. Реализација наставних садржаја је интерактивна, подстицајна и сврсисходна. У току наставе студенти припремају семинарске радове, које пишу [према важећем обрасцу усвојеном на Факултету пословне економије Бијељина](#). Семинарске радове студенти излажу и на часу чиме се постиже интеракција професора и студената о теми која се изучава.

Наставни кадар Факултета пословне економије Бијељина подстиче студенте да узму активно учешће у наставној дискусији, тимском и индивидуалном раду, при изради и презентацији семинарских радова, домаћих задатака, студија случаја, рјешавања задатих проблема, бизнис планова и есејских излагања. На тај начин студенти су мотивисани да, путем двосмјерне комуникације, отвореније учествују у изношењу својих мишљења, ставова и запажања о различитим наставним темама.

3.3. На студијском програму *Пословна економија* користе се методе активног подучавања (дијалогска, истраживачка, симулације, анализа садржаја, пројекти, учење кроз рјешавање проблема, игра, студије случаја итд.). Подстичу се наставници да прилагођавају методе рада потребама студената. У сарадњи са Народном банком Србије на Факултету пословне економије Бијељина је одржано такмичење у друштвеној игри [Монетура](#), а студенти Факултета су на поклон добили примјерке ове друштвено корисне игре у којој кроз дружење и игру могу да рјешавају проблеме и уче се управљању и рјешавању кризе.

3.4. Планирани исходи учења на нивоу студијског програма *Пословна економија* и на нивоу предмета усклађени су са методама подучавања и методама вредновања остварености исхода учења и налазе се у силабусу за сваки наставни предмет. Студент који савлада студијски програм *Пословне економије*, стиче општа знања, вјештине и компетенције које покривају широке области економије, као и специјалистичка знања, вјештине и компетенције у главним областима пословне економије и стиче компетенције за:

- обављање послова књиговодства, ревизије, маркетинга и менаџмента у привреди,
- обављање разних послова у државној администрацији,
- обављање разних послова у спољнотрговинском пословању,
- обављање разних послова у банкама и осигуравајућим компанијама,
- обављање информатичких послова у рачунским центрима,
- извођење и реализацију наставног програма економије у средњим школама и факултету,
- праћење и коришћење научних информација,
- комуникацијске способности.

Код студената се развија креативно размишљање потребно у истраживањима за развијање нових знања и вјештина. Такође, студенти се током студија подстичу ка тражењу и развијању сопственог каријерног пута, што им је омогућено и кроз одабир смјера на трећој години студија, путем одабира изборних предмета, те кроз студентску праксу у којој је носилац праксе у области њиховог интересовања.

Израдом завршног рада, предвиђеног [Правилником о студирању на првом циклусу студија на Универзитету у Источном Сарајеву](#) (члан 44.), као еквивалентним методом вредновања стеченог знања студената у складу са планираним исходима учења студијског програма *Пословна економија*, доказују се стечене компетенције и постигнути исходи при рјешавању дефинисаних проблема. На тај начин, путем примјене адекватних метода подучавања, кроз цјелокупан период студирања, континуирано се ради на развоју критичког размишљања, креативности и способности рјешавања проблема, како би се студенти оспособили за успешно обављање посла у свом одабраном подручју рада након завршетка студија, али и да стечено знање и вјештине искористе и примјене у пракси и тако допринесу развоју шире друштвене заједнице.

3.5. Наставно и ненаставно особље подстиче мотивисаност студената за активну улогу у властитом процесу учења. Поред наставних вреднују се и ваннаставне активности студената, које се уписују у

додатак дипломи студената. Примјери су учешће студената у разним добротворним и хуманитарним акцијама, као и учешће студената у разним стручним и спортским такмичењима. Од студента се очекује укљученост, ангажованост и одговорност у стицању знања и вјештина неопходних за успјешно савладавање студија.

У складу са [Законом о високом образовању Републике Српске](#) (члан 71.) и [Правилником о студирању на првом циклусу студија на Универзитету у Источном Сарајеву](#) (члан 11.) студенти су обавезни да присуствују свим видовима наставе, о чему одговорни наставници и сарадници воде евиденцију, по основу које студенти након одслушањих семестра добијају потпис од предметног наставника, као услов за овјеру семестра. Такође, према члану 29. [Правилника](#), сваки наставник континуирано прати и оцјењује рад и знање студената у току семестра, као и на завршном испиту, при чему се оцјењивање врши додјеливањем бодова за сваки облик активности и предвиђених облика провјере знања (назначеним у силабусима наставних предмета), укључујући и завршни испит. Креирањем могућности акумулираног прикупљања бодова, ослањајући се на правила примјене ЕЦТС система бодовања, студенти се подстичу да активно учествују у наставном процесу, односно да преузму одговорну улогу у савладавању задатих наставних јединица и активности, ради стицања знања и вјештина неопходних за успјешно окончање студија и припрему за тржиште рада.

3.6. У оквиру савладавања студијског програма Пословна економија, поред чињеничног, концептуалног и процедуралног знања, посебно се подстиче стицање метакогнитивног знања код студената с циљем спремности за успјешно цјеложивотно учење у савременом друштву. Студенти се кроз наставне предмете упознају са чињеницом да се непрестано мијењају законске основе у књиговодству и да наши дипломирани студенти треба да стално прате нова законска рјешења. Студенти са смјера Пословне информатике се упознају са чињеницом да се хардвер и софтвер на рачунарима врло брзо мијења (хардвер и софтвер застари за двије до четири године) и да морају да непрестано уче и након дипломирања. Такође, прописи и правила из области банкарског пословања и осигурања, међународне трговине, пореза, царина, рачуноводства, непрестано се мијењају зависно од важећих трендова у земљи и свијету. Сходно томе, студенти се већ на Факултету уче и спремају да се сусретну са новим и промјењивим изазовима који их чекају у пословном свијету.

Наставни кадар Факултета пословне економије Бијељина путем предавања, вјежби и додатних консултација омогућавају студентима да када препознају и процјене сопствене тешкоће у разумијевању одређеног садржаја или када се сусретну са неким изазовима у учењу, обрате се за помоћ одговорном наставнику или сараднику и на тај начин превазиђу констатоване потешкоће. Путем дискусија, израда бизнис планова или студија случаја, учешћем у разним такмичењима базираним на ефинисању проблема и изналагању рјешења, код студената се додатно подстиче примјена метакогнитивног знања, омогућава им се да постигну боље резултате на студијама, као и да стечено знање након завршетка студија примјене у пракси.

3.7. Академско особље које изводи наставу на студијском програму је претходно припремљено и мотивисано за ту активност, те узима у обзир резултате анкета евалуације квалитета учења и подучавања од стране студената. По завршетку зимског и лјетњег семестра, на Факултету се за све студенте првог и другог циклуса, организује анонимна електронска анкета ([Правилник о студентском вредновању квалитета студија](#)), у којој студенти имају могућност да изнесу своје мишљење о руководству факултета, студентској служби, библиотеци, ангажованим наставницима и сарадницима који им предају, условима студирања и др. Студенти износе своје ставове о наставницима и сарадницима по више критеријума (упознавање са предметом и одвијање наставе, долазак наставника и сарадника на предавање у заказаним терминима, доступност за консултације, стручност и др.). Резултати студентске анкете се објављују по завршетку испитног рока, почетком наредног семестра. Сваком наставнику и сараднику је омогућено да помоћу властите шифре, преко сајта Факултета и Универзитета, погледа резултате студентске анкете за факултет у цјелини и опште оцјене за све предмете, као и посебне податке који се односе само на њега лично, а оцјене се у складу са [Законом о високом образовању Републике Српске](#) (члан 81.) узимају у обзир приликом избора у наставна звања. Декану и продекану за наставу је омогућен комплетан увид у све резултате

анкете. Резултати анкете анализирају се на сједницама Комитета за осигурање квалитета и Сената Универзитета, као и сједницама Научно-наставног вијећа Факултета, а све у циљу подизања квалитета наставног процеса ([Прилог-Извјештај о спроведеној студентској анкети](#)).

Успостављена правила студирања и функционисања инструмента жалбе подлијежу анализи, мјерењима и критеријумима вредновања успјешности Факултета. Сви студенти могу Вијећу или Декану Факултета пословне економије Бијељина прослиједити молбе, жалбе и приједлоге. Студенти су активно укључени у Научно-наставно вијеће Факултета, гдје представници студената могу изложити све проблеме и притужбе које се јављају у студијском програму или било какве друге примједбе на квалитет учења и подучавања у оквиру наставног процеса. Са професором или сарадником у настави чији је рад оцијењен као незадовољавајући или на чији су рад изнесене жалбе, Декан обавља разговор. Сврха разговора је да се појасне добијене оцјене те размотре начини за унапређење оцјењивања у складу са резултатима анкетања ([Прилог-Записник са сједнице ННВ где се дискутовало о анкети](#) и [Одлука о усвајању резултата анкетања](#)).

3.8. Академско особље мотивише и укључује студенте на преузимање активне улоге у истраживачком, научно-истраживачком и наставно-образовном процесу на студијском програму уз одговарајуће усмјеравање, консултације и подршку.

Наставно-образовни процес на првом циклусу студија организован је кроз предавања, лабораторијске и аудиторне вјежбе. У оквиру сва три метода извођења наставе примјењују се принципи интерактивне наставе и укључивања студената у проблематику и тематику која се обрађује. Настава се изводи примјењујући модерна учила у опремљеним учионицама и лабораторијама. На другом циклусу са наставно-образовним изводи се и научно-истраживачки процес. На другом циклусу студија студенти су обавезни израдити завршни (мастер) рад, који представља оригинално истраживање студента. Такође, према [Правилнику о студирању на другом циклусу студија](#) (члан 44. став 2), прије саме пријаве теме завршног (мастер) рада студенти другог циклуса су дужни публиковати научни или стручни рад, како би се обезбједио висок квалитет студија ([Прилог – Образац за пријаву теме мастер рада](#)).

Студенти су у обавези да на студијском програму Пословна економија ураде по један обавезан семинарски рад на трећој и на четвртој години студија и да тај рад пријаве у студентској служби. Поред обавезних семинарских радова, студенти се мотивишу и да на свим осталим наставним предметима раде семинарске радове, јер се они бодују приликом формирања завршне оцјене. Бодовање семинарских радова је описано у силабусу за сваки наставни предмет.

Истраживачки рад, као саставни дио академског образовања на одређен начин креће већ и на првом циклусу студија, мада је првенствено карактеристичан за други циклус студирања. Као доказ наведеног треба истаћи велики број студената као и успјех који постижу кроз презентацију свог истраживачког рада на скуповима ЕконБиз Факултета пословне економије Бијељина. Посебно треба истаћи активно учешће студената Факултета пословне економије Бијељина као и помоћ у организацији међународног скупа ЕконБиз.

Такође, студенти Факултета пословне економије Бијељина уз подршку професора и сарадника у настави, редовно учествују на такмичењу [JELEN BUSINESS CASE CHALLENGE](#) у организацији компаније Molson Cools и Центра за развој каријере из Бањалуке. Студенти израђују студију случаја и пред Комисијом излажу резултате свога рада. На поменутом такмичењу учествује на десетине тимова који похађају факултете неког од Универзитета са подручја БиХ, Србије, али и шире, а на поменутом такмичењу студенти нашег Факултета су три пута освојили прво мјесто, [2018.](#), [2020.](#) и [2021. године](#). Студенти активно учествују и на [Пословном форуму менаџера](#) и на [Јахорина економском форуму](#), а у сарадњи са Народном банком Србије одржано је и такмичење у друштвеној игри [Монетура](#) на Факултету пословне економије Бијељина. Студенти Факултета пословне економије Бијељина су освојили друго мјесто [на такмичењу из области социјалног предузетништва, у оквиру СЕА пројекта, 2021. године](#) у Бањалуци и награду за најбољу кампању на такмичењу.

3.9. Студенти се оцјењују кроз јавно доступне процедуре за праведно, транспарентно и досљедно оцјењивање, као и кроз различите облике провјере знања и вјештина у складу са специфичностима и постављеним циљевима студијског програма.

Поступак испитивања и оцјењивања студената је транспарентан и јасно дефинисан [Законом о високом образовању](#) (члан 74, Сл. гласник РС број 67/20), [Статутом Универзитета](#) (чланови 118, 119, 120, 121 и 122), [Правилником о студирању на првом циклусу студија](#), те [Одлуком о критеријумима за праћење рада студената, вредновању предиспитних обавеза, организовању завршног дијела испита и формирању коначне оцјене](#) (бр. 671/2010) који су доступни на интернет страници Универзитета и Факултета.

Предметни наставник на првом предавању упознаје студенте са методологијом организације наставе, методама праћења и провјере знања и начина оцјењивања, начином и садржином завршног испита, структуром бодовног система и начином формирања оцјене. Такође, обавезе и обавезни облици провјере знања и оцјењивање - структура оцјене за сваки предмет, јасно су дефинисани у силабусима предмета који су студентима Факултета пословне економије Бијељина [доступни на интернет страници Факултета](#).

Након завршетка наставе и завршног испита наставник одређује укупни број освојених бодова и формира коначну оцјену за сваког студента. Коначна оцјена формира се на основу континуираног праћења и оцјењивања активности и знања студента, које је показао у току трајања наставе, односно предиспитним и испитним обавезама. У ове обавезе спадају: редовно присуствовање теоретској и практичној настави, савладавање практичних вјештина, израда семинарских радова, полагање колоквијума и писмених тестова, залагање на другим активностима и усмени испит. Похађање наставе се прати свакодневно, уписивањем присуства студената на предавањима и на вјежбама. За поједине предиспитне обавезе, одбране семинарских радова, колоквијума и тестова, у оквиру сваког предмета унапријед се одређују термини. Предметни наставник после завршене провјере студенте обавјештава о оцјени/броју бодова, а код писмених провјера студент има могућност да изврши увид у свој рад, а резултати испита се објављују на [сајту Факултета](#). У структури укупног броја бодова за сваки наставни предмет минимално 50% бодова чине обавезне предиспитне активности, а максимално 50% бодова завршни испит, како је и предвиђено [Правилником о студирању на првом циклусу студија](#) (члан 29. и 30.).

3.10. Процедуре оцјењивања регулишу организацију тестова и испита, критеријуме и методе оцјењивања од стране испитивача и комисије, транспарентност оцјењивања и могућност жалби студената на оцјењивање.

Законским актима Универзитета претходно поменути у опису овог критеријума дефинисане су процедуре организације и извођења свих провјера знања и завршног испита, транспарентност оцјењивања и могућности жалби студената на оцјењивање.

Полагање испита организује се у јануарско-фебруарском, априлском, јунско-јулском, септембарском и октобарском испитном року. Испитни рок садржи два испитна термина, са разликом између термина од најмање 10 дана, с правом студента да користи оба испитна термина, осим априлског и октобарског испитног рока (члан 138, [Статут Универзитета](#)). Термини полагања испита се објављују на огласној табли и [интернет страници Факултета](#). Уколико Сенат одобри додатни испитни рок, термини полагања испита се утврђују у складу са роком за полагање одобреног од стране Сената.

Завршном испиту може приступити студент који је задовољио све програмом прописане обавезе, те се благовремено пријавио за полагање тог испита (најкасније 7 дана прије одржавања испита). Студент је дужан доћи на испит прије почетка испита. Предметни наставник прије почетка испита врши идентификацију студента увидом у индекс студента. Такође он упознаје студенте да уношење и кориштење недозвољених помагала на испиту представља дисциплинску повреду обавеза студента и резултира и елиминисањем студента са испита. Уколико се испит организује усмено, он је јаван за све заинтересоване студенте. Испиту обавезно присуствује, поред кандидата и испитивача,

најмање још једно лице из реда студената, наставника или сарадника. Уколико се испит организује писмено, наставник осигурава примјерену удаљеност између студената који полажу испит. Резултати усменог завршног испита се саопштавају одмах по завршеном испиту, док резултати писменог завршног испита у року од пет дана од дана испита на огласној табли Факултета ([Правилник о студирању на првом циклусу студија](#), чланови 38. и 39.).

Оцјењивање се врши оцјенама од 5 до 10. Пролазне оцјене су од 6 до 10 (10 изванредан, остварује се од 91 до 100 поена; 9 одличан, остварује се од 81 до 90 поена; 8 врло добар, остварује се од 71 до 80 поена; 7 добар, остварује се од 61 до 70 поена; 6 задовољава, остварује се од 51 до 60 поена и 5 незадовољава, остварује се од 0 до 50 поена). Студент који није положио испит оцјењује се оцјеном 5, с тим да се та оцјена не уписује у индекс. Студенти могу да изразе лично мишљење о раду наставника или сарадника, укључујући и поступак оцјењивања у форми коментара (примједби, похвала и прерорука) у оквиру студентског вредновања квалитета студија.

Уколико студент сматра да је оштећен у поступку оцјењивања испита или осталим облицима провјере знања може да се обрати предметном наставнику/сараднику и може да изврши увид у писмени дио провјере. Такође, студенти Факултета могу поднијети приговоре декану Факултета на добијену оцјену у року од два дана од добијања оцјене на завршном испиту. Уколико се оцјени да је приговор студента основан, декан именује трочлану испитну комисију и одређује нови термин полагања испита. Испитивач с чијом оцјеном студент није задовољан не може бити предсједник те комисије. Сваки од чланова комисије оцјењује студента. На основу оцјена чланова комисије утврђује се просјечна оцјена, која се сматра коначном (члан 141. Статута Универзитета и члан 40. [Правилника о студирању на првом циклусу студија](#)).

Такође, студенти после три неуспјела покушаја полагања истог испита, могу поднијети захтјев за полагањем испита пред испитном комисијом коју именује декан, при чему члан комисије може бити и предметни наставник код кога кандидат не може да положи испит. Просјечна оцјена, добијена из појединачних оцјена чланова комисије, се сматра коначном (члан 40. [Правилника о студирању на првом циклусу студија](#)).

3.11. Факултет пословне економије Бијељина има процедуру ([упутство за израду дипломског рада](#)) која дефинише поступак израде, структуру и вредновање завршног рада студената одређеног циклуса студија, као и права и обавезе студента и ментора и услове за менторство. Наставним планом Факултета пословне економије Бијељина предвиђена је обавезна израда завршног рада, а завршни рад се вреднује са 4,5 ECTS бодова. Завршни рад представља самосталну стручну обраду одређеног проблема. Завршни рад се ради у посљедњем семестру студија и овим радом студент доказује да је на основу знања стеченог током студија овладао заданом темом, да је тему обрадио по предвиђеној методологији, да зна да користи стручну литературу и терминологију, као и да је исправно наводи. Такође, студент доказује способност рјешавања проблема, оригиналност у приступу као и способност да стручној јавности изложи одређену материју.

До почетка нове школске године Научно-наставно вијеће на приједлог катедри усваја списак тема завршних радова за текућу академску годину. Студент стиче право да пријави завршни рад почетком завршног семестра студија. Завршни рад студент израђује самостално према ([упутства за израду дипломског рада](#)). Ментор је обавезан да прати рад студента, помаже му савјетима и упућивањем на литературу.

Чланом 46. [Правилника о студирању на првом циклусу студија](#) прописано је да сваки предметни наставник у току школске године може бити ментор при изради највише 15 завршних радова.

Студент формира завршни рад у концепту са свим припадајућим дијеловима и предаје га наставнику - ментору на увид и преглед. Наставник је дужан да прегледа концепт рада и врати га са коментаром најкасније за двије седмице од дана предаје рада. Студент је дужан поступити према упутствима и примједбама наставника - ментора. Уз захтјев за одбрану, студент предаје потребан број укоричених

примјерака, као и електронску верзију завршног рада надлежној служби Факултета.

Након подношења захтјева и предаје рада формира се Комисију за одбрану завршног рада. Комисију сачињавају предсједник и два члана, од којих је један ментор. Декан Факултета заказује одбрану завршног рада. Подаци о одбрани објављују се на огласној табли и [web страници Факултета](#) (чланови од 44. до 51. [Правилника о студирању на првом циклусу студија](#)).

Одбрана завршног рада састоји се од усменог излагања резултата рада и образложења издвојених закључака, као и одговора на питања Комисије и питања из публике у вези резултата рада и закључака. Ако студент не задовољи на одбрани завршног рада, има право писмено да затражи да му се одобри избор нове теме у оквиру истог или другог предмета (члан 51. [Правилника о студирању на првом циклусу студија](#)). Завршни рад и одбрана оцјењују се јединственом оцјеном. Оцјена се доноси већином гласова чланова комисије ([Прилог – Образац записника комисије за одбрану дипломског рада](#)).

3.12. Представници студената су укључени у рад тијела високошколске установе чија је надлежност управљање и доношење одређених одлука о студијским програмима.

Улога студената у органима управљања Универзитетом и Факултетом дефинисана је [Статутом Универзитета](#), [Правилником о обезбјеђењу квалитета Универзитета](#) и [Статутом Факултета пословне економије Бијељина](#).

Према [Статуту Универзитета](#), студенти су укључени у рад Управног одбора (чланови 28. и 29.) и Сената Универзитета (члан 35.). У Управном одбору, који броји 11 чланова, студенти имају једног представника, а у структури Сената представници студената чине најмање 15% од укупног броја чланова (5 представника), са тим да су заступљени студенти сва три циклуса студија. Представнике студената за Управни одбор и Сенат бира Студентско представничко тијело, по процедури утврђеној посебним актом који доноси Студентско представничко тијело и у складу са одредбама [Закона о студентском организовању](#). На овај начин студенти су активно укључени у процес управљања и академски рад Универзитета.

Студенти су укључени и у рад Комитета за осигурање квалитета, што је дефинисано [Статутом Универзитета](#) (члан 165.) и [Правилником о обезбјеђењу квалитета Универзитета](#) (члан 10). Комитет за осигурање квалитета у свом саставу има три представника из реда студената. Студенти учествују и у раду комисија које су одговорне за поступак самовредновања на Универзитету, које образује Сенат, и комисија које су одговорне за поступак самовредновања на Факултету, а које образује Научно-наставно вијеће (члан 19. [Правилник о обезбјеђењу квалитета Универзитета](#), члан 8. [Правилник о самовредновању и оцјени квалитета](#)). Студенти су и чланови комисија за спровођење студентског вредновања квалитета студија на Факултету (члан 9. [Правилник о студентском вредновању квалитета студија](#)). На тај начин су студенти укључени у процедуре осигурања квалитета, прављења планова за побољшање квалитета и редовном вредновању квалитета.

Утицај студената на рад Факултета се одвија преко представника студената у Научно-наставном вијећу Факултета (члан 63. [Статут Универзитета](#)). Представници студената сва три циклуса студија чине не мање од 15% од укупног броја чланова Вијећа (на крају календарске 2022. године од 24 члана Вијећа Факултета 4 чланова Вијећа чине студенти). Избор студената у Вијеће се врши у складу са Статутом Факултета а на основу [Одлуке о расписивању избора коју доноси Ректор](#).

На овај начин студенти могу утицати на побољшање квалитета наставе, повећање ефикасности образовног и научног система, побољшање студентског стандарда, као и на остала студентска питања.

3.13. Високошколска установа има успостављен механизам и процедуре за подршку студентима за савјетовање о будућем развоју каријере.

На Универзитету још увијек не постоје механизми и процедуре за подршку студентима за

савјетовање о будућем развоју каријере, међутим, новом [Стратегијом развоја Универзитета 2021-2026.](#) планирано је успостављање Центра за развој каријере. Тренутно, пружање информација студентима о могућностима додатног образовања, стипендијама у земљи и иностранству на Факултету се остварује преко продекана за наставу и продекана за научноистраживачку дјелатност и предузетништво и Савеза студената Факултета. Такође, савјете и подршку у погледу развоја каријере (начин писања биографије, пратећих писама, писама препоруке итд.) студенти могу добити и кроз комуникацију са академским кадром и менаџментом Факултета. Обављањем одговарајућих стручних и научних истраживања у привредним установама, са циљем регулисања обавеза око припреме семинарских радова, завршног мастер рада, и сл. омогућава се више практичног искуства студентима, али истовремено и упознавање и повезивање студената са послодавцима и бољу припрему за тржиште рада које се непрекидно мијења.

У циљу поспјешивања веза са окружењем формирана је Алумни асоцијација [Факултета пословне економије Бијељина](#), а све у циљу добијања повратне информације о квалитету наставе, вјештинама и потребним профилима преко Алумни организације ([Прилог – Одлука о оснивању Алумни асоцијације Факултета пословне економије Бијељина](#)).

Такође, студенти Факултета пословне економије Бијељина узимају учешће на сајмовима и конференцијама запошљавања и образовања, који су саставни дио различитих локалних и међународних пројеката каријерног савјетовања и усмјеравања, организованих с циљем да ученици, будући студенти и радници стекну директан увид у домаће и међународне програме формалног и неформалног образовања, упознају се са пословним инкубаторима и центрима за развој каријере, као и конкретним начинима запошљавања и траженим занимањима. На тај начин студенти добијају могућност да промовишу свој Факултет и знање које су стекли, а уједно да упознају и успоставе пословне контакте са представницима локалних и регионалних компанија, као и да чују искуства и савјете младих предузетника, с циљем стварања регионалне мреже младих предузетника и спречавања одласка младих из региона.

3.15. За квалитетно извођење студијских програма у областима друштвених и хуманистичких наука Факултет пословне економије Бијељина је испунио нормативе у погледу броја студената по наставним групама, тако да је:

- величина групе за предавања на првом циклусу студија за општеобразовне и теоријско-методолошке предмете до 100 студената (у прву годину школске 2022/2023. године уписан је 61 студент);
- величина групе за вјежбе на првом циклусу студија за општеобразовне и теоријско-методолошке предмете до 50 студената са толеранцијом од 10%, а за научно-стручне, стручне и стручно-апликативне до 30 студената са толеранцијом од 10 % (у прву годину школске 2022/2023. године уписан је 61 студент па је настава вјежби извођена у 2 групе);
- величина групе за предавања на другом циклусу студија до 50 студената са толеранцијом од 10% (настава се изводи у једној групи);

Факултет пословне економије Бијељина уз уважавање наведених смјерница, а с циљем квалитетног извођења наставно-образовног процеса на студијском програму Пословна економија, сваке академске године у складу са бројем студената који су први пут уписани на сваку годину студија, прилагођава број група за предавање и вјежбе при изради распореда наставе, што се објављује на интернет страници Факултета, [у дијелу Студенти – Распоред наставе](#).

Напомена: Критеријуми 3.14, 3.16, 3.17. и 3.18. се не односе на Факултет пословне економије Бијељина, студијски програм Пословна економија.

4.4. СТАНДАРД 4. Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање

Упис студената на студијски програм врши се у складу са Законом, те јасним и транспарентним критеријумима који укључују провјере знања, склоности и способности кандидата и успјех у претходном школовању, а у складу са друштвеним потребама и обезбијеђеним ресурсима за извођење програма. Оцјењивање студената се врши се непрекидним праћењем рада студената.

Захтјев 4.1. Упис студената

Високошколска установа у складу са друштвеним потребама и својим ресурсима уписује студенте на одговарајући студијски програм на основу успјеха у претходном школовању и провјере њиховог знања, склоности и способности. Конкурс за упис се јавно објављује на веб страници Универзитета и Факултета и у медијима.

4.1.1. Број студената који се уписује на одговарајући студијски програм утврђује се на основу расположивих просторних и кадровских могућности високошколске установе. Факултет пословне економије Бијељина сваке године, уписује у прву годину првог и другог циклуса студија број студената одобрен од стране Владе Републике Српске уз претходну сагласност Сената Универзитета у Источном Сарајеву, а на приједлог Вијећа Факултета.

Упис студената на први циклус студија регулисан је [Законом о високом образовању](#), [Статутом Универзитета](#) (чланови 117. 118. 119. и 120.) и [Правилником о студирању на првом циклусу студија](#).

Упис на први циклус студија на Факултету пословне економије Бијељина врши се на основу конкурса који објављује Универзитет. Конкурс се објављује на веб страници Универзитета и Факултета, као и у штампаним и електронским медијима.

Конкурс садржи: број студената који се примају (укупно и по категоријама), услове за упис студената, мјерила за утврђивање редосљеда кандидата, конкурсне рокове, као и поуку о праву приговора на поступак рангирања.

4.1.2. Право уписа на академске студије првог циклуса на Факултету пословне економије Бијељина имају кандидати који испуњавају опште и посебне услове који су наведени у [Конкурсу за упис](#).

Право уписа на I циклус студија на студијском програму Пословна економија имају кандидати који су завршили четворогодишње средњошколско образовање у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Држављани Републике Србије имају право уписа под истим условима као и држављани БиХ.

Кандидат који конкурише за упис полаже класификациони испит из 2 (два) од 6 (шест) понуђених предмета:

- 1) Принципи економије
- 2) Математика
- 3) Социологија
- 4) Економика предузећа
- 5) Статистика
- 6) Информатика

За предмете које желе полагати на пријемном испиту, кандидати се опредјељују приликом подношења докумената на конкурс. Пријемни испит обухвата програмске садржаје, који су изучавани у средњој школи.

Избор кандидата за упис у прву годину студија обавља се према резултату постигнутом на пријемном испиту и према општем успјеху постигнутом у средњој школи, а на основу ранг листе која се сачињава након прегледа резултата постигнутих на пријемном испиту. Кандидат може освојити највише 100 бодова.

Под општим успјехом у средњој школи подразумијева се збир средњих оцјена по разредима помножен са 2,5. По овом основу, кандидат може стећи најмање 20, а највише 50 бодова. Резултат који кандидат постигне на класификационом испиту оцјењује се од 0 до 50 бодова.

Факултет пословне економије утврђује јединствену ранг листу за кандидате, који се финансирају из буџета и оне који се самофинансирају. [Ранг листе](#) се формирају на бази постигнутог успјеха у средњој школи и успјеха постигнутог на пријемном испиту.

Декан Факултета именује [Комисију](#) за провођење поступка уписа кандидата на први и на други циклус студија. Резултати пријемног испита објављују се у року од три дана од дана полагања пријемног испита. Коначна ранг листа објављује се најкасније у року од седам дана.

4.1.3. Лица која су завршила студиј према прописима који су били на снази до ступања на снагу [Закона о високом образовању из 2010. године](#) могу да траже од Факултета да им у посебном поступку изда јавну исправу о еквиваленцији раније стеченог звања са новим звањем, у складу са Законом. Надлежни органи Универзитета, односно Факултета, извршиће вредновање студија и остварених резултата студирања лица која су претходно образовање стекла на другим високошколским установама у земљи и свијету, ради наставка образовања на студијском програму на Факултету. Услови и поступак издавања исправе, односно, поступак еквиваленције регулисан је [Правилником о поступку еквиваленције](#) и [Правилником и измјенама и допунама правилника о поступку еквиваленције раније стечених знања са новим знањима](#).

Такође, након проведене размјене, семестра или студијске године на некој другој високошколској установи, и оствареног броја ECTS бодова студентима је омогућено признавање и вредновање истих сходно [Закону о високом образовању](#), [Статутом Универзитета](#) (чланови 200.-210.).

На нивоу Универзитета постоји и [Правилник о поступку признавања страних високошколских исправа, квалификација и периода студирања ради наставка образовања на Универзитету у Источном Сарајеву](#) којим су прецизно регулисане процедуре признавања стеченог броја ECTS бодова на другим високошколским установама, како у земљи тако и у иностранству.

Захтјев 4.2: Оцјењивање и напредовање студената

Оцјењивање студената се врши непрекидним праћењем рада студената и на основу поена стечених у испуњавању предиспитних обавеза и полагањем испита.

4.2.1. Студент савладава студијски програм полагањем испита чиме стиче одређени број ECTS бодова, у складу са студијским програмом.

Студије на [студијском програму Пословна економија](#) трају четири године, а предмети су разврстани по годинама у два семестра, зимском и љетном. На свакој од година има укупно по 8 испита, са одређеним бројем бодова, што је укупно 32 испита, плус завршни рад који се брани у последњем семестру завршне године студија.

Број бодова који се стиче на нивоу школске године је 60, те је у укупан број од 240 ECTS бодова уграђен сваки испит, укључујући и завршни рад, а у оквиру сваког испита је уграђена свака активност дефинисана силабусом за сваки наставни предмет.

4.2.2. Сваки појединачни предмет у програму има одређени број ECTS бодова који студент остварује када са успјехом положи испит. Број ECTS бодова за сваки наставни предмет наведен је у [силабусима](#) истих.

4.2.3. Број ECTS бодова утврђује се на основу радног оптерећења студента у савлађивању одређеног предмета с циљем достизања исхода учења при чему један ECTS бод представља, по правилу, 30 сати укупног просјечног ангажовања студента.

ОДСЈЕК ЗАЈЕДНИЧКИХ ОСНОВА, ПРВА ГОДИНА СТУДИЈА

РБ	Назив предмета	Фонд часова			ECTS	Оцјена
		П	В	О		
1.	Принципи економије	60	45	150	8,5	6
2.	Социологија	60	15	105	6,0	6
3.	Рачуноводство	60	45	150	8,5	7
4.	Пословна информатика	60	30	120	7,0	6
5.	Математика за економисте	60	45	150	8,5	6
6.	Пословна статистика	60	45	105	7,0	6
7.	Економика предузећа	60	30	120	7,0	6
8.	Енглески језик I	45	30	150	7,5	7
	УКУПНО	465	285	1050	60	
	Годишње оптерећење	1800			60	

ОДСЈЕК ЗАЈЕДНИЧКИХ ОСНОВА, ДРУГА ГОДИНА СТУДИЈА

РБ	Назив предмета	Фонд часова			ECTS	Оцјена
		П	В	О		
1.	Микроекономија	60	30	120	7,0	6
2.	Монетарна економија	60	30	120	7,0	6
3.	Финансијска математика	60	45	165	9,0	7
4.	Пословно право	60	30	120	7,0	6
5.	Менаџмент	60	30	120	7,0	7
6.	Маркетинг	60	30	120	7,0	7
7.	Пословне финансије	60	45	150	8,5	6
8.	Енглески језик II	45	45	135	7,5	7
	УКУПНО	465	285	1050	60	
	Годишње оптерећење	1800			60	

Напомена:

1 ECTS бод носи 30 сати укупно, 1 семестар (30 ECTS) 900 сати, 4 године (240 ECTS) 7200 сати

П – број сати предавања

В – број сати вјежби

О – остале активности (О = ECTS * 30 – П – В)

4.2.4. Успјешност студената у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поенима. Максимални број бодова које студент може да оствари на предмету је 100. У укупан број бодова уграђено је: присуство предавањима и вјежбама, колоквијуми, семинарски радови и друге активности предвиђене силабусима за сваки појединачни предмет, те број бодова остварен на завршном испиту.

4.2.5. Студент стиче поене на предмету кроз рад у настави и испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита. У структури укупног броја бодова, најмање 50% мора бити предвиђено за обавезне наставне активности у току семестра. На захтјев студента наставник је дужан детаљно образложити оцјену његовог рада. У оквиру трајања наставног процеса у току сваког семестра (15 седмица наставе), могу се организовати редовне и ванредне провјере знања у виду: тестова, квизова, диктата, конверзација и колоквија. Успјешност студената у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поенима. Сваки предмет из студијског програма има јасан и објављен начин стицања поена. Начин стицања поена током извођења наставе

укључује број поена које студент стиче по основу сваке појединачне врсте активности током наставе или извршавањем предиспитне обавезе и полагањем испита. Максимални број поена које студент може да оствари на предмету је 100. Минималан број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза током наставе је 30, а максималан 70. Провјере из свих облика знања прихватиће се као кумулативни испит, уколико је постигнути резултат позитиван, након сваке појединачне провјере и износи најмање 51% у укупној вриједности од 100% предвиђеног укупног знања и вјештина. Завршни испит се у структури бодова може вриједновати са највише 50% укупног броја бодова и одржава се у јануарско-фебруарском, априлском, јунско-јулском, септембарском и октобарском испитном року. Завршном испиту може приступити студент који је задовољио све програмом прописане обавезе и који се благовремено пријавио за полагање тог испита. Студент је обавезан испит пријавити електронским путем, најкасније једну седмицу прије почетка испитног рока, у оквиру дефинисаног рока за пријаву испита.

4.2.6. Сваки предмет из студијског програма има јасан и објављен начин стицања бодова. Начин стицања бодова током извођења наставе укључује број бодова које студент стиче по основу сваке појединачне врсте активности током наставе или извршавањем предиспитне обавезе и полагањем испита. Одређивање бодовне вриједности предмета заснива се на процјени оптерећења које студент треба да уложи у циљу успјешног савладавања постављених исхода учења у формалном облику. Укупан број бодова по предметима еквивалентан је процјењеном укупном времену за постизање постављених исхода учења, а оно укључује:

- број сати наставе (предавања и вјежбе),
- процијењени број сати потребан за припрему наставе и израду наставних задатака (сређивање
- наставне грађе са предавања и вјежби, израда семинарских и приступних радова, прикупљање и
- проучавање додатне грађе, итд.) и
- процијењени број сати за припрему испита и излазак на испит.

4.2.7. Укупан успјех студента на предмету изражава се оцјеном од 5 (није положио) до 10 (изванредан), а за неке облике наставе се може утврдити и нумерички начин оцјењивања. Оцјена студента је заснована на укупном броју бодова које је студент стекао испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита а према квалитету стечених знања и вјештина. Бодовна скала прописана је чланом 36. [Правилника о студирању на првом циклусу студија](#).

Члан 36.

(1) Резултате провјере рада и знања студента у току наставе предметни наставник уноси у индекс студента.

(2) Након завршетка наставе и завршног испита, наставник одређује укупан број освојених бодова и формира коначну оцјену за сваког студента. Укупан број освојених бодова и завршну оцјену, наставник уноси у индекс, испитну пријаву и записник са полагања испита, које доставља студентској служби факултета/академије.

(3) Оцјењивање и вредновање успјеха врши се у складу са Статутом Универзитета, оцјенама од 5 до 10.

(4) Пролазне оцјене су од 6 до 10:

10 - изванредан, остварује се од 91 до 100 бодова;

9 - одличан, остварује се од 81 до 90 бодова;

8 - врло добар, остварује се од 71 до 80 бодова;

7 - добар, остварује се од 61 до 70 бодова;

6 - задовољава, остварује се од 51 до 60 бодова;

5 - не задовољава, остварује се од 0 до 50 бодова.

(5) Студент који је приступио испиту и одустао од полагања, оцјењује се оцјеном 5 – одустао/ла од полагања испита.

(6) Студент који није приступио полагању испита евидентира се ознаком – није изашао на испит.

(7) Студент који није положио испит, оцјењује се оцјеном 5 (не задовољава), с тим да се та оцјена не уписује у индекс и матичну књигу студената.

Оцјењивање се врши оцјенама од 5 до 10. Пролазне оцјене су од 6 до 10 (10 изванредан, остварује се од 91 до 100 поена; 9 одличан, остварује се од 81 до 90 поена; 8 врло добар, остварује се од 71 до

80 поена; 7 добар, остварује се од 61 до 70 поена; 6 задовољава, остварује се од 51 до 60 поена и 5 незадовољава, остварује се од 0 до 50 поена). Студент који није положио испит оцјењује се оцјеном 5, с тим да се та оцјена не уписује у индекс.

4.2.8. Дипломираним студентима се додјељује документ који појашњава стечену квалификацију, укључујући остварене исходе учења, те контекст, ниво, садржај и статус студија који су похађали и успјешно завршили. Дипломираном студенту се додјељује [диплома](#) о завршеном студију првог циклуса студија на студијском програму Пословна економија, а као саставни дио дипломе, истовремено се издаје и [додатак дипломи](#) који се овјерава печатом високошколске установе.

Додатак дипломи се састоји из седам одјељака: подаци о имаоцу дипломе, подаци о стеченој дипломи, подаци о нивоу и врсти студија, подаци о садржају и постигнутим резултатима, подаци о намјени стеченог звања, додатне информације и овјера додатка о дипломи.

Додатак дипломи се израђује ћиричним писмом на српском језику. На захтјев студената додатак дипломи се израђује латиничним писмом на једном од језика других конститутивних народа БиХ. Додатак дипломи се обавезно израђује и на енглеском језику. Диплому о завршеном првом и другом циклусу студија и додатак дипломи потписују Ректор Универзитета и Декан Факултета. Диплома се овјерава сувим жигом Универзитета, а додатак дипломи печатом Универзитета и факултета.

4.5. СТАНДАРД 5. Људски потенцијали

За реализацију студијског програма обезбијеђено је наставно особље са потребним научним, умјетничким и стручним квалификацијама.

5.1.1. За реализацију студијског програма високошколска установа обезбјеђује наставнике и сараднике који испуњавају услове за избор у одговарајуће звање, у складу са законом и осталим важећим актима који регулишу услове за избор у звање.

Наставници и сарадници Факултета пословне економије Бијељина имају важећи избор у научно-наставна звања, који се могу видјети у оквиру [Листе одговорних наставника и сарадника](#) коју усваја Сенат Универзитета, прије почетка академске године.

Наставни кадар на Факултету чине наставници и сарадници у радном односу са пуним и непуним радним временом, наставници запослени по основу уговора о допунском раду и хонорарно ангажовани наставници. Наставно особље је квалификовано за постизање образовних циљева на првом циклусу студија, студијски програм Пословна економија. Списак одговорних наставника и сарадника са подацима о изборима у звање [доступна је на web страници](#).

Ангажовање наставног особља и избори у одговарајућа звања се врши у складу са [Законом о високом образовању](#), [Правилником о условима за избор у научно-наставна, умјетничко-наставна, наставна и сарадничка звања](#), [Статутом Универзитета](#), [Правилником о раду Универзитета](#), [Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета](#) и другим општим и посебним актима Универзитета. Ангажовани наставници и сарадници имају објављене научне и стручне радове из области у којима имају избор у звање.

5.1.2. За реализацију студијског програма високошколска установа обезбјеђује наставно особље чије научне, умјетничке и стручне квалификације одговарају научној области студијског програма. Квалификације се доказују дипломама, објављеним радовима у научним часописима и зборницима са рецензијом, репрезентативним референцама у умјетничком раду, као и евиденцијом о педагошким квалитетима и одговарајућем професионалном искуству. У оцјени испуњености овог стандарда и научних, умјетничких и стручних квалификација примјењују се услови и критеријуми прописани законом и актом који регулише услове за избор у звање.

У циљу реализације студијских програма Пословна економија на првом циклусу студија на Факултету пословне економије Бијељина ангажовано је наставно особље чије научне квалификације одговарају научној области студијских програма. [У биографијама наставника и сарадника](#) су наведене квалификације (дипломе) и библиографија (најзначајнији објављени радови у научним часописима и зборницима са рецензијом). Приликом сваког избора у звање цијени се испуњеност законом прописаних услова за дато звање.

Основни подаци о свим запосленима, укључујући личне податке, уговоре о раду, изборе у звања, стечене дипломе, учешће у пројектима, додатне квалификације, положене стручне испите, као и податке о радном стажу, уносе се у заједничку базу Универзитета која се назива Кадровска евиденција.

Научно-истраживачки рад наставника и сарадника се прати и преко сервиса е-нир (<http://enir.ues.rs.ba/>) и Google scholar (<https://scholar.google.com>). Е-нир представља сервис којим је олакшан унос и анализа резултата научно-истраживачког рада по разним критеријумима (публикацијама, организационим јединицама и запосленима. [Евиденција о научноистраживачком раду наставника и сарадника Факултета пословне економије Бијељина је јавно доступна.](#)

Евалуација педагошких квалитета наставника и сарадника се врши у оквиру студентске анкете (<https://anketa.ues.rs.ba/>) као и у оквиру годишњих самоевалуационих извјештаја о чему се води и посебна евиденција.

Наставници и сарадници на Факултету пословне економије Бијељина остварују неопходне услове за избор у више звање и објављују радове у складу са највишим стандардима дефинисаним у складу са [Законом о високом образовању](#), [Правилником о условима за избор у научно-наставна, уметничко-наставна, наставна и сарадничка звања](#), [Статутом Универзитета](#), [Правилником о раду Универзитета](#), [Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета](#) и другим општим и посебним актима Универзитета који регулишу ову област.

Сенат Универзитета бира академско особље на основу јавног конкурса. Конкурс за избор расписује се најкасније шест мјесеци прије истека времена претходног избора. Стручне службе Факултета воде рачуна о благовременом расписивању конкурса за избор/реизбор наставника и сарадника Факултета. На приједлог Вијећа, Универзитет расписује конкурс и објављује га у медијима. Конкурс се расписује за одговарајућу ужу научну област. Вијеће Факултета, на приједлог матичне катедре, именује Комисију за разматрање конкурсног материјала и писање извјештаја о пријављеним кандидатима. Чланови Комисије не могу бити у звању нижем од онога у које се кандидат бира и не могу бити у сродству са кандидатом. Најмање један члан мора бити са друге високошколске установе. Сви чланови Комисије морају бити из одговарајућег научног поља, а најмање један члан из уже научне области за коју се кандидат бира. Извјештај Комисије се објављује на интернет страници Универзитета/Факултета и доступан је јавности на увид 15 дана. Вијеће Факултета разматра извјештај Комисије и предлаже Сенату кандидата за избор. Прије одлучивања на Сенату, приједлог Вијећа разматра одговарајуће струковно вијеће Сената. Одлуку о избору доноси Сенат, на приједлог Вијећа. Приликом избора у исто или више звање у обзир се узимају: стручна спрема, објављени научни и стручни радови наставника из научне области за коју се бира, објављене књиге/уџбеници, пројекти, менторства, чланства у комисијама за одбрану докторских дисертација, магистарских теза/мастер радова у времену од посљедњег избора, вредновање наставничких способности у оквиру система квалитета. Извјештај Комисије садржи податке о комисији која је проводила процес избора, а чији чланови посједују потребне компетенције за научну област. Период на који се бира академско особље на Универзитету утврђен је [Законом](#).

Комплетна документација избора у академско звање (од захтјева за расписивање конкурса до коначне одлуке о избору у звање) дата је у прилогу ([Прилог – Примјер последњег избора са свим пратећим документима](#))

У циљу промоције и поспјешивања научно-истраживачког рада на Универзитету је такође усвојен

[Правилник о поступку, условима и начину награђивања академског особља Универзитета у Источном Сарајеву за остварене посебне резултате у научно-истраживачком и умјетничком раду-17.03.2021.](#) Запослени на факултету могу конкурисати за добијање предвиђених средстава.

5.1.3. Укупан број наставника је довољан да покрије укупан број часова наставе на студијском програму, у складу са прописаним отерећењем наставника и смјерницама које регулишу максимално оптерећење наставника са пуним и непуним радним временом.

На Факултету пословне економије Бијељина је ангажован број наставника који је довољан да покрије укупан број часова наставе на студијском програму, у складу са прописаним отерећењем наставника и смјерницама које регулишу максимално оптерећење наставника са пуним и непуним радним временом.

Оптерећење наставног особља се може видети из листе одговорних наставника и сарадника ([Прилог – Оптерећење наставног особља у академској 2022/2023. години](#)).

Смјернице за оптерећење наставника су дате у [Правилнику о нормативима и стандардима за финансирање јавних високошколских установа](#), и [Правилнику о измјенама правилника о нормативима и стандардима за финансирање јавних високошколских установа](#).

Укупно оптерећење наставника зависи од броја часова предавања и вјежби које наставник изводи. Пуна норма у оквиру 40-часовне радне седмице наставника износи шест часова предавања седмично на нивоу академске године или три наставна предмета на нивоу семестра. Седмично оптерећење наставника, на нивоу академске године, не може бити веће од дванаест часова предавања, односно девет часова предавања за декана Факултета. Уколико наставник држи вјежбе, један час вјежби обрачунава се као 0,6 норма-часова. Укупно седмично оптерећење наставника који је на високошколској установи ангажован на основу уговора о допунском раду и наставника нерезидента ангажованог на високошколској установи не може бити веће од шест часова седмично, на нивоу академске године.

5.1.4. Укупан број наставника и сарадника одговара потребама студијског програма и мора бити довољан да покрије укупан број часова наставе на студијском програму. На студијском програму првог или другог циклуса студија број наставника у радном односу са пуним радним временом мора да обезбиједи извођење најмање 70% часова наставе на студијском програму.

На Факултету пословне економије Бијељина наставу изводи укупно двадесет један стално запослени наставник и сарадник у настави. Од тога су: пет редовних професора, пет ванредних професора, три доцента, шест виших асистената и два асистента. Наставу изводи и један наставник у звању редовног професора са непуним радним временом, седам наставника и један сарадник са других факултета у оквиру нашег Универзитета, један наставник у допунском радном односу са Универзитета у Бањалуци, те два хонорарно ангажована наставника из Србије. Поменути број наставника и сарадника је довољан да покрије укупан број часова наставе на студијском програму Пословна економија на Факултету пословне економије Бијељина. Просечно оптерећење наставног кадра може се видјети у датом прилогу – [Оптерећење наставног особља у академској 2022/2023. години](#).

5.1.5. За наставнике у радном односу са пуним радним временом високошколска установа доставља доказе о испуњавању услова за избор у одговарајуће звање у складу са законом, доказе о избору у одговарајуће научно-наставно или наставно звање, те закључен уговор о раду. Наведена лица морају имати држављанство Републике Српске/ БиХ или дозволу боравка. Наставник и сарадник који има заснован радни однос са пуним радним временом код другог послодавца у земљи или иностранству, не може имати заснован радни однос са пуним радним временом на високошколској установи.

На Факултету пословне економије Бијељина је ангажовано укупно 13 наставника са пуним радним временом, пет редовних професора, пет ванредних професора, три доцента. Наконведеног поступка избора Сенат Универзитета је за сваког од њих доставио Одлуке о избору у звање, на основу којих су закључени Уговори о раду. Сви наведени наставници имају држављанство Републике

Српске, односно Босне и Херцеговине, а ни један од њих нема заснован радни однос са пуним радним временом код другог послодавца у земљи или иностранству. Списак запослених наставника са пуним радним временом, преглед Одлука о избору у звање и Уговора о раду дат је у табели:

Наставник:	Звање:	Одлука о избору у звање:	Уговор о раду:
Срђан Дамјановић	Редовни професор	Одлука	Уговор
Бранко Крсмановић	Редовни професор	Одлука	Уговор
Драгомир Вуковић	Редовни професор	Одлука	Уговор
Зоран Мاستило	Редовни професор	Одлука	Уговор
Мирела Митрашевић	Редовни професор	Одлука	Уговор
Витомир Старчевић	Ванредни професор	Одлука	Уговор
Иван Мирковић	Ванредни професор	Одлука	Уговор
Предраг Катанић	Ванредни професор	Одлука	Уговор
Весна Петровић	Ванредни професор	Одлука	Уговор
Јелена Дамјановић	Ванредни професор	Одлука	Уговор
Сузана Марковић	Доцент	Одлука	Уговор
Звјездана Крстић	Доцент	Одлука	Уговор
Биљана Ковачевић	Доцент	Одлука	Уговор

5.1.6. Наставници у звању доцента, ванредног и редовног професора изводе наставу на академском студију на Факултету пословне економије Бијељина, студијски програм Пословна економија.

5.1.7. Наставник остварује просјечно 180 часова, односно 6 часова наставе седмично при чему ангажовање по наставнику не може бити веће од 10 часова наставе седмично на свим високошколским установама у Републици Српској/БиХ, а што је случај и на Факултету пословне економије Бијељина. У укупно оптерећење наставника улазе сви облици извођења наставе.

Просјечно оптерећење наставног кадра може се видјети у датом прилогу – [Оптерећење наставног особља у академској 2022/2023. години.](#)

5.1.8. Ако установа ангажује наставника са непуним радним временом, а који је већ ангажован на више високошколских установа, исти остварује наставу у свакој установи сразмјерно проценту ангажовања, при чему његово укупно ангажовање не може бити веће од 10 часова наставе седмично на свим високошколским установама на којима је ангажован.

На Факултету пословне економије Бијељина је ангажован један наставник са непуним радним временом, у звању редовног професора, који је у сталном радном односу, а који је изабран у складу са [Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета.](#)

Наставник:	Звање:	Одлука о избору у звање:	Уговор о раду:
Марко Маловић	Редовни професор	Одлука	Уговор

Такође, на Факултету је ангажован и један наставник у допунском радном односу, и три хонорарно ангажована наставника, сходно одредбама члана 179. [Статута Универзитета у Источном Сарајеву.](#) У прилогу се налазе и одговарајуће [сагласности](#) матичних институција, као и [уговори о дјелу, тј. о допунском раду.](#)

Оптерећење наставника са непуним радним временом на Факултету пословне економије Бијељина видљиво је у документу [Оптерећење наставног особља у академској 2022/2023. години,](#) а њихово укупно оптерећење не прелази прописану мјеру оптерећења.

5.1.11. Број сарадника одговара потребама студијских програма које установа планира да реализује,

при чему сарадник остварује просјечно 300 часова наставе годишње, односно просјечно 10 часова наставе седмично. Ангажовање по сараднику не може бити веће од 15 часова наставе седмично на свим високошколским установама у Републици Српској/БиХ.

Број сарадника ангажованих на Факултету пословне економије Бијељина износи осам, од чега је шест у звању вишег асистента, а два су у звању асистента, што одговара потребама студијских програма које Факултет пословне економије Бијељина реализује. Обрачун оптерећења сарадника се врши у складу са [Правилником о нормативима и стандардима за финансирање јавних високошколских установа](#) (Сл. гласник РС број 84/14), те [Правилника о измјенама и допунама правилника о нормативима и стандардима за финансирање јавних високошколских установа](#) (Сл. гласник РС број 38/17). Оптерећење сарадника се може видети из листе одговорних наставника и сарадника ([Прилог – Оптерећење наставног особља](#)).

5.1.12. Високошколска установа има дефинисану политику управљања људским потенцијалима са јасним и транспарентним критеријумима за запошљавање академског особља, задужењима, оптерећењем и одговорностима, критеријумима за професионални развој, напредовање и стручно усавршавање академског особља и механизме за праћење рада академског особља са мјерама за унапређење.

Како је дефинисано [Акционим планом Факултета пословне економије Бијељина 2021-2026](#). Факултет као организациона јединица Универзитета у Источном Сарајеву континуирано ради на развоју људских потенцијала. Управљање људским потенцијалима као пословна функција обједињује послове и задатке анализе посла, регрутације, селекције, запошљавања и обуке запослених, те њиховог развоја, награђивања, мотивације и квалитета рада. Савременим приступом људским потенцијалима настоје се остварити визија, мисија и циљеви Факултета.

Основу за ангажовање академског особља за извођење предмета на студијском програму представљају избори у звање наставника и сарадника. Прије него што свака академска година почне, предлаже се [листа одговорних наставника и сарадника](#). Листу предлаже надлежна Катедра, а приједлог се након одлуке Катедре разматра на сједници Научно-наставног вијећа Факултета. Након што се листа усвоји, прослијеђује се Сенату Универзитета, који даје коначну сагласност на њу и објављује је на [веб страници Универзитета](#). Листа одговорних наставника и сарадника садржи податке о: предмету, студијском програму/смјеру, семестру, статусу наставе, броју часова предавања и вјежби, имену и презимену наставника и сарадника, радном статусу наставника и сарадника, мјесту запослења и становања, броју студената који слуша наставу, броју група и седмичним сатима. Поред наведеног, у оквиру листе одговорних наставника, дати су и подаци о: допунама листе, изборном периоду наставника и сарадника који служи као основа плана запошљавања, оптерећењу наставника и сарадника и трајању изборног периода наставника и сарадника. Ангажовање наставника и сарадника са других факултета Универзитета у Источном Сарајеву се врши на основу захтјева катедри која је матична за предмет на коме се наставник или сарадник желе ангажовати. Захтјев садржи податке о називу предмета и фонду часова. На основу приједлога Катедре, матична установа даје сагласност на ангажовање запослених на другим факултетима Универзитета ([Прилог – Примјер дописа за одобрење ангажовања запосленог на ВШУ](#)).

Када је ријеч о динамици запошљавања и напредовања академског особља, она прати план избора у звање академског особља, а креира се уз уважавање трајања изборног периода наставника и сарадника који је интегрални дио листе одговорних наставника и сарадника. Избори у звања на Факултету пословне економије Бијељина се врше на основу јавног конкурса, на основу транспарентних критеријума и процедура дефинисаних у складу са [Законом о високом образовању](#), [Правилником о условима за избор у научно-наставна, умјетничко-наставна, наставна и сарадничка звања](#), [Статутом Универзитета](#), [Правилником о раду Универзитета](#), [Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета](#) и другим општим и посебним актима Универзитета који регулишу ову област. Горе поменутих актима прописани су и минимални услови за избор у наставна и сарадничка звања чију испуњеност цијени Комисија именована за сваки

појединачни поступак избора у звање, а о чему је детаљније било ријечи у оквиру обрађених критеријума.

У току избора у исто или више звање узимају се у обзир: стручна спрема, објављени научни и стручни радови наставника из научне области за коју се бира, објављене књиге/уџбеници, пројекти, менторства, чланства у комисијама за одбрану докторских дисертација, магистарских теза/мастер радова у времену од посљедњег избора, те вредновање наставничких способности у оквиру система квалитета.

Професионални развој, напредовање и стручно усавршавање академског особља је регулисано [Кодексом професионалне етике](#), према којем чланови академске заједнице имају обавезу континуираног усавршавања, те подизања стандарда и знања унутар свог научно-наставног подручја. Наставници треба да објављују своје резултате, размјењују знање, како са сарадницима, тако и са студентима, али и да активно учествују у научним, односно стручним удружењима. Универзитет осигурава свим члановима академске заједнице једнаке услове за напредовање, а критеријуми који служе као основа за процјену професионалне успјешности треба да буду објективни и непристрасни. Такође, једна од обавеза наставника се односи и на подмлађивање академске заједнице, подстицањем напредовања млађих чланова академске заједнице. С тим у вези, Факултет подстиче запослене и помаже им приликом пријаве на конкурс Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске за суфинансирање израде докторских дисертација. Награђивање запослених је регулисано [Правилником о поступку, условима и начину награђивања академског особља Универзитета у Источном Сарајеву за остварене посебне резултате у научно-истраживачком и умјетничком раду](#) и [Правилником о измјенама и допунама правилника о поступку, условима и начину награђивања академског особља Универзитета у Источном Сарајеву за остварене посебне резултате у научно-истраживачком и умјетничком раду](#).

Факултет пословне економије Бијељина подстиче развој и напредак наставника и сарадника и кроз суфинансирање школовања на другом и трећем циклусу студија, кроз учешће на домаћим и међународним научним скуповима и конференцијама, путем размјене академског особља, и слично, улажући тако у сопствени кадар, формирајући га по мјери својих захтјева и потреба, подстичући га на рад и напредовање и постизање што бољих резултата.

Значајан механизам за праћење рада академског особља представља студентска анкета и годишњи самоевалуациони извјештај чији резултати су у директном односу са условима за избор у виша звања, а о чему је већ било ријечи.

5.1.13. Високошколска установа пружа прилике за професионално напредовање и развој и пружа наставном особљу адекватне услове за активан ангажман у научном, умјетничком и истраживачком раду. Академско особље је посвећено истраживачком, односно научно-истраживачком и умјетничком раду, посебно кроз међународне научно-истраживачке пројекте, те заједничке активности ментора и студента на изналагању грантова или стипендија.

Професионално усавршавање и напредовање наставног особља уређено је [Кодексом професионалне етике](#) (чланом 8.), гдје је дефинисано да је обавеза академске заједнице да се континуирано усавршава. Факултет осигурава свим члановима академске заједнице једнаке услове за напредовање, а који се темеље на испуњавању професионалних обавеза. Професионална је одговорност и обавеза наставника да се брину о подмлађивању академске заједнице, те да дају подстицај за напредовање и осамостаљивање млађих наставника и чланова академске заједнице. Факултет, такође, подстиче запослене и пружа им подршку око пријављивања на конкурс за суфинансирање израде завршних мастер радова и докторских теза који расписује Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске. Подршка наставном особљу и тимском раду чланова особља је фундаментални задатак управе факултета. Развојне потребе наставника су због тога међу главним, дугорочним циљевима Факултета.

Наставни и истраживачки процес представљају најважније сегменте функционисања Универзитета у

Источном сарајеву, те су као такви дефинисани у [Стратегији развоја Универзитета 2021-2026](#). Значајан дио наведене стратегије је посвећен људским ресурсима на Универзитету. Стратегија Универзитета се односи на све организационе јединице, али и њихове студијске програме. Суштински гледано, стратегија Универзитета је фокусирана на јачање и интеграцију наставних и научно-истраживачких ресурса Универзитета. Циљеве ове стратегије прати и на основу ње донесени [Акциони план Факултета пословне економије Бијељина за период 2021-2026. година](#), стављајући акценат на јачању људских ресурса и константном и континуираном развоју научно-истраживачког рада.

Научноистраживачки рад представља основу развоја и усавршавања наставног особља. Основу за извођење наставе представљају унапријед дефинисани наставни планови и програми, али академско особље, пред тога, у оквиру поља своје експертизе и у зависности од тога колико то наставни план и програм дозвољава, имплементира резултате свог научноистраживачког рада у наставу. На тај начин се постиже унапређење наставног процеса на Факултету, односно научни рад се ставља у функцију наставног рада. Неодвојивост наставног и научно-истраживачког рада се може видјети и на основу неопходности избора у звање наставника и сарадника, односно њиховог напредовања за које је потребно испунити законски дефинисане услове на пољу научно-истраживачког рада.

Факултет подстиче научно-истраживачки рад својих наставника и сарадника и побољшава квалитет услова истог. Унапређена је могућност истраживања, а учешћем у различитим пројектима, Факултет даје изузетан допринос за проналазак рјешења која могу да одговоре на образовне, друштвене и економске захтјеве. На тај начин резултати се приближавају широј заједници, а утиче се и на успостављање сарадње с новим истраживачима. Публикације Факултета приступачне су широком кругу аутора и читалачке публике која је заинтересована за унапређење својих знања, као и размјену искустава и информисање о темама које се објављују. У склопу издавачке дјелатности Факултет пословне економије Бијељина издаје уџбенике, монографије, часопис, зборник радова и друге публикације. Научноистраживачки рад је подстакнут и формирањем [Научно-истраживачког центра за пословне иновације](#) чија је мисија унапређење привредног и друштвеног развоја кроз креирање амбијента за синергију технологије, економије, праксе, креативности, како би се омогућило генерисање и трансфер знања и пословних рјешења између академске заједнице и реалног сектора. Један од прописаних циљева је и одржавање пословних и истраживачких форума, као и округлих столова, семинара, едукација, који би имали за циљ размјену искустава, упознавање са добром праксом из земље и окружења, у циљу унапређења научних и стручних капацитета. Такође, један од примарних задатака је и унапређење ефикасности и ефективности научно-истраживачког рада и система иновација што студентима и запосленим Факултета пословне економије Бијељина даје могућност да путем истраживачких пројеката допринесу рјешавању проблема са којима се сусрећу привредни субјекти у данашњем, јако изазовном, пословном окружењу. Ови и други циљеви и задаци детаљније су описани у [Елаборату о оснивању НИЦ-а](#).

У циљу промовисања и побољшања научно-истраживачке дјелатности, Факултет пословне економије Бијељина сваке године организује научних скупова [ЕКОНБИЗ](#), а након сваког одржаног научног скупа Факултет издаје Зборник радова и објављује радове који су доступни на [web сајту скупа ЕКОНБИЗ](#).

Када је ријеч о учешћу у пројектима, преглед реализованих и актуелних, домаћих и међународних пројеката, у којима је Факултет пословне економије Бијељина био носилац или партнер, од 2010. године до данас, се може [пронаћи овдје](#), а детаљан приказ резултата научно-истраживачког рада биће наведен и описан у оквиру критеријума број 10.

5.1.15. Наставници у радном односу са пуним радним временом изводе најмање 50% предавања из предмета који припадају сљедећим кључним категоријама: научно и стручно-апликативним на првом и другом циклусу академских студија, односно стручним и стручно-апликативним на првом и другом циклусу струковних студија; умјетничким, теоријско-умјетничким и стручно-апликативним на првом и другом циклусу академских студија, односно првом и другом циклусу струковних студија у пољу умјетности.

На студијском програму Послова економија на првом циклусу студија Факултета пословне економије Бијељина 90% наставе предметима који припадају категорији научно и стручно-апликативних предмета изводе наставници који су у 100% радном односу на Универзитету у Источном Сарајеву, а 10% наставе изводе наставници који су у 50% радном односу на Универзитету у Источном Сарајеву или су у радном односу ван Универзитета у Источном Сарајеву.

5.1.21. Административном и помоћном особљу је омогућено усавршавање кроз учешће на обукама, посебно у вези информатичких система и система управљања.

На Факултету пословне економије Бијељина запослено је укупно 19 административних радника који су квалификовани за обављање датих послова.

Факултет нема развијене процедуре за евалуацију рада, усавршавања и напредовања административног особља, осим оних који су прописани за одговарајућа занимања. Годишња анализа квалификационе и старосне структуре особља се врши преко Самоевалуационог извјештаја и примјеном позитивних законских прописа који регулишу област радних односа. Оцјена рада административних служби се спроводи у студентској анкети.

Обука административног особља се спроводи у виду похађања семинара и курсева, с обзиром на њихово стручно звање. Трошкове едукација и обука сноси Факултет.

Активности на пољу међународне сарадње и усавршавања регулисане су [Правилником о међународној размјени академског и административног особља и студената Универзитета](#). Овим Правилником су дефинисана основна начела размјене административног особља, врста и трајање размјене, поступак пријаве, основне исправе, права и обавезе, као и друга питања везана за спровођење програма размјене, усавршавања и стицања компетенција, а у 2022. години представници административног особља су у оквиру размјене запослених, заједно са наставницима и сарадницима Факултета, [преко ЕРАСМУС + пројекта, боравили у Португалу, на Политехничком институту у Порту](#).

5.1.22. Уколико се студијски програм изводи на свјетском језику, службе које раде са студентима морају бити оспособљене за давање услуга на том језику. Студијски програм Пословна економија се не изводи на неком од свјетских језика, али, на Факултету пословне економије Бијељина, у школској 2019/2020. и 2021/2022. години на студијском програму Дигитална економија на мастер студију, настава је извођена на енглеском језику. У питању су студенти са Политехничког института из Порто који су боравили по један семестар на Факултету пословне економије у оквиру међународне размјене студената и запослених преко Ерасмус+ пројекта. Запослени у службама које раде са студентима су оспособљени за давање услуга на енглеском језику и могу пружити комплетну административну подршку иностраним студентима.

4.6. СТАНДАРД 6. Ресурси и финансирање

За извођење студијског програма обезбјеђују се одговарајући људски, просторни, техничко-технолошки, библиотечки и други ресурси који су примјерени карактеру студијског програма и предвиђеном броју студената.

6.1. Ресурси за извођење студијског програма су у складу са овим стандардима и прописима у области обезбјеђења квалитета и доступни су студентима.

За ефикасно и квалитетно спровођење наставног процеса на студијском програму Пословна економија Факултета пословне економије Бијељина обезбјеђени су кадровски, просторни, технички, лабораторијски, информатички, библиотечки и други ресурси у складу са [Уредбом о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа и о поступку утврђивања испуњености услова у Републици Српској](#) (Сл. гл. РС број 35/11), и у складу са [Стандардима за почетну акредитацију](#) који су касније замјенили поменути Уредбу која је престала да важи. Ресурси су у складу са потребама и

циљевима Факултета. Ови ресурси обезбјеђују реализацију наставе на високом и квалитетном нивоу у складу и са [препорукама Агенције за развој високог образовања и осигурања квалитета](#).

Сви студенти на студијским програмима, путем студентске анкете, имају могућност да дају своју оцјену, препоруку, примједбу и похвалу за функционалност ресурса са којима долазе у додир, као и опште задовољство са простором Факултета који користе. Опремљеност учионица је на нивоу који омогућава извођење наставе и вјежби, те бављење научно-истраживачким радом.

Просторије за извођење наставе (амфитеатри, учионице и рачунарска сала) су адекватне величине и одговарају потребама студената и специфичностима предмета који се реализују на Факултету пословне економије Бијељина. Кабинети за стално запослено академско особље су одговарајући и опремљени су са персоналним рачунарима с приступом интернету. Остало наставно особље има адекватне просторије за окупљање.

Свака служба Факултета има своју просторију за рад, као и представници студентског удружења. Административно особље користи засебне функционалне просторије. Факултет посједује библиотеку коју користе и наставници и сарадници и студенти. Остали заједнички вишенамјенски простор (сале за састанке, пријем посјетилаца, ходници, складишта, оставе, архива, степеништа и сл.) су такође у саставу Факултета.

Укупна површина зграде коју користи факултет (m ²)/ укупан број студената (свих циклуса)	7103 m ² /425=16,71	2022/23
Укупна површина простора за извођење наставе (m ²)/ укупан број редовних студената (рачунате у овај број првоуписане и поновце, тј. финансиране из буџета + самофинансирајући. Не узимате у обзир апсолвенте и ванредне студенте у овај број.)	1064 m ² /245=4,34	2022/23
Укупна површина простора за извођење наставе (m ²)/ укупан број ванредних студената	1064 m ² /0	2022/23
Укупан број сједећих мјеста за студенте у просторијама за извођење наставе/ укупан број редовних студената (рачунате у овај број првоуписане и поновце, тј. финансиране из буџета + самофинансирајући. Не узимате у обзир апсолвенте и ванредне студенте у овај број.)	1140 m ² /245=4,65	2022/23
Укупна површина канцеларијског простора (m ²)/ број запослених (стално наставно особље + ненаставно особље)	978,80 m ² / (22+19)=23,87	2022/23
Број рачунара намјењених студентима за извођење наставе/ укупан број редовних студената	38 m ² /245=0,15	2022/23
Укупна површина лабораторијског простора (m ²)/ укупан број редовних студената	-	2022/23
Број сједећих мјеста у лабораторијама/ укупан број редовних студената	30 m ² /245=0,12	2022/23
Број рачунара намјењених за рад стално запосленом особљу/ број стално запосленог особља (ненаставно и наставно)	60 m ² /(22+19)=1,46	2022/23
Број кабина санитарних чворова/ укупан број редовних студената/ укупан број ванредних студената	10 m ² /245=0,04	2022/23

Дио просторних, техничких, информатичких и библиотечких ресурса може се погледати у приложеној [Power Point презентацији](#).

6.2. За извођење студијског програма Пословна економија на Факултету пословне економије Бијељина обезбјеђен је простор чија структура задовољава основне предуслове за одвијање наставног процеса и научно-истраживачког рада.

Када су у питању ресурси за извођење наставних активности на студијском програму Пословна економија, Факултет пословне економије Бијељина располаже са 2 амфитеатра (један амфитеатар 346,08 m² и предвиђен је за 500 сједећих мјеста, а други амфитеатар 182,24 m² те је предвиђен за 250 сједећих мјеста), 7 слушаоница (6 слушаоница по 54,25 m² и 1 слушаоница 82,21 m²), 1 кабинет за информатику 82,21 m² и 1 просторија за научно истраживачки центар 46,35 m², те библиотека са читаоницом. Детаљнији преглед простора може се погледати у [Табели просторија које се користе у настави](#) и [Табели канцеларијских просторија](#).

За обезбјеђење квалитетног извођења наставе, Факултет посједује адекватну информатичку опрему. Факултет има излаз на интернет оптичку мрежу СУПЕРНОВА. У свим учионицама се налази персонални рачунар са приступом интернету и видео пројектор. Факултет посједује један рачунарски кабинет опремљен са укупно 31 рачунар са приступом интернету. У сваком наставничком и сарадничком кабинету постоји најмање један рачунар с приступом на мрежу. Просторије административних служби су такође опремљене рачунарима с приступом на мрежу. Студенти могу приступити рачунарима и интернету у рачунарском центру за вријеме трајања наставе, те и у просторијама библиотеке и цијелој згради Факултета.

Укупна површина библиотеке износи 173 m², а читаонице 107 m². Библиотека располаже са значајним бројем библиотечких јединица стручне литературе, од тога је један дио публикација на српском језику а други на страним језицима (неопходним корисницима за додатно усавршавање). У библиотеци се налази и велики број серијских публикација, монографија, приручника, а дипломски, магистарски радови и докторске дисертације се архивирају и доступни су на увид и коришћење свима.

Факултет годишње врши набавку нових издања уџбеника и остале стручне литературе, користећи планирана финансијска средства, као и средства од студентских чланарина за библиотеку, те на тај начин остварује актуелност фонда и омогућава увид у најновија сазнања на пољу економских наука. Један дио књига се обезбјеђује донацијама аутора који су наставници на Факултету, али и других лица. Резултати анкете показују да су корисници библиотеке задовољни радом и компетентношћу запослених, јер је библиотека кроз низ анкетних периода оцјењена изузетно високим оцјенама.

Површина библиотечког простора/ укупан број студената који користи библиотеку	173/425=0,40 m ²	2022.
Број сједећих мјеста у читаоници за студенте/ укупан број студената који користи библиотеку	50/425=0,11	2022.
Укупан број различитих наслова/ укупан број студената који користи библиотеку	2061/425=4,84	2022.
Укупан број библиотечких јединица/ укупан број студената који користи библиотеку	4051/425=9,53	2022.
Укупан број различитих наслова/ број студијских програма	2061/4=515,25	2022.
Укупан број библиотечких јединица/ број студијских програма	4051/4=1012,75	2022.
Укупан број регистрованих студената у билбиотеци	425	2022.

Такође, предвиђен је простор за све стално запослене наставнике и сараднике, као и за гостујуће,

који су распоређени по кабинетима у којима су им обезбјеђени услови за обављање научно-истраживачког рада.

6.3. Факултет пословне економије Бијељина обезбједио је минималне површине корисног пословног простора по једном уписаном студенту, као и сву потребну техничко-технолошку опрему за савремено извођење наставе на студијском програму Пословна економија.

Укупна површина простора за извођење наставе (m^2)/укупан број редовних студената (укључујући број првоуписаних студената и поновце, тј. финансиране из буџета + самофинансирајући) износи $1064/245=4,34 m^2$. Факултет посједује адекватну информатичку и другу техничку опрему за савремено извођење наставе на студијским програмима Факултета.

Високошколска установа обезбјеђује простор који је приступачан за студенте и професоре, као и остало академско и неакадемско особље са отежаним кретањем.

Библиотека располаже са најмање пет библиотечких јединица по предмету релевантних за извођење студијских програма Факултета пословне економије Бијељина, те укупан број библиотечких јединица износи 4051. Стога, Факултет обезбјеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом која су расположива на вријеме и у довољном броју за нормално одвијање наставног процеса тог студијског програма. Укупан број библиотечких јединица, као и преглед библиотечких јединица по предметима и годинама студија на студијском програму Пословна економија дати су у [Табели 1](#) и [Табели 2](#).

Факултет обезбјеђује све услове за обављање научно-истраживачког рада на другом циклусу студија. Студентима је омогућено учешће на научном скупу Еконбиз у оквиру кога могу спроводити истраживања, писати и излагати научно-истраживачки рад, а омогућено им је коришћење и Научно-истраживачког центра за пословне иновације. Размјена студената на другом циклусу студија отвара широко поље за побољшање научно-истраживачког рада и стицања нових искустава. Факултет пословне економије Бијељина је био домаћин студентима из Порта који су размјеном студената путем програма ЕРАСМУС+ дошли на Факултет пословне економије у љетњем семестру 2020. и 2022. године. [Студенти из Португала, Франциско Родригез и Руи Оливеира, преко Ерасмус + програма размјене студената](#) провели су љетњи семестар школске 2019/2020. на Факултету пословне економије Бијељина, на мастер студију, студијски програм Дигитална економија. [Године 2022. на Факултет пословне економије у Бијељини дошла су три студента из Порта](#), који су слушали наставу у љетњем семестру на студијском програму Дигитална економија. Студентима из Порта, настава се држала на енглеском језику, а као подршка и помоћ да што боље савладају силабусе били су укључени професори, асистенти, административно особље и студенти Факултета пословне економије Бијељина.

Адекватност ресурса који се налазе на Факултету, континуирано се оцјењује крајем сваке године, сви ресурси и расположива опрема се пописују, утврђује њихова вриједност, односно испитује се њихова функционалност, старост и економичност. На основу ових евиденција посебна Комисија, оформљена у ову сврху, даје приједлог отписа одговарајуће опреме.

Изградња нових капацитета, набавка нове опреме у учионице, кабинете, и сл. зависна је највећим дијелом од расположивих финансијских средстава са којима Универзитет располаже, али и различитих донација од стране спољашњих корисника. Факултет пословне економије Бијељина сваке године планира средства за набавку опреме, књига, и сл. План расподјеле буџетских и властитих средстава за 2022. годину је доступан у штампаној форми. Планирање улагања у физичке ресурсе врши се на годишњем нивоу, а у складу са расположивим средствима и усвојеним финансијским планом за ту календарску годину. Факултет улаже у ресурсе и опрему превасходно из сопствених средстава, као и путем пројеката, донација и поклона. Рачуноводствена служба прати реализацију планова јавних набавки. Путем пројекта „Успостављање Научно-истраживачког центра за пословне иновације“ Факултет пословне економије Бијељина у 2022. години опремио је простор за Научно-истраживачки центар а дио средстава за опремање уложио је и сам Факултет. Поред

канцеларијског намјештаја који укључује столове и столице, простор је опремљен са три лаптоп рачунара и једном веб камером. Извршена је потпуна адаптација простора (кречење, глетовање, штампа тапете са логом Факултета и др.). Сам простор је још увијек у фази опремања и очекује се његово отварање у току 2023. године.

Факултет се пријављује на конкурсе Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске за израду пројеката (слободне теме и тематски пројекти), организовање научно стручних, аплицирање на конкурсе за стипендије за израду магистарских и докторских теза, али и друге фондове као што су TEMPUS, IPA фондови, ERASMUS+ и сл. Сви они дају изузетну подршку научно истраживачком и умјетничком раду Факултета. Обезбјеђен је и простор за рад Студентског савеза за потребе студената студијског програма Пословна економија, као и осталих студијских програма Факултета.

Веома је важно напоменути да је Факултет добио испоруку великог броја различите истраживачке опреме (попис опреме су састављали факултети и академије сагласно својим потребама) посредством аустријског кредита. Ректорат Универзитета у Источном Сарајеву је преко пројекта Partish уступио на реверс Факултету пословне економије двадесет четири нова рачунара за опремање кабинета информатике у 2022. години.

За провођење активности и координације међународне сарадње на Универзитету задужени су проректор за међународну и међууниверзитетску сарадњу и осигурање квалитета и Канцеларија за међународну и међууниверзитетску сарадњу Универзитета. Контакт особа на Факултету пословне економије Бијељина са послове из области међународне сарадње је сарадник у настави у звању вишег асистента Ања Рајак, која у обављању својих послова тјесно сарађује са канцеларијом Универзитета. Канцеларија за међународну и међууниверзитетску сарадњу на челу са проректором за међународну и међууниверзитетску сарадњу и осигурање квалитета обавља послове у вези са:

- договарањем и склапањем споразума (општих и посебних) о научно-наставној и пословно-техничкој сарадњи са другим високошколским институцијама, институтима, културним одјелима амбасада и привредним субјектима из земље и иностранства (Универзитет је до сада склопио 31 Општи споразум о међууниверзитетској сарадњи и више од 120 Посебних споразума),
- презентацијама стипендија и програма студирања у иностранству (кроз сарадњу са одјелима амбасада задуженим за промовисање студирања у својим земљама) – све информације о стипендијама се могу наћи [на сајту Универзитета](#).

Међународна сарадња на факултету одвија се у оквиру реализације сарадње Универзитета у Источном Сарајеву. Факултет има развијену међународну сарадњу првенствено са сродним факултетима у окружењу као и са сродним Факултетима и институтима из ЕУ. Факултет пословне економије Бијељина има потписане споразуме о међународној и међу-факултетској сарадњи са сљедећим пословним партнерима ([Прилог](#)):

1. НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ
2. МАХМАРЕ ДОО
3. MIST SOLUTIONS, БИЈЕЉИНА
4. ИНВЕСТИЦИЈСКА ФОНДАЦИЈА ИМПАКТ
5. ИСТРАЖИВАЧКО-РАЗВОЈНИ ИНСТИТУТ ЗА ВЕШТАЧКУ ИНТЕЛИГЕНЦИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6. УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ, ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ „МИХАЈЛО ПУПИН“ ЗРЕЊАНИН
7. БЕОГРАДСКА АКАДЕМИЈА ПОСЛОВНИХ И УМЈЕТНИЧКИХ СТУДИЈА
8. ИНСТИТУТ ЗА МЕЂУНАРОДНУ ПОЛИТИКУ И ПРИВРЕДУ БЕОГРАД
9. УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ, САОБРАЋАЈНИ ФАКУЛТЕТ ДОБОЈ
10. УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ, ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ БРЧКО
11. УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ, ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

12. ELEPHANT SOLUTIONS S.P.
13. Kakehashi Co.Ltd. Tokio
14. „FINGROUP“ Бијељина
15. ЗУ СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ЦЕНТАР „ГАЛА МЕДИКА“
16. „ОРАО“ АД, БИЈЕЉИНА
17. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У САРАЈЕВУ
18. УДРУЖЕЊЕ ЕКОНОМИСТА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ SWOT
19. НОВА МЕДИА
20. КОМПАНИЈА МЕГА ДРВО
21. БОЈАН ПЕТРИЧЕВИЋ FOUR PIXEL STUDIO
22. НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ
23. ТЕЛРАД НЕТ
24. ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У ВОРОЊЕЖУ, РУСИЈА
25. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У ПРИШТИНИ
26. ГАМА С
27. РЕВИДЕРЕ ДОО
28. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ТУЗЛА
29. ПРИВРЕДНА КОМОРА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ПОДРУЧНА ПРИВРЕДНА КОМОРА БИЈЕЉИНА
30. ЈУ „ВОДЕ СРПСКЕ“
31. Књиговодствени сервис KontoProm, Бијељина
32. Економски факултет Бања Лука, Универзитет у Бања Луци
33. Економски факултет Београд, Универзитет у Београду
34. Adizes центра за југоисточну Европу
35. „НЕШКОВИЋ ОСИГУРАЊЕ“ А.Д
36. УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА „ОТАХАРИН“
37. АСА ОСИГУРАЊЕ, САРАЈЕВО
38. ЗП КОМЕРЦ ВРШАНИ
39. АЛУМИНА ДОО, ЗВОРНИК
40. АД АЛПРО ВЛАСЕНИЦА
41. РЕГУЛАТОРНА АГЕНЦИЈА ЗА КОМУНИКАЦИЈЕ БИХ
42. ГРАД БИЈЕЉИНА
43. ДРИНА ОСИГУРАЊЕ А.Д.
44. АТОС ОСИГУРАЊЕ А.Д. БИЈЕЉИНА
45. АД ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА
46. АДВОКАТСКА КАНЦЕЛАРИЈА СТЕВАНОВИЋ Бијељина
47. М.Х. "Електропривреда Републике Српске" З.П."Рудник и Термоелектрана Угљевик" а.д. Угљевик
48. „ИНВЕСТ НОВА“ А.Д. Бијељина
49. „МД – ПЕРИЋ Company“ Бијељина
50. „АГРОВОЋЕ“ ДОО, Бијељина
51. КОМПАНИЈА МИЛОЈЕВИЋ ГИЉЕ - ГАС
52. НОВА БАНКА А. Д. БАЊА ЛУКА
53. "Spektar drink" d.o.o
54. SPORT VISION DOO
55. АД „ГРАД“ БИЈЕЉИНА
56. ЗЕДП „ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА“ АД БИЈЕЉИНА
57. „Mikrotikls“ SIA
58. Дунав осигурање а.д. Бања Лука, филијала Бијељина
59. Пореска управа Републике Српске, Бања Лука
60. Фонд за пензијско и инвалидско осигурање РС, филијала Бијељина
61. Средњесталешки биро Балкан, Бугарска, Софија

62. Економски факултет Универзитета у Нишу
63. Економски факултет Универзитета Ф.М Достојевски из Омска
64. Економски факултет Пале и Економски факултет Брчко
65. SPORT VISION DOO
66. YET ANOTHER MARKETING COMPANY d.o.o.
67. ЈУ Народна и универзитетска библиотека РС, VIBRS центар
68. Економски факултет у Суботици Универзитет у Новом Саду
69. Економски факултет Универзитета у Београду
70. Удружење образовни центар за демократију и људска права CIVITAS

Различити видови сарадње остварени су и са сљедећим јавним и приватним субјектима:

1. ГРАД ЗВОРНИК
2. УНИКРЕДИТ БАНКА ДД МОСТАР
3. REVISIO DOO, БИЈЕЉИНА
4. ДИСТРИБУТИВНИ ЦЕНТАР АД, БИЈЕЉИНА

На основу претходно наведеног, може се закључити да на Факултету пословне економије постоји узајамна повезаност између наставног процеса и праксе. Факултет редовно организује студентску праксу на основу споразума о пословно техничкој сарадњи који су закључени са многобројним установама, предузећима, фирмама, банкама, осигуравајућим компанијама, и другим пословним субјектима.

4.7. СТАНДАРД 7. Управљање информацијама о студијским програмима

Високошколска установа редовно прикупља и обрађује информација о свим аспектима студијских програма.

7.1. Информациони систем (ИС) Универзитета у Источном Сарајеву у функцији је од краја 2002. године. Јединствени ИС се користи на свим чланицама Универзитета. У оквиру ИС имплементиран је подсистем за студентску евиденцију и обрађени су дијелови кадровске и наставне евиденције.

Модул студентска евиденција обухвата евиденцију података о студијским програмима, предметима, наставним плановима, студентима, упису студената по годинама студија, пријавама испита и оцјенама студената, дипломским радовима, дипломираним студентима, евиденцију података о наставном кадру, ангажману наставног кадра по предметима. За унос и ажурирање података у оквиру ИС одговорне су студентске службе чланица Универзитета.

На основу података из ИС могу се генерисати разни статистички извјештаји и вршити анализе потребне за праћење и унапређење квалитета, као што су: квалитет уписаних студената (преглед по успјеху из средње школе, просјечна оцјена из средње школе, преглед по градовима, врстама и називима средњих школа, итд), статистике броја уписаних студената по разним критеријима (полна, старосна структура, начин студирања, начин финансирања), дужина трајања студија и просјечна оцјена у току студија, пролазност на испитима (по студијским програмима, годинама студија, предметима, испитним роковима, наставницима), проходност студија итд.

Тако се на основу информационог система Универзитета раде анализе: [броја уписаних студената](#), [броја исписаних студената](#), [броја дипломираних студената](#), [анализа пролазности](#) и [проходности](#), [анализа ефикасности студирања](#), [о броју студената према статусу, начину финансирања, укључујући и податке за претходне академске године](#), и сл.

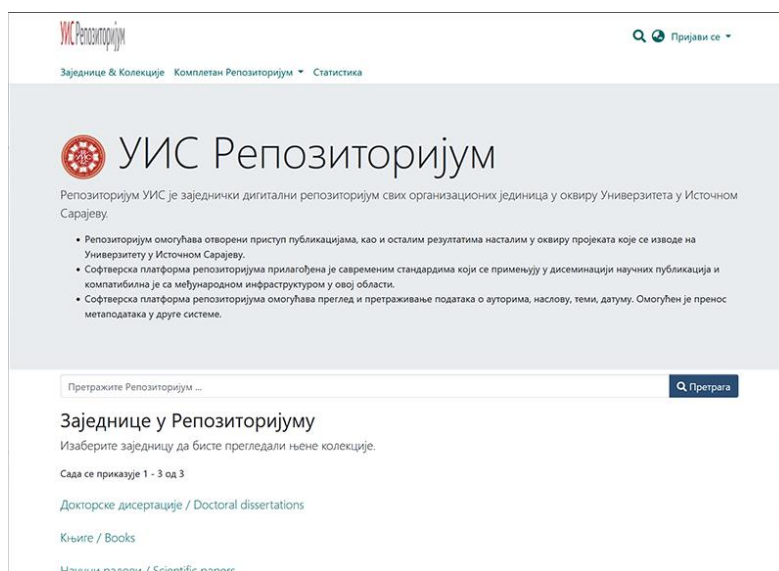
Информациони систем Универзитета обухвата сљедеће модуле:

1. Репозиторијум Универзитета;
2. Студентска анкета Универзитета у Источном Сарајеву;
3. Регистар студијских програма;
4. Кадровску евиденцију;

5. Електронски картон научног радника;
6. Модул Статистика;
7. Инфокиоск;
8. Самба актив директориј;
9. "Mailing" систем;
10. Lime Survey;
11. Платформа за електронско учење E-learning;
12. Е-запослени.

1) Репозиторијум Универзитета - [link](#)

Репозиторијум УИС је заједнички дигитални репозиторијум свих чланица Универзитета у Источном Сарајеву. Репозиторијум омогућава отворени приступ публикацијама, као и осталим резултатима насталим у оквиру пројеката које се изводе на Универзитету у Источном Сарајеву. Софтверска платформа репозиторијума прилагођена је савременим стандардима који се примјењују у дисеминацији научних публикација и компатибилна је са међународном инфраструктуром у овој области. Софтверска платформа репозиторијума омогућава преглед и претраживање података о ауторима, наслову, теми, датуму. Омогућен је пренос метаподатака у друге системе.

2) Студентска анкета Универзитета у Источном Сарајеву - [link](#)

Један од начина за прикупљање података о квалитету наставног процеса на Универзитету су редовне евалуације од стране студената. Од академске 2009/10. године анкете на Универзитету у Источном Сарајеву студентска анкета се спроводи електронским путем, уз коришћење постојећих података о студентима, наставницима и предметима из базе података ИС.

Помоћу електронских студентских анкета се на систематичан начин прикупљају подаци о квалитету наставног процеса, организацији студија, квалитету наставног кадра, квалитету физичких ресурса, квалитету служби факултета. Резултати студентских анкета презентују се и анализирају на сједницама научно-наставних вијећа, као и на сједницама Сената и Комитета за осигурање квалитета Универзитета, након чега се предузимају одређене превентивне и корективне акције у циљу унапређења квалитета.

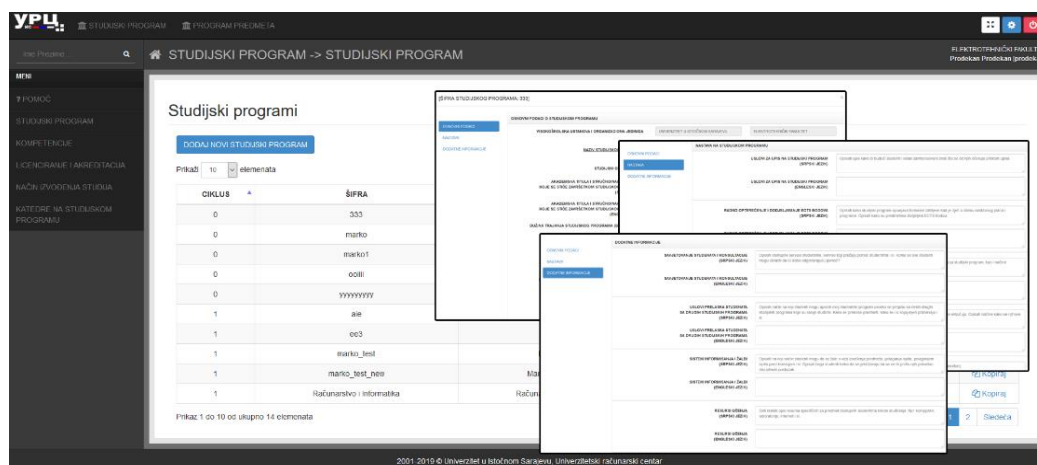
Анкета ће од љетњег семестра 2022/23. године бити доступна и на енглеском језику што ће омогућити страним студентима на Универзитету учешће у процесу евалуације квалитета студијских

програма.

3) Модул информационог система – Регистар студијских програма

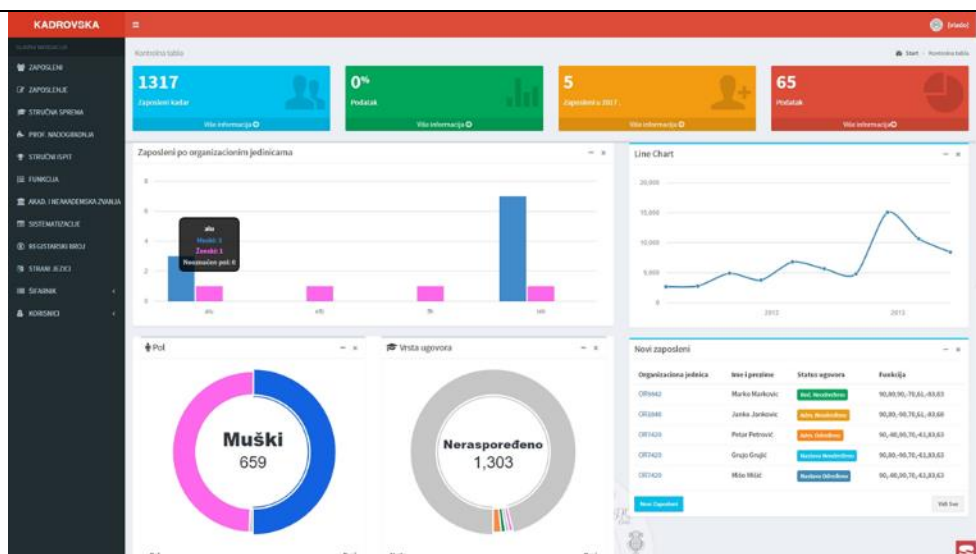
Развој модула информационог система који треба да омогући приказ свих студијских програма на сајту Универзитета за потребе како текућих тако и будућих студената. (Овај модул је у фази израде)

4) Модул информационог система Кадровска евиденција

Кадровска евиденција представља проширење првобитног модула Студентска евиденција са подацима који се односе на укупно наставно и ненаставно особље и са праћењем ангажовања запослених по појединим чланицама Универзитета.

Овај модул је замишљен тако да олакша посао особљу које се бави људским ресурсима и да омогући креирање уговора као и већег броја извјештаја по разним параметрима као што су: чланице Универзитета, стручне спреме, образовање, професионална надоградња, функције на Универзитету, академска и неакадемска звања, стручни испит, страни језици и сл.

Кадровска евиденција је имплементирана на свим чланицама Универзитета. У ту сврху су креирани нови VPN налози и на тај начин путем криптоване комуникације омогућен рад на истој за све запослене Универзитета који раде на томе.

Упоредо са кадровском евиденцијом је рађено на једном додатном модулу који се зове Шихтерица. Као што и само име каже ријеч је о вођењу шихтерице за запослене на Универзитету. Овај модул је у тестној фази и пуштен у имплементацију за сада само у Ректорату Универзитета.

ID	Presimje	PDM	UTM	SSM	ZET	PET
1. 72	Amorci Jovana	8	8	8	8	07:30 - 15:30
2. 609	Bakula Biljana	8	8	8	8	07:30 - 15:30
3. 1504	Bakula Milica	8	8	8	8	07:30 - 15:30
4. 1422	Bartula Jelena	8	8	8	8	07:30 - 15:30
5. 1343	Berjan Marina	8	8	8	8	07:30 - 15:30
6. 319	Bodigajević Katarina	8	8	8	8	07:30 - 15:30
7. 557	Cegar Sora	8	8	8	8	07:30 - 15:30
8. 467	Cavita Nica Vera	8	8	8	8	07:30 - 15:30
9. 1386	Cavic Jovana	8	8	8	8	07:30 - 15:30
10. 916	Cavic Srebranka	8	8	8	8	07:30 - 15:30
11. 185	Damparović Srećko	8	8	8	8	07:30 - 15:30
12. 1367	Dobrović Olgica	8	8	8	8	07:30 - 15:30
13. 217	Dukamović Began	8	8	8	8	07:30 - 15:30
14. 876	Dunović Ravijela	8	8	8	8	07:30 - 15:30
15. 458	Duronić Mira	8	8	8	8	07:30 - 15:30
16. 819	Elić Nedjeljka	8	8	8	8	07:30 - 15:30
17. 1424	Gligović Jelena	8	8	8	8	07:30 - 15:30

5) Електронски картон научног радника – еНИР (enir.ues.rs.ba)

Евиденција научноистраживачког рада (у даљем тексту: еНИР) је веб апликација која омогућава систематску евиденцију и преглед података о резултатима научноистраживачког рада на Универзитету у Источном Сарајеву. Апликација еНИР је доступна на адреси <https://enir.ues.rs.ba/>.

еНИР подржава следеће корисничке профиле:

- Посјетилац
- Истраживач
- Администратор

Корисници профила Посјетилац имају приступ функционалностима система које омогућавају

приступ јавно доступним подацима. За приступ овим подацима није потребно да корисници посједују кориснички налог нити да се пријављују на апликацију, довољно је да приступе апликацији помоћу веб читача.

Сви остали корисници, који припадају осталим корисничким профилима, морају да посједују кориснички налог са корисничким именом и лозинком да би могли да приступе додатним функционалностима апликације.

Корисници профила Истраживач имају могућност управљања подацима о властитим резултатима научноистраживачког рада, као и могућност прегледа резултата других истраживача на нивоу Универзитета, чланице Универзитета или индивидуалном нивоу.

За приступ систему потребно је да посједују кориснички налог са корисничким именом и лозинком.

Корисници профила Администратор имају приступ свим функционалностима за преглед и управљање подацима о резултатима научноистраживачког рада. Поред тога, корисници овог профила имају могућност управљања корисницима као и другим подацима битним за коректан рад система.

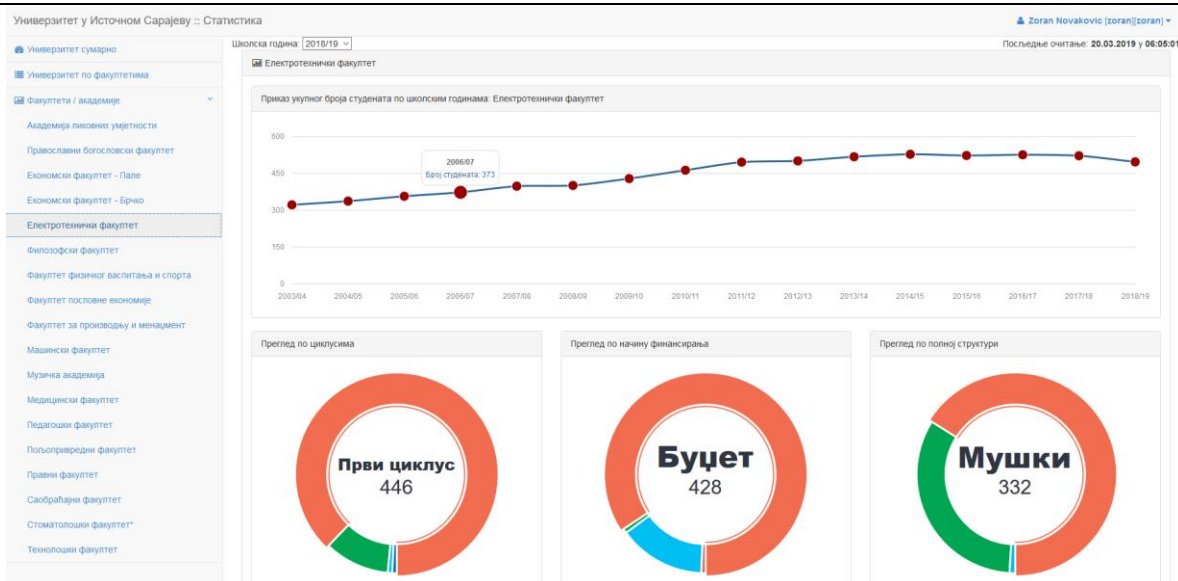
Резултати из ове базе података јавно су доступни на адреси <https://enir.ues.rs.ba/Authors/indexPublic> на српском (латиничном и ћириличном писму) и енглеском језику.

6) Модул Статистика

Статистика као модул је реализован са циљем да руководство Универзитета у сваком тренутку има увид у разне статистичке приказе (број студената на Универзитету-ОЈ према разним критеријумима по којима се студенти евидентирају), а који су интересантни менаџменту Универзитета.

Административни модул омогућава УРЦ-у разне помоћне функционалности у циљу постизања боље контроле приступа као и креирања већег броја аутоматизованих процеса у циљу добијања одговарајућих информација потребних менаџменту Универзитета.

7) Инфокиоск – [link](#)

Студентски „Инфо киоск“ (јавно доступан) додатни модул информационог система Универзитета студентима омогућава:

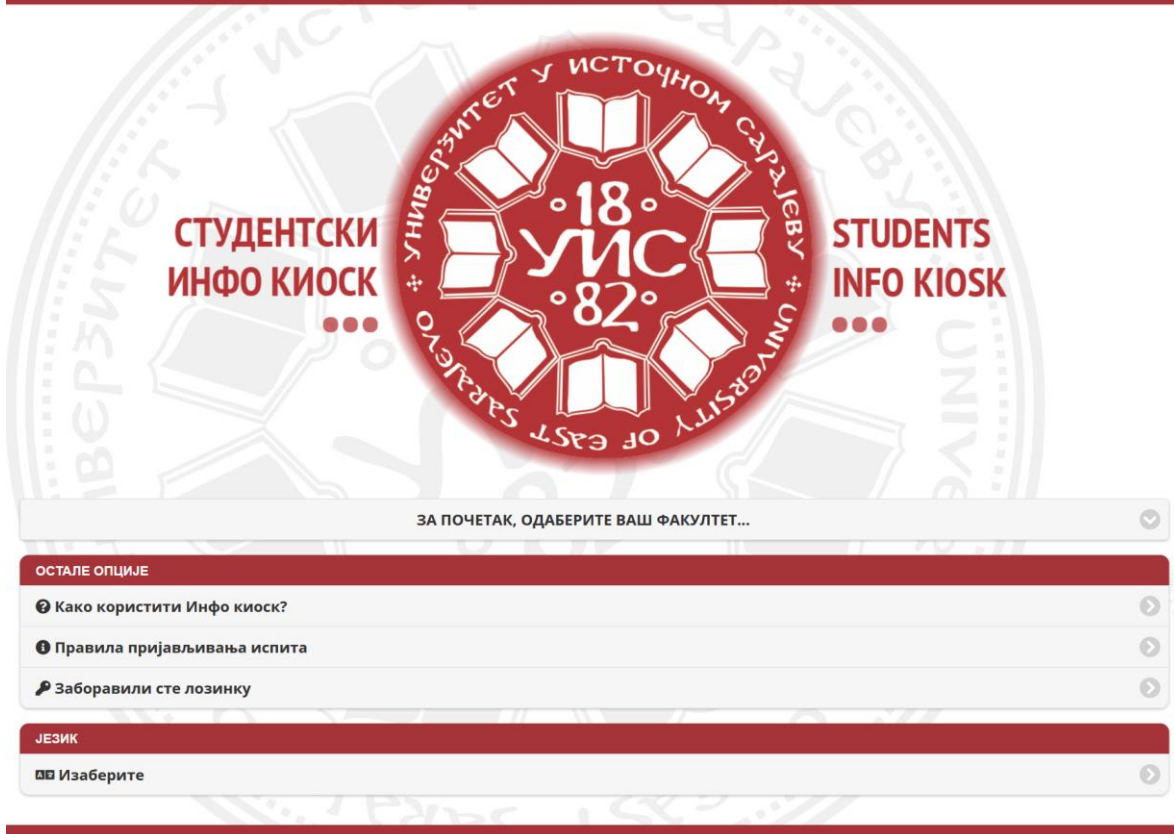
- Преглед положених испита;
- Преглед излазака на испите;
- Преглед статуса студената;
- Интернет пријаве испита;
- Преглед записника;
- Преглед финансијске картице.

Омогућен је приступ апликацији путем Touchscreen киоск уређаја, путем мобилних уређаја (таблет рачунара, смарт телефона) или путем десктоп рачунара.

На модул Студентски инфо киоск надовезује се модул Евиденција студентских уплата (ЕСУ) који обезбеђује уредну евиденцију и контролу финансијских средстава коју прикупљају чланице Универзитета. Програм прати прикупљање уплата студената по разним основама трошкова студирања: школарина, пријавни лист, упис семестра, семестрални лист, неположени испити при обнови године, пријаве испита до три изласка на испит, пријаве испита четврти и сваки следећи пут, индекс, чланарина у библиотеци, осигурање студента, разна увјерења у току школовања, пријава и одбрана дипломског рада, трошкови израде дипломе првог, другог и трећег циклуса, трошкови промоције итд.

ЕСУ омогућује аутоматско импортовање података из постојећег информационог система. На тај начин се смањује дуплирање података, а самим тим и могућност прављења грешки. На крају процеса евиденције уплата студената јесте валидација уплата која подразумева упаривање уплата са ставком извода који је добијен парсирањем фајлова електронских извода добијених од банака.

ЕСУ омогућује генерисање разних извјештаја по студенту и по жељеним временским периодима чиме је избјегнуто велико шаренило у извјештавању које је представљало огроман проблем стручним службама Универзитета у обједињавању извјештаја за цијели Универзитет.

8) Самба актив директориј

На нивоу Ректората је реализован нови “Linux based” самба актив директориј (samba-ad) који уз кориштење додатног сервиса „RADIUS“ сервера омогућава централизовану аутентификацију и на тај начин омогућава корисницима, тренутно у Ректорату а после и на цијелом Универзитету, да се уз кориштење истих параметара за приступ приступа разним сервисима Универзитета.

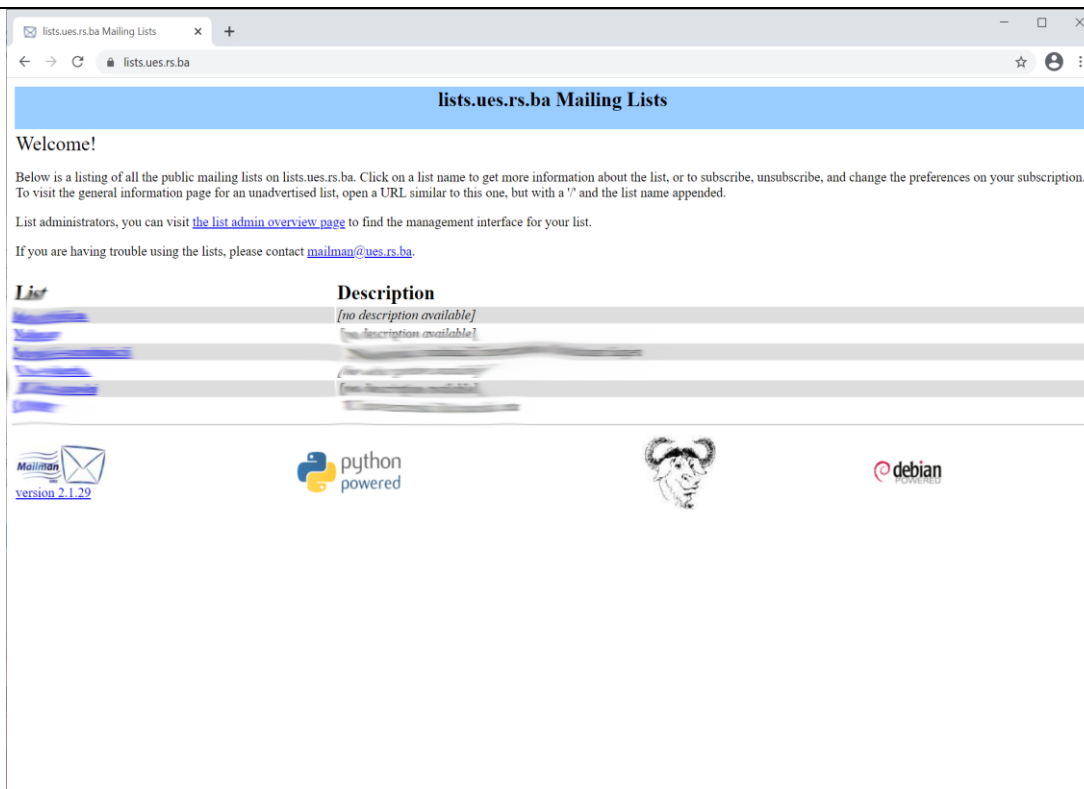
Тренутно је омогућен приступ, наравно, домен контролеру, интерној бежичној мрежи а затим и апликацији cloud.ues.rs.ba који је „Collaboration suite“ и омогућава приступ, дјелење и заштиту фајлова, календара, контаката и сл.

Реализација овог пројекта на нивоу Универзитета би омогућила мобилност кадра који би практично кориштењем својих параметара могао да приступи сваком сервису (коме је то омогућено) са било које локације на Универзитету.

9) “Mailing” систем

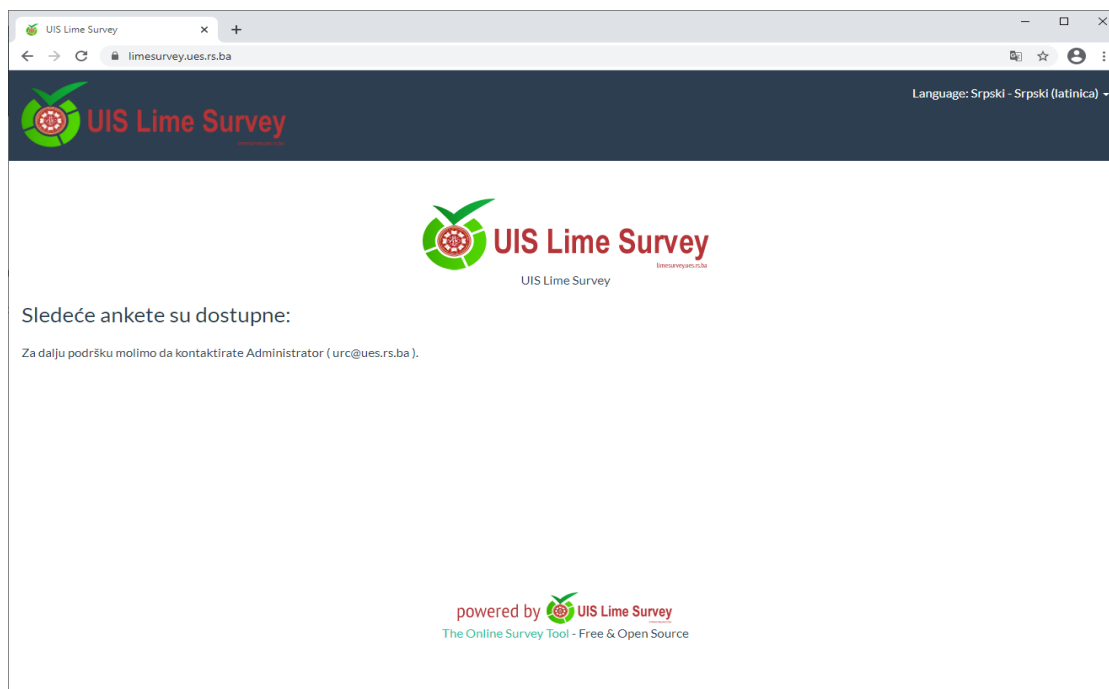
За потребе свих чланица Универзитета је реализован “mailing” систем за слање великог броја мејлова што је употребљиво за обраћање великом броју учесника, нпр. Слање позива за учешће на конференцијама, обавјештавања студената, свих запослених, слања анкета и сл.

Платформа омогућава креирање и управљање великом броју мејлинг листи уз велики број опција које су обезбјеђене за сваку од листи.

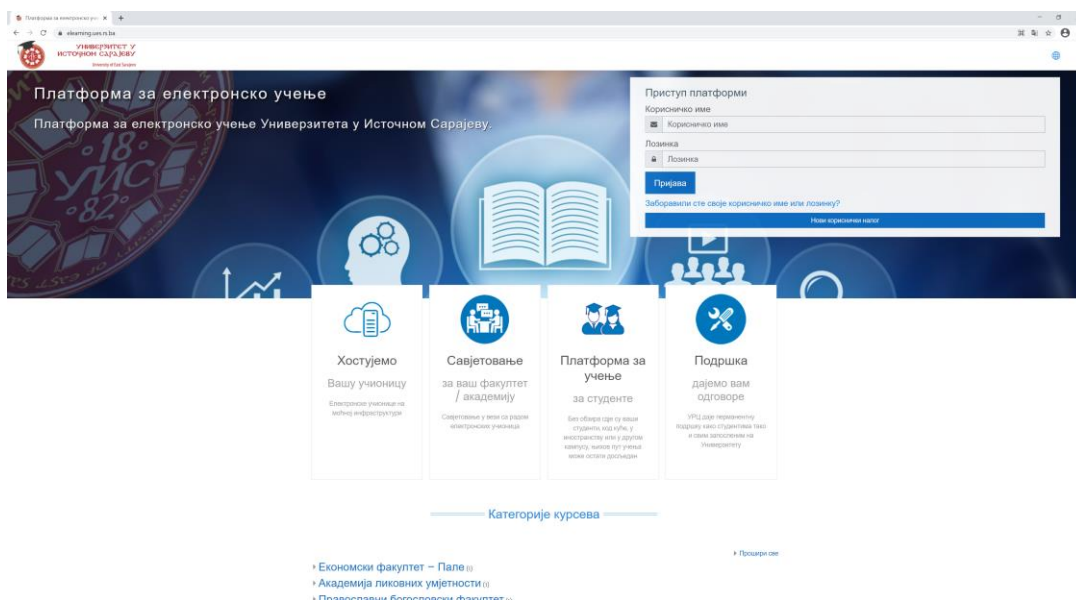
10) Lime Survey - [link](#)

Lime Survey je web aplikacija za internetско статистичко истраживање у сврху подршке свим истраживачима Универзитета у свом научно-истраживачком / умјетничко-истраживачком раду.

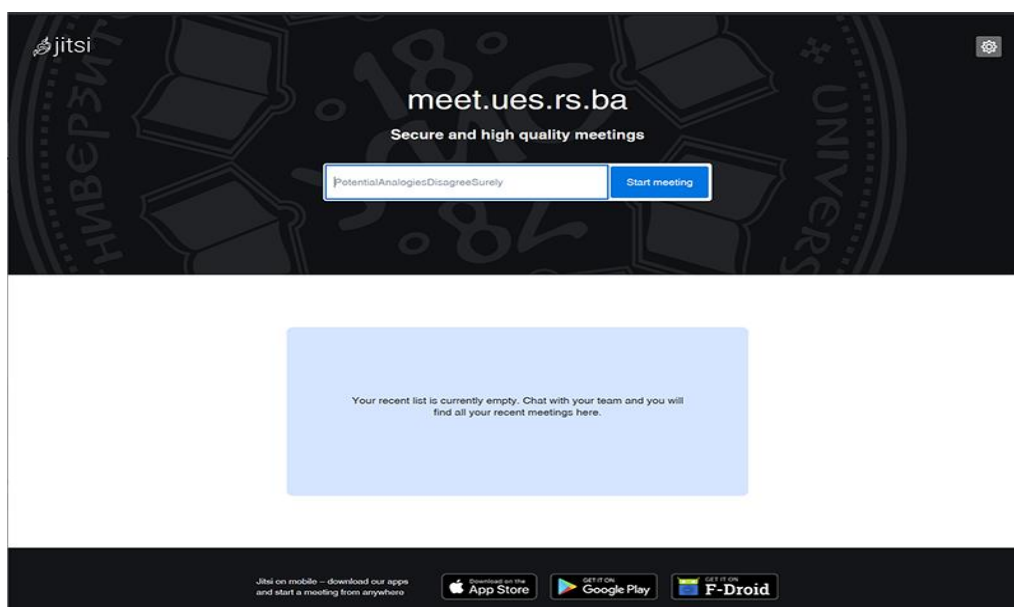

11) Платформа за електронско учење – E-learning - [link](#)

У циљу превазилажења проблема у вези са новонасталом ситуацијом у вези COVID-19 епидемије, на нивоу Универзитета је пуштена у погон Moodle платформа за електронско учење. Платформа пружа приступ инфраструктури и софтверу који омогућавају синхрон и асинхрон интеракцију и сарадњу између студената и академског особља. Moodle платформа обезбјеђује механизме за интегрисање великог броја видеоконференцијских сервиса.

Универзитет користи видеоконференцијски сервис (<https://meet.ues.rs.ba/>). Интеграцијом овог видеоконференцијског сервиса у платформу за електронско учење добијена је једну заокружена целину путем које је омогућен висок проценат извођења наставе, затим разних ненаставних активности као и састанака ограна управљања, а такође и одржавања научно-стручних конференција и сл.

12) Модул информационог система – еЗапослени - [link](#)

Развијен је и пуштен у фазу тестирања модул „еЗапослени“ који представља интерфејс за запослене

на Универзитету, првенствено за наставни кадар. Овај дио информационог система обједињава функционалности студентске евиденције, кадровске евиденције, енир евиденције, инфокиоск система, студентске анкете, вођење евиденције одржане наставе као и управљање испитним пријавама и записницима.

еЗапослени Како користити еЗапослени?

Српски

Пријави се

Универзитет користи „iThenticate“-ов софтвер за детекцију плагијаризама. Универзитетски рачунарски центар је одговоран за креирање налога за одговорне особе по факултетима које су задужене за сам процес пројере докумената.

7.2. Факултет пословне економије Бијељина редовно прикупља и анализира податке о броју и старосној структури академског особља, полу, односу броја наставника и студената, односу властитог и гостујућег кадра, податке из студентских анкета, као и друге релевантне податке. У оквиру јединственог ИС Универзитета који се користи на свим организационим јединицама Универзитета имплементиран је подсистем за кадровску и наставну евиденцију који обухвата евиденцију ангажмана наставног кадра по предметима. У оквиру ИС студентска служба евидентира и ажурира податке о наставном особљу. Подаци о запосленима, [ажурирају се и на сајту Факултета](#), као и [на сајту Универзитета](#).

Тако су у оквиру поступка самовредновања и оцјене квалитета у 2022. години, а што је рађено и претходних година, прикупљени подаци: о академском особљу, [годинама старости](#), [донамици запошљавања](#), [укупном броју наставника и сарадника](#), [броју наставника и сарадника на студијском програму](#), [броју избора у звање по годинама](#), укључујући и [картоне наставника у сталном радном односу](#), [хонорарно ангажованих наставника](#), [наставника у допунском радном односу](#), те [сарадника у настави](#), затим [податке о ненаставном, административном особљу](#), те [податке о студентима \(број студената по студијским програмима, број студената у претходних пет академских година\)](#), као и [податке о студијским програмима](#), и слично. Такође, у оквиру [Индикатора квалитета Универзитета у Источном Сарајеву из 2016. године](#) рађена је и анализа запошљивости студената, а Факултет пословне економије Бијељина сваке године приликом промоције диплома прикупља податке о запошљивости студената, а подаци су показали да више од 50% студената који учествују у промоцији за дату годину већ имају заснован радни однос.

Ови, као и други релевантни подаци разврстани по разноврсним траженим критеријумима, прикупљају се и редовно ажурирају на крају сваке календарске године и за потребе попуњавања разних статистичких образаца, а основ за њихово извлачење и анализу је ИС Универзитета.

4.8. СТАНДАРД 8. Информисање јавности о студијским програмима

Високошколска установа објективно и правовремено информисање јавност ажурираним информацијама о свим аспектима рада студијских програма.

8.1. Високошколска установа објективно и правовремено информисање јавност ажурираним информацијама о свим аспектима рада студијских програма са посебним освртом на дефинисане циљеве студијских програма и исходе учења.

За развој Универзитета, унапријеђење и изградњу репутације на домаћем и међународном нивоу Универзитет има усвојену [Политику комуникације са јавношћу](#). Кабинет Ректора и организационе јединице комуницирају са јавношћу преко интернет странице Универзитета и организационих јединица, конференција за новинаре, штампаних материјала и пласирањем информација средствима јавног информисања електронским путем. Дугорочни правац односа са јавношћу је био прописан [Стратегијом комуникације са јавношћу Универзитета \(2017-2022\)](#). Након престанка важења ове Стратегије, ова област је интегрисана у активности стратешких циљева дефинисаних у новој [Стратегији развоја Универзитета 2021-2026](#). Такође, политика комуникације са јавношћу, остваривање непристрасности, објективности и доступности информација уређени су и [Статутом Универзитета](#) (члан 17. и 170.) и [Кодексом професионалне етике](#) (члан 10.).

Факултет пословне економије Бијељина дјелује у складу са универзитетском политиком и комуникационом стратегијом, по потреби утврђује политику комуникације с јавношћу и развија комуникацијску стратегију којом дефинише циљне групе (студенти, свршени студенти, окружење, будући студенти, влада и органи власти, невладин сектор, привреда, социјални сектор), облике комуникације са сваком од циљних група, као и начин институционалних односа са јавношћу.

На својој интернет страници Факултет пословне економије Бијељина редовно објављује непристрасне, објективне и јавно провјерљиве информације на једном од језика конститутивних народа БиХ (у ћириличној верзији) и енглеском језику (не у потпуности) и одржава се на дневном нивоу редовним ажурирањем информација (<http://www.fpe.ues.rs.ba/>). На интернет страници се налазе информације о свим студијским програмима и академским звањима која се стичу завршетком школовања, циљевима и исходима учења на нивоу студијског програма, наставним плановима и програмима с бројем *ECTS* кредита и силабусима предмета (укључујући основне податке о предмету /назив, година, *ECTS* бодове/, податке о наставницима, студентском оптерећењу, исходима учења на нивоу предмета, садржају и структури предмета, плану извођења наставе /предавања и вјежбе/, уџбеницима, односно обавезној и допунској литератури и начин оцјењивања-структури оцјене). На интернет страници се налазе и подаци о историјату, мисији и циљевима и организацији Факултета, научно-истраживачком раду, последиједипломском образовању, студентима, распореду наставе, терминима испитних рокова, правним актима и друго. Листа ангажованих наставника и сарадника је јавно објављена, као и подаци о академским каријерама запослених. Документи на којима се темељи рад Универзитета и који су корисни за студенте доступни су на интернет страници Универзитета (<http://www.ues.rs.ba/>).

Информације за будуће студенте се налазе на интернет страници Факултета, као и [у студентском водичу \(информатору\) који је доступан у електронском облику](#), на интернет страници Факултета Водич садржи:

- назив студијских програма и опис квалификација за сваки од студијских програма за које врши упис,
- приступну политику (јасне, транспарентне и конзистентне услове уписа, потребно претходно образовање, податке о мјесту, времену и садржају квалификацијског или пријемног испита, потребан ниво знања страних језика, начин вредновања претходних резултата – бодовања, формирања ранг-листе кандидата за упис и сл.),
- податке о коначном броју студената који се прима на сваки од студијских програма,
- информације о финансијским обавезама студената исказане јасно и транспарентно,

- адресу веб странице на којима потенцијални студенти могу добити више информација о програмима, капацитетима и осталим подацима од важности за одлуку о студирању.

За будуће студенте Факултет припрема и одговарајуће флајере, постере и брошуре са информацијама везаним за упис, студирање и студијске профиле. Брошуре се штампају на српском језику. Ови материјали се дијели будућим студентима, како би се заинтересовали за студијске на Факултету пословне економије Бијељина. Поред штампаних материјала, Факултет припрема и видео материјале који су доступни студентима на званичним [Фејзбук](#) и [Инстаграм](#) страницама Факултета, гдје студенти такође могу сазнати неопходне информације везане за услове студирања.

За припрему пријемног испита, за будуће студенте се обезбјеђују одговарајуће скрипте са ријешеним задацима, које уједно представљају и основну литературу помоћу које се кандидати спремају за упис.

Факултету пословне економије Бијељина једном или више пута годишње организује и „[Дан отворених врата](#)“. Током промоције сви заинтересовани учесници (ученици, родитељи и наставници) добијају важне информације о могућностима уписа и студија на Факултету пословне економије Бијељина. Циљ је да се омогући ученицима завршних разреда средње школе да се упознају са наставницима, асистентима и студентима, који ће одговарати на питања ученика и пружити све информације у вези са студијским програмима, пријемним испитом, начином студирања, припремном наставом и студентским животом.

Информације и новости о дјелатностима у области истраживачког рада доступне су на сајту Факултета у главном менију у којем се налазе информације о научној дјелатности, издавачкој дјелатности, сарадњи са привредом, научним скуповима, пројектима, и сл. У главном менију „Факултет – [Наставни кадар](#)“ доступне су информације о ангажованом наставном особљу, са истакнутим интересовањима и радовима у одговарајућој области истраживања. Сви стално запослени имају приступ веб апликацији електронске евиденције научно-истраживачког рада на адреси: <http://enir.unssa.rs.ba/>. Апликација пружа могућност олакшаног прегледа научно-истраживачког рада на Факултету по категоријама и наставницима и сарадницима те је у плану њено извођење на страницу Универзитета и примјена као извора библиографије за кандидате које иду у избор у одговарајуће академско звање. Руководство Универзитета препознало је потребу за јачом промоцијом научно-истраживачког рада и научно-истраживачких потенцијала Универзитета и у том правцу израђена је брошура „Научно-истраживачки потенцијали Универзитета у Источном Сарајеву“, у којој се налазе информације о научно-истраживачкој инфраструктури Универзитета. [Брошура је двојезична \(на српском и енглеском језику\) и јавно је доступна.](#)

Детаљне информације о међународном научном скупу ЕконБиз чији је домаћин и организатор Факултет пословне економије Бијељина могу се пронаћи на [сајту научног скупа](#). До сада је одржано 10 скупова, и сви су били добро посјећени истраживачима и научницима из земље и свијета. Од 2015. године овај научни скуп, од стране надлежног Министарства науке Републике Српске, класификаван је као Научни скуп републичког значаја и сврстан [у другу категорију скупова у Републици Српској](#).

Поред научног скупа, Факултет издаје и [научни часопис Нови Економист](#), који излази два пута годишње. Радови у часопису се штампају двојезично, на српском и на енглеском језику. У часопису се објављују радови аутора из земље и иностранства. Часопис је модерно дизајниран, са еминентном поставком уредништва и са потпуно дигитализованим начином рада. Тренутно, часопис је категорисан као часопис друге категорије (24 бода) на [ранг листи категорисаних научних часописа у Републици Српској](#).

У плану је и доношење Правилника о мјерама за побољшање видљивости и препознатљивости Универзитета у Источном Сарајеву у оквиру којег ће бити прописано да све научне конференције, часописи и публикације које издају организационе јединице Универзитета имају своје интернет сајтове. Такође, планирано је доношење Упутства за одржавање интернет страница Универзитета и

организационих јединица са прописаним минималним техничким и информативним садржајима које морају посједовати. Овим мјерама биће додатно побољшана видљивост и промоција научно-истраживачког рада Универзитета, а и самог Факултета.

Факултет нема институционално организован начин односа с јавношћу кроз службу или запослено лице, при чему у зависности од тематске области, комуникацију најчешће спроводи декан или неко од два именована продекана. Факултет не утврђује редовне термине у којима организује конференције за штампу, као ни особу која је задужена за комуникацију са јавношћу, него повремено организује конференције за штампу на којима презентује информације од значаја за јавност. Факултет редовно прикупља и анализира информације које о њему објављују медији, а постоји и могућност службене комуникације путем друштвених мрежа и алата [Фејзбук](#) и [Инстаграм](#). У циљу поспјешивања веза са окружењем 07.06.2016. године основан је [Алумни центар Факултета пословне економије Бијељина](#), и дефинисани су циљеви рада Алумни организације, преко које Факултет добија повратне информације о квалитету наставе, вјештинама и потребним профилима.

8.2. Подаци о наставницима и сарадницима (радна биографија, избори у звања, референце) доступни су јавности и могу се пронаћи на [сајту Факултета](#).

8.3. Минимум 50% од укупних информација је доступно и на енглеском или неком другом свјетском језику. Такође, Наставни план и програм студијског програма Пословна економија Факултета пословне економије Бијељина, укључујући и [силабусе за сваки наставни предмет](#), доступни су и на енглеском језику.

4.9. СТАНДАРД 9. Континуирано праћење, периодична евалуација и ревизија студијских програма

Успостављене су процедуре за периодично вредновање, унапређење и реструктурирање студијских програма које укључују мишљења студената и других заинтересираних страна. Води се рачуна о усклађености са савременим свјетским токовима и стањем струке, науке и умјетности у одговарајућем образовно-научном, односно умјетничко-образовном пољу и упоредивошћу са сличним програмима на иностраним високошколским установама, а посебно у оквиру Европског простора високог образовања.

9.1. Високошколска установа периодично вреднује наставни план и програм, наставни процес, степен реализације исхода учења и њихову релевантност за тржиште рада путем анкетирања студената, академског и административног особља, те повратне информације користи за иновирање и унапређења истог.

Факултет пословне економије Бијељина прикупља податке у оквиру годишњих извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета ради анализе властитих кључних перформанси и индикатора сваке школске године. Примјер прикупљених и обрађених података може се видјети у оквиру [Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета за 2020. годину](#), те у прегледу [Кључних показатеља у поступку самовредновања и оцјене квалитета у 2022. години](#).

Развој студијских програма у потпуности је компатибилан са [Политиком квалитета Универзитета](#) и у њој постављеним циљевима, гдје је стриктно наведена веза са испуњавањем захтјева према корисницима високог образовања, а о чему свједоче активности Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске у погледу рестрикција и подстицаја за развој различитих студијских програма на Универзитету.

Студијски програми се евалуирају на основу Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета, Студентске електронске анкете и додатних анализа које се спровode на нивоу Универзитета или интерно. До сада провођене анализе на нивоу Универзитета су [Анализа задовољства послодаваца дипломираним студентима УИС-а](#) и [Анализа незапослености свршених студената](#).

Током 2017. године организована је и спроведена анкета међу послодавцима о задовољству

дипломираним студентима Универзитета. Детаљни резултати су приказани у Анализи резултата истраживања задовољства послодаваца дипломираним студентима Универзитета у Источно Сарајеву - [Анализа задовољства послодаваца дипломираним студентима УИС-а](#). Овај документ приказује резултате истраживања спроведеног на узорку од 300 послодаваца из 29 општина и градова источног дијела Републике Српске. Сврха истраживања је да добије ставове и очекивања послодаваца и њихово вредновање квалитета кадрова који су дипломирали на Универзитету. Резултати истраживања, на првом мјесту, пружили су корисне податке за покретање расправе о правцима даљег развоја Универзитета, посебно наставне и научне дјелатности чија ефикасност директно зависи од степена успјешности сарадње са послодавцима.

Резултати студентског вредновања користе се за редовно праћење и контролу квалитета наставног процеса, као дио опште политике у области осигурања квалитета на Универзитету. Спровођење студентског вредновања помаже универзитетска канцеларија за осигурање квалитета која пружа адекватну административну и техничку подршку у раду. Осигуравање повратних информација од студената и усмјеравање њихових сугестија, приједлога и критика, спроводи Комисија за спровођење студентског самовредновања Факултета пословне економије Бијељина. Научно-наставно вијеће Факултета пословне економије Бијељина сваке школске године формира Комисију за спровођење студентског вредновања (електронске студентске анкете) у сваком семестру. Комисија се формира према одредбама [Правилника о студентском вредновању квалитета студија](#). У Комисију за спровођење студентског самовредновања именују се чланови из реда студената, административних служби те сарадник за осигурање квалитета (који је уједно представник наставног особља). Право на вредновање квалитета студија анкетирањем имају први пут уписани студенти у одређеној години студија. Спровођење студентског вредновања квалитета студија засновано је на сљедећим начелима: начело добровољности, начело анонимности, начело неутралности и начело заштите дигнитета лица чији је рад предмет вредновања. Основни циљ студентског вредновања јесте формирање мишљења студената о квалитету студијског програма и предметима који се у оквиру студијског програма изводе, функционисања служби и педагошког рада наставника и сарадника. Распоред анкетирања се излаже јавно, седам дана прије спровођења поступка вредновања, на огласној табли и веб страници Факултета пословне економије Бијељина и садржи информације о датуму, времену и мјесту анкетирања студената (по годинама студија). Основни метод спровођења је електронско анкетирање. Попуњавање електронског анкетног упитника студенти обављају помоћу веб апликације доступне на [линку](#). Упитник садржи питања/ тврдње за семестар који су студенти одслушали, односно за семестар за који се изводи анкетирање. Извјештај о спроведеном поступку вредновања квалитета подноси сарадник за осигурање квалитета на научно-наставном вијећу након спроведеног поступка вредновања. Резултати електронске студентске анкете се редовно анализирају на сједницама вијећа факултета ([примјер извјештаја](#)) и ([дневни ред вијећа на коме је разматрана студентска анкета](#)). Извјештај о резултатима студентског вредновања садржи опште информације о анкетирању и поступак анкетирања, одзив студената (тренд), резултате анкете за студијске програме, службе, предмете и наставни кадар. Усвојен Извјештај о резултатима студентског вредновања доставља се Канцеларији за осигурање квалитета Универзитета, која припрема обједињен извјештај свих ОЈ и упућује га Комитету, а касније Сенату Универзитета на дискусију и одлучивање о неопходним корективним или превентивним мјерама које се достављају свим организационим јединицама па тако и Факултету пословне економије Бијељина.

Студенти се врло позитивно изјашњавају о академском раду наставника и сарадника Факултета, према резултатима студентског вредновања. Укупна просјечна оцјена наставног кадра за период од посљедњих 5 година (10 анкетних периода од 2018. до 2022. године) је износила од 4,52 до 4,78, а укупна просјечна оцјена студија и служби за период од посљедњих 5 година (10 анкетних периода од 2018. до 2022. године) је износила од 4,18 до 4,4. Оцјене су дате на петостепеној бројчаној лествици (1-5). Оцјена се формира на основу оцјена добијених по анкетним питањима која се односе на условљавање полагања испита куповином књига/скрипти наставника, редовност одржавања наставе, припремљеност за наставу и познавање материје која се предаје, упознавање са планом извођења наставе са јасно дефинисаним студентским правима и обавезама, отвореност за дискусије

о градиву, професионалност и коректност у комуникацији са студентима, олакшавање разумијевања материје која се предаје и доступност за консултације.

Приступ резултатима студентског вредновања обезбјеђен је свим наставницима и сарадницима по завршетку алетног периода и обраде података, о чему бивају обавјештени електронским путем од стране координатора за осигурање квалитета Факултета док се архива свих анкета налази [на страници Универзитета](#).

Оцјене које које запослени добију приликом анкетања се у складу са [Законом о високом образовању Републике Српске](#) (члан 81. Сл. гласник РС број 67/20) узимају у обзир приликом избора у научно-наставна и сарадничка звања.

Декан и продекан за наставу редовно анализирају студентску анкету и обављају разговор са професорима и асистентима који су лошије оцјењени. Такође се иницирају промјене у силабусима наставних предмета на основу сугестија које дају студенти у електронској анкети.

Када је ријеч о слабостима и недостацима те о активностима за њихово побољшање, у оквиру поступка самовредновања и осигурања квалитета, углавном се наглашава потреба за побољшањем међународне сарадње и размјене студената и особља, учешћем у међународним пројектима, што је табеларно приказано и у оквиру SWOT анализе рађене у поступку самовредновања приказаној на страни 94. у Завршном дијелу [Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета](#).

9.2. Високошколска установа евалуира и квалитет, савременост и доступност ресурса за извођење студијског програма путем анкетања студената, академског и административног особља.

Факултет пословне економије Бијељина евалуира, преиспитује и контролише савременост и доступност ресурса за извођење студијског програма путем електронских студентских анкета које се спроводе крајем сваког семестра, у складу са [Правилником о студентском вредновању квалитета студија](#).

Када су у питању ресурси за извођење наставних активности на студијском програму Пословна економија, Факултет пословне економије Бијељина располаже са 2 амфитеатра (један амфитеатар 346,08 m² и предвиђен је за 500 сједећих мјеста, а други амфитеатар 182,24 m² те је предвиђен за 250 сједећих мјеста), 7 слушаоница (6 слушаоница по 54,25 m² и 1 слушаоница 82,21 m²), 1 кабинет за информатику 82,21 m² и 1 просторија за научно истраживачки центар 46,35 m², те библиотека са читаоницом.

За обезбјеђење квалитетног извођења наставе, Факултет посједује адекватну информатичку опрему. Факултет има излаз на интернет оптичку мрежу СУПЕРНОВА. У свим учионицама се налази персонални рачунар са приступом интернету и видео пројектор. Факултет посједује један рачунарски кабинет опремљен са укупно 31 рачунар са приступом интернету. У сваком наставничком и сарадничком кабинету постоји најмање један рачунар с приступом на мрежу. Просторије административних служби су такође опремљене рачунарима с приступом на мрежу. Студенти могу приступити рачунарима и интернету у рачунарском центру за вријеме трајања наставе, те и у просторијама библиотеке и цијелој згради Факултета.

Библиотека располаже са значајним бројем библиотечких јединица стручне литературе, од тога је један дио публикација на српском језику а други на страним језицима (неопходним корисницима за додатно усавршавање). У библиотеци се налази и велики број серијских публикација, монографија, приручника, а дипломски, магистарски радови и докторске дисертације се архивирају и доступни су на увид и коришћење свима.

Факултет годишње врши набавку нових издања уџбеника и остале стручне литературе, користећи планирана финансијска средства, као и средства од студентских чланарина за библиотеку, те на тај начин остварује актуелност фонда и омогућава увид у најновија сазнања на пољу економских наука.

Један дио књига се обезбјеђује донацијама аутора који су наставници на Факултету, али и других

лица. Резултати анкете показују да су корисници библиотеке задовољни радом и компетентношћу запослених, јер је библиотека кроз низ анкетних периода оцјењена изузетно високим оцјенама.

Кабинети за стално запослено академско особље су одговарајући и опремљени су са персоналним рачунарима с приступом интернету. Остало наставно особље има адекватне просторије за окупљање. Свако служба Факултета има своју просторију за рад, као и представници студентског удружења. Административно особље користи засебне функционалне просторије. Факултет посједује библиотеку коју користе и наставници и сарадници и студенти. Остали заједнички вишенамјенски простор (сале за састанке, пријем посјетилаца, ходници, складишта, оставе, архива, степеништа и сл.) су такође у саставу Факултета.

Када је ријеч о ресурсима, као што је раније наведено, редовно се, на крају сваке календарске године, ради отпис старе, нефункционалне опреме, уз улагања у нове и савременије ресурсе, у складу са финансијским могућностима, пратећи савремене захтјеве и трендове.

9.3. При ревизији студијских програма, прате се најновија научна, умјетничка односно стручна сазнања из одговарајуће области.

Студијски програм Пословна економија на Факултету пословне економије Бијељина прављен је по узору на програме универзитета из Европског простора високог образовања. То се може јасно уочити прегледом [силабуса предмета](#), гдје се за већину предмета као основна или допунска литература користе уџбеници са престижних свјетских и европских универзитета. Додатно, кроз припрему допунских материјала наставници и сарадници Факултета пословне економије Бијељина упознају студенте са значајним новим научним резултатима из њихових области који нису обухваћени уџбеничком литературом. Како се мијењају савремени трендови, у складу са новим постављеним захтјевима мијењају се и силабуси предмета који су углавном обогаћени новом литературом и савременим подацима који се у економији често мијењају.

Такође, у овој школској години започете су активности у правцу измјена студијског програма Пословне економије, са посебним акцентом на Пословну информатику. Циљ је да се увођењем нових сазнања из области пословне економије и информационих технологија студијски програм прилагоди тренутним захтјевима тржишта, а том приликом ће бити спроведено испитивање и анкетирање његових субјеката у циљу добијања што потпуније слике и што боље прилагођености студијског програма савременим трендовима и потребама тржишта рада и шире друштвене заједнице.

9.4. При ревизији студијских програма, води се рачуна о усклађености са најмање три акредитована програма иностраних високошколских установа, од којих су најмање два из високошколских установа европског простора високог образовања.

Студијски програм Пословна економија суштински је усклађен са великим бројем акредитованих студијских програма академских студија првог циклуса иностраних високошколских установа из оквира Европског простора високог образовања. Приликом модернизације студијског програма Пословне економије значајну улогу су имала искуства акредитованих студијских програма из Србије, Хрватске и Словеније, а студијски програми академских студија који највише одговарају структури предмета на студијском програму Пословна економија реализују се на сљедећим институцијама:

Универзитет у Бања Луци, [Економски факултет, Бања Лука](#)

Универзитет у Тузли, [Економски факултет, Тузла](#)

Универзитет у Београду, [Економски факултет, Београд](#)

Универзитет у Новом Саду, [Економски факултет, Суботица](#)

Универзитет у Нишу, [Економски факултет, Ниш](#)

Универзитет у Крагујевцу, [Економски факултет, Крагујевец](#)

Sveučilište u Zagrebu, [Ekonomski fakultet, Zagreb](#)

Sveučilište u Rijeci, [Ekonomski fakultet, Rijeka](#)

Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku, [Ekonomski fakultet, Osijek](#)
Univerza v Ljubljani, [Ekonomski fakultet, Ljubljana](#)
Univerza v Mariboru, [Ekonomski fakultet, Maribor](#)

9.5. До сада није утврђена формална и структурна усклађеност студијског програма са предметно-специфичним стандардима за акредитацију.

9.6. Високошколска установа прати и евалуира реализацију акционог плана интернационализације, користи од потписаних уговора о међународној сарадњи, проценат страних студената и професора, број и напредак својих студената на стручном усавршавању у иностранству, запошљавање дипломираних студената и друго.

Мобилност студената и наставног особља је један од приоритета у развоју Универзитета у Источном Сарајеву и детаљније је дефинисана [Стратегијом интернационализације 2018-2023](#).

За провођење активности и координације међународне сарадње на Универзитету задужени су проректор за међународну сарадњу и осигурање квалитета и Канцеларија за међународну сарадњу Универзитета.

[Канцеларија за међународну сарадњу](#) на Универзитету активно подстиче мобилност наставника и студената, објављујући корисне информације на веб страници Универзитета, помажући у вези са припремом апликације и слично ([Међународна сарадња](#), [Мобилност Ерасмус](#), [CEPUS](#), [Бесплатно школовање у Јапану](#), [Стипендије малезијског универзитета](#))

Мобилност студената уређена је чланом 149. [Статута Универзитета](#) који у својим ставовима гарантује мобилност студената и признавање остварених бодова у току боравка на другом универзитету у складу са законом и правилима бодовања наставног процеса (ECTS). Мобилност студената подразумева провођење одређеног времена на другом универзитету у земљи или у иностранству, посредством међународних програма за размјену студената или на бази билатералних уговора између универзитета, те се студенту на основу таквих уговора признаје број кредита остварен за вријеме студирања на другом универзитету, односно постигнути успјех. Такође, прецизно се уређује начин на који студент може остварити мобилност (прилагање одређених докумената).

Када је у питању мобилност наставног особља ка иностраним факултетима, она се углавном спроводи путем пројеката или међународне размјене академског особља примјеном [Правилника о међународној размјени](#) академског и административног особља и студената.

Правилником су регулисани сљедећи видови размјене: *ERASMUS+* програм, *CEEPUS* програм, стипендије, конкурси за размјену, [билатерални споразуми](#), [посебни споразуми](#) и други видови размјене. *ERASMUS+* и билатерални споразуми једини у своју реализацију укључују Универзитет у потпуности, док други програми размјене су у надлежности институција које их нуде.

Интернационализација Факултета, односно успостављање везе са другим факултетима у региону и шире, је веома значајна активност која се спроводи кроз потписивање [уговора о сарадњи](#) и реализацију [међународних пројеката](#).

Стратегија интернационализације ([Стратегијом интернационализације 2018-2023](#)) дефинише стратегијске циљеве, а у акционом плану детаљно објашњава оперативне циљеве, индикаторе, циљне вриједности, активности, буџете и одговорности. У изради стратегије учествовало је претежно интерно особље, представници организационих јединица, чланови Сената који су и усвојили поменути Стратегију, а такође и студенти чланови Сената. Иначе, студенти су крајњи корисници користи које треба да донесу резултати дефинисане стратегије. Стратегија комуникације с јавношћу детаљно дефинише стратегијске циљеве за ову област заједно са осталим припадајућим стратегијским елементима. С обзиром да представља изразито интерни документ који описује односе са јавношћу нису консултоване остале заинтересоване стране изван Универзитета.

Међународна сарадња је дефинисана [Стратегијом интернационализације за период 2018-2023](#) којом су дефинисани стратегијски циљеви за наредни петогодишњи период. До доношења ове стратегије међународна сарадња је увијек била дио цјелокупне стратегије дефинисане у оквиру сегмената наставе на повећање мобилности или кроз истраживачки сектор кроз повећање међународне сарадње у овом пољу, или кроз повећање међународних пројеката и сл. Временом, Универзитет је постао један од универзитета у Републици Српској и БиХ који је покренуо процес интернационализације пројектом „[Јачање интернационализације у високом образовању у БиХ](#)“, на основу чега су проистекли многи различити до тада недостајући документи и иницијативе. У стратегији интернационализације дефинисани су сљедећи стратегијски циљеви: јачање структуре и правне регулативе интернационализације, побољшање информисаности свих корисника, повећање укључења Универзитета у програме међународне сарадње, јачање међународне препознатљивости Универзитета, као и јачање интернационализације курикулума.

Факултет пословне економије Бијељина има развијену међународну сарадњу првенствено са сродним факултетима у Србији, Црној Гори, Македонији и Русији) као и са сродним Факултетима из Европске Уније. Факултет је учествовао у реализацији више пројеката на регионалном и међународном плану са сродним факултетима и институтима. У том правцу, на нивоу Универзитета, као и на Факултету, претходних година склопљено је више уговора о сарадњи, а подаци о закљученим споразумима су наведени у сљедећем [Списку](#).

Факултет пословне економије Бијељина подстиче међународну мобилност својих наставника и студената кроз реализацију међународних пројеката из ЕРАСМУС+ програма у оквиру кога су наставници боравили у протеклом периоду на сродним факултетима и институтима у окружењу и иностранству (др Срђан Дамјановић, др Весна Петровић, др Биљана Ковачевић, мр Ана Рајак, мр Милијана Миловановић). Поједини сарадници су урадили или раде докторске дисертације, магистарске радове и мастер тезе на факултетима у иностранству (Београд, Суботица, Лондон, Брајтон). Наши професори су били предавачи на више факултета у Србији, а такође су били и чланови више комисија за одбрану доктората у Србији. Наш професор Срђан Дамјановић је 3 пута био и међународни члан комисије за акредитацију докторских студија у Србији.

Два студента 2021. године и три студента 2022. године са *ISCAP – Porto Accounting and Business School, Portugal*, су кроз ЕРАСМУС+ боравили на Факултету пословне економије један семестар на мастер студију на студијском програму Дигиталне економије. За те студенте су држана предавања и испити на енглеском језику. Сви студенти су са успјехом положили предмете које су похађали и они су признати на Факултету у Португалу. На основу овог пројекта наши студенти су добили реципрчну могућност да један семестар студирају на Факултету у Порту. Наши професори и асистенти су кроз разне друге међународне пројекте боравили на више факултета у Европској унији и Русији.

Међународна сарадња остварује се и кроз организацију међународног научног скупа [ЕконБиз](#) који је до сада организован десет пута. Ови научни скупови остварили су запажене резултате у научно стручној јавности и изван простора Републике Српске. Од 2015. године овај научни скуп, од стране Министарства науке Републике Српске, класификаван је као [Научни скуп републичког значаја и сврастан у другој категорији скупова у Републици Српској](#). На овом научном скупу учешће узимају еминентни стручњаци из области економије и информационих технологија, који презентују своје радове било усменим било писменим путем. Такође до сада је велики број еминентних свјетских професора присуствовао и узео учешће у раду као пленарни предавачи. На овом скупу студенти имају прилику такође да објаве и презентују своја научна и стручна достигнућа.

Факултет пословне економије Бијељина тренутно нема службу за међународну сарадњу и нема именовану контакт особа за међународну сарадњу. У вези питања међународне сарадње Факултет користи људске ресурсе Универзитета. Канцеларија за међународну сарадњу пружа континуирану помоћ Факултету на овом пољу. Како на Факултету не постоји служба за међународну сарадњу ови послови су повјерени продекану за научно-истраживачку дјелатност и предузетништво, који је у тијесној вези са канцеларијом Универзитета. Информације о доступним програмима, броју могућих

размјена, роковима за пријаве и свим релевантним питањима који се тичу програма мобилности се јавно објављују на сајту Универзитета, односно на сајту Факултета пословне економије Бијељина. Факултет континуирано ради и улаже додатне напоре на унапређењу двосмјерне мобилности академског особља и студената. У сарадњи са Канцеларијом за међународну сарадњу и проректором за међународну сарадњу и осигурање квалитета обезбјеђено је учешће у већем броју међународних пројеката.

Информације о доступним програмима, броју могућих размјена, роковима за пријаве и свим релевантним питањима који се тичу програма мобилности се јавно објављују [на сајту Универзитета](#), односно [на сајту Факултета пословне економије Бијељина](#). Документација о међународној размјени професора и студената се архивира у Канцеларији Универзитета у Источном Сарајеву и у архиви Факултета, [а у прилогу је дат и примјер Уговора о учењу у поступку размјене студената у оквиру ЕРАСМУС+ пројекта](#).

9.7. На нивоу студијског програма израђује се извјештај о самовредновању најмање сваке двије године.

Факултет пословне економије Бијељина сваке године израђује самоеволуациони извјештај, који постаје саставни дио самоеволуационог извјештаја Универзитета у Источном Сарајеву. Као примјер су наведени [Самоеволуациони извјештаји за 2019.](#) и [2020. годину](#).

4.10. СТАНДАРД 10. Мобилност академског особља и студената

На студијском програму се промовише и унапређује мобилност академског особља и студената.

10.1. Мобилност академског особља и студената на студијском програму се промовише и унапређује путем заједничких пријава и учешћа на пројектима са другим високошколским установама из земље и иностранства.

Мобилност студената и наставног особља је један од приоритета у развоју Факултета пословне економије Бијељина и Универзитета у Источном Сарајеву и темељније је дефинисан усвојеном [Стратегијом интернационализације 2018-2023](#). Факултет пословне економије Бијељина нема службу за међународну сарадњу, него контакт особу за међународну сарадњу која сарађује са Канцеларијом за међународну сарадњу Универзитета у Источном Сарајеву. Контакт особа Факултета пословне економије Бијељина за реализацију програма и сарадњу са службеницима Канцеларије за међународну сарадњу на Универзитету је виши асистент Ања Рајак. Канцеларија за међународну сарадњу на Универзитету активно подстиче мобилност наставника и студената, објављујући корисне информације на веб страници Универзитета, помажући у вези са припремом апликације и сл. Када је у питању мобилност наставног особља ка иностраним факултетима, она се углавном спроводи путем пројеката или међународне размјене академског особља примјеном [Правилника о међународној размјени академског и административног особља и студената](#), уз напомену да је нови Правилник у процесу израде у вријеме писања овог извјештаја.

Правилником су регулисани сљедећи видови размјене: *ERASMUS+* програм, *CEEPUS* програм, стипендије, конкурси за размјену, билатерални споразуми и други видови размјене. *ERASMUS+* и билатерални споразуми једини у своју реализацију укључују Универзитет у потпуности, док други програми размјене су у надлежности институција које их нуде.

Информације о доступним програмима, броју могућих размјена, роковима за пријаве и свим релевантним питањима који се тичу програма мобилности се јавно објављују на [сајту Универзитета](#), односно [на сајту Факултета пословне економије Бијељина](#). Факултет континуирано ради и улаже додатне напоре на унапређењу двосмјерне мобилности академског особља и студената.

Документација се архивира у Канцеларијом за међународну сарадњу Универзитета у Источном Сарајеву, док се уговори о учењу и студентски документи чувају у студентској служби и студентском

досијеу, у архиви Факултета.

Факултет пословне економије Бијељина подстиче [међународну мобилност својих наставника и студената кроз реализацију међународног пројеката из ЕРАСМУС+ програма](#) у оквиру кога су наставно и ненаставно особље Факултета боравили у протеклом периоду на сродним факултетима и институтима у окружењу и иностранству.

Пројекти у којима учествује Факултет пословне економије Бијељина и у оквиру ког је могућа мобилност академског особља и студената су дати у наставку:

Међународни пројекти:

1. Erasmus+ пројекат „Promoting and Facilitating Collaborative Virtual International Learning in the Western Balkans Higher Education Institutions- (COWEB)
2. Erasmus+ ICM програм са P.Porto – ISCAP – Porto Accounting and Business School

10.2. Механизми за остваривање билатералне и мултилатералне размјене студената са иностраним високошколским установама кроз различите програме и мреже студентске размјене уз признавање времена, оцјена и ECTS бодова остварених током размјене су успостављени.

Мобилност студената уређена је чланом 149. [Статута Универзитета](#) који у својим ставовима гарантује мобилност студената и признавање остварених бодова у току боравка на другом универзитету у складу са законом и правилима ECTS бодова. Сам појам мобилности студената подразумијева провођење одређеног времена на другом универзитету у земљи или у иностранству, посредством међународних програма за размјену студената или на бази билатералних уговора између универзитета, те се студенту на основу таквих уговора признаје број кредита остварен за вријеме студирања на другом универзитету, односно постигнути успјех. Такође, прецизно се уређује начин на који студент може остварити мобилност (прилагање одређених докумената). Након проведене размјене и оствареног броја ECTS бодова студентима је омогућено признавање и вредновање истих сходно одредбама [Закона о високом образовању](#), [Статута Универзитета](#), [Правилника о студирању на другом циклусу студија](#) (члан 29.), [Правилника о међународној размјени](#), [Правилника о процедурама реализације програма међународне сарадње Ерасмус плус \(КА2\) на Универзитету у Источном Сарајеву](#). Размјена студената кроз билатералне споразуме са партнерским универзитетима се дефинише или самим споразумом или додатним документима којима се размјена, услови размјене, трошкови, обавезе обје институције и студента у размјени прецизирају. Ту првенствено говоримо о документу [Уговор о учењу/пракси](#) којим се прецизније дефинишу сљедећи елементи: подаци о особи у размјени, циклус студија и студијски програм, предмети/курсеви/стручна пракса која ће се обавити, односно одслушати и положити, број ECTS бодова који је предвиђен за те предмете/праксу, период размјене. Овај документ је преузет и модификован по узору на документ прописан програмом Ерасмус+, а који је својим моделом веома јасан и једноставан, те покрива сва неопходна поља информација. Уговор о учењу се потписује прије кретања у размјену, чему је претходило усаглашавање и одабир најрелевантнијих предмета, те се по завршетку размјене, уз остварени успјех и ECTS бодове користи као главни документ за признавање периода размјене и оствареног успјеха. Сви успјешно завршени предмети у размјени се по повратку признају студенту (јер је сам Уговор о учењу и усаглашавање обављено прије одласка), те се уписују у индекс, док се предмети који су завршени, а нису дио наставног плана и програма могу уписати као изборни предмети или евидентирати у додатку дипломи. Само признавање и регулисање документације по питању признавања је у надлежности Факултета, те Канцеларија за међународну сарадњу нема никакве надлежности у том пољу. У ту сврху, Факултет формира Комисију за признавање оствареног успјеха и ECTS бодова студената који су боравили у размјени, а у складу са [Правилником о размјени академског и административног особља и студената Универзитета у Источном Сарајеву](#).

Програми размјене (Ерасмус+, СЕЕРУС или Конкурс Владе РС) су по питању размјене студената конципирани на исти начин. Свима њима је основни документ Уговор о учењу који је прописан и који служи у сврху како је наведено у претходном дијелу текста. Посебних потешкоћа у признавању

периода размјене и оствареног успјеха студента нисмо имали, те Универзитет покушава бити што је могуће више флексибилан по овом питању, јер смо свјесни да идентичност програма између ВШУ не може бити увијек остварена, те се зато покушава наћи што већа усклађеност са нагласком на што већој флексибилности.

На сајту Универзитета се објављују неке од [прича и искустава из мобилности](#), а сами учесници своја искуства дијеле са колегама на својим факултетима, подносећи уз то и извјештај руководством факултета. По повратку студената са размјене у оквиру инфодана студенти дају информације из прве руке у вези размјена, али и о административно-техничком сегменту реализације самих размјена и њихова доступност. Колеге који су обавили размјену су најбољи мотиватори за остале студенте, посебно када се узме у обзир да са практичне стране чују искуства везана за путовање, боравак, студирање и живот у страниј земљи. Размјене су реализоване кроз Ерасмус+ програм, СЕЕРУС програм, Конкурс Министарства за наунотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво, кроз споразуме о билатералној сарадњи и кроз програме стипендија.

У склопу ТЕМПУС пројекта „EU standards for accreditation of study programs on BiH Universities (ESABIH)“ у Брашову (Румунија) је у термину од 16.10-30.10.2010. године, одржан тренинг семинар за 8 студената из Босне и Херцеговине. Сваки студент је представљао један од 8 државних Универзитета у Босни и Херцеговини. Универзитет у Источно Сарајеву је представљала студенткиња са Факултета пословне економије Бијељина, Бојана Терзић. Главни циљ и тема семинара била је обука студената експерата за припремање и спровођење интерних и екстерних евалуација као и писање извјештаја након спровођења истих.

Факултет пословне економије Бијељина има остварену сарадњу са следећим иностраним високошколским установама, које су такође на располагању за размјену нашим студентима:

1. УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ, ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ „МИХАЈЛО ПУПИН“ ЗРЕЊАНИН
2. БЕОГРАДСКА АКАДЕМИЈА ПОСЛОВНИХ И УМЈЕТНИЧКИХ СТУДИЈА
3. УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ, ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
4. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У ВОРОЊЕЖУ, РУСИЈА
5. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У ПРИШТИНИ
6. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ БЕОГРАД, УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
7. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ
8. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА Ф.М ДОСТОЈЕВСКИ ИЗ ОМСКА
9. ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ У СУБОТИЦИ УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ.

[Докази](#) о наведеној сарадњи налазе се под критеријумом 4.6. тачка 6.5.

Захваљујући Erasmus+ ICM програму са P. Porto – ISCAP – Porto Accounting and Business School, укупно 5 студената из Порта је похађало љетњи семестар на мастер програму Дигитална економија (2 студента у академској години 2019/2020. и 3 студента у академској години 2021/2022.

Сви студенти су овом размјеном стекли 34 ECTS бода, која су им призната захваљујући механизмима за остваривање међународне размјене студената. Преглед података о студентима, примјерци њихових уговора о учењу, као и преглед положених испита дати су у табели испод.

Студент:	Уговор о учењу и списак положених испита:
Francisco Rodrigues	Уговор о учењу
Rui Leal de Oliveira	Уговор о учењу
Xavier Oliveira	Уговор о учењу
Fabio Couto	Уговор о учењу
Claudio Leal	Уговор о учењу

Такође, у оквиру истог програма, са Политехничког института из Порта, 6 професора је посјетило Факултет пословне економије кроз [програм долазне мобилности академског и административног особља](#).

Име и презиме запосленог:	Уговор:
Ana Paula Lopes	Уговор
Filomena Soares	Уговор
Manuela Patricio	Уговор
Jose Agostinho Sousa Pinto	Уговор
Ana Maria Bandeira	Уговор
Alexandra Albuquerque	Уговор

Такође, запослени са Факултета пословне економије Бијељина, академско и административно особље, у склопу ЕРАСМУС+ програма, били су учесници [Међународне седмице 2022. на Факултету за рачуноводство и бизнис у Порту \(ISCAP, P.Porto\)](#).

Име и презиме запосленог:	Уговор:
Весна Петровић	Уговор
Срђан Дамјановић	Уговор
Биљана Ковачевић	Уговор
Милијана Миловановић	Уговор
Ања Рајак	Уговор
Марија Тошић	Уговор

Факултет пословне економије Бијељина био је учесник и [Међународне седмице 2023. на Факултету за рачуноводство и бизнис \(ISCAP, P. Porto\) Политехничког института у Порту у оквиру Erasmus+ ICM програма размјене студената и особља у периоду од 16. до 22. априла 2023. године](#). Између 32 учесника из 13 земаља, Факултет пословне економије Бијељина су представљали: продекан за наставу, проф. др Предраг Катанић, проф. др Јелена Дамјановић и доц. др Сузана Марковић, који су на Факултету за рачуноводство и бизнис боравили у својству гостујућих предавача.

Име и презиме запосленог:	Уговор:
Предраг Катанић	Уговор
Јелена Дамјановић	Уговор
Сузана Марковић	Уговор

10.3. Високошколска установа кадровски и финансијски оснажује капацитете служби за међународну сарадњу и двосмјерну мобилност академског особља и студената. Ова служба прати и евалуира мобилност, те сачињава годишњи извјештај о мобилности академског особља и студената са приједлогом мјера за унапређење.

Факултет пословне економије Бијељина користи ресурсе Универзитета и Канцеларије за међународну сарадњу када је у питању мобилност академског особља и студената. Факултет и Универзитет тренутно нису у позицији да финансијски подржавају мобилност, али се користе пројекти међународне заједнице, као и конкурси за мобилност Владе Републике Срске и Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, као и средства Амбасада. Информације о

аплицирању се континуирано објављују [на веб страници Универзитета](#) и [страници Факултета](#). Када је у питању мобилност наставног особља ка иностраним факултетима, она се углавном спроводи путем пројеката или међународне размјене академског особља примјеном [Правилника о међународној размјени академског и административног особља и студената](#).

Контакт особа за међународну сарадњу архивира уговоре о међународној мобилности академског особља и студената, а уговори студената се додатно чувају и у њиховом досијеу. Извјештај о међународној мобилности се сваке године сачињава кроз израду обавезног самоевалуационог извјештаја. Током и након остварене мобилности задовољство се прати и евалуира, те биљеже препоруке за побољшање.

Правилником су регулисани следећи видови размјене: *ERASMUS+* програм, *CEEPUS* програм, стипендије, конкурси за размјену, билатерални споразуми и други видови размјене. *ERASMUS+* и билатерални споразуми једини у своју реализацију укључују Универзитет у потпуности, док други програми размјене су у надлежности институција које их нуде.

Међународна мобилност академског особља Факултета пословне економије Бијељина је у наставку представљена према учешћу наставног особља у међународним мобилностима, пројектима, конференцијама и комисијама.

Наставници и сарадници:	Извјештај о међународној мобилности, пројектима, конференцијама и комисијама
Проф. др Весна Петровић	Извјештај
Проф. др Срђан Дамјановић	Извјештај
Проф. др Бранко Крсмановић	Извјештај
Проф. др Марко Маловић	Извјештај
Проф. др Мирела Митрашевић	Извјештај
Проф. др Витомир Старчевић	Извјештај
Доц. др Сузана Марковић	Извјештај
Доц. др Звездана Крстић	Извјештај
Доц. др Биљана Ковачевић	Извјештај
Ања Рајак, виши асистент	Извјештај
Милијана Миловановић, виши асистент	Извјештај
Наташа Тешић, виши асистент	Извјештај